VERGİ CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR

Merve Fulya Kaya
151124203

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Hanife Dilek YILMAZCAN

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Aralık, 2018

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Merve Fulya KAYA' nın "**Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür**" başlıklı tezi 27/12/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Kamu Hukuku Anabilim Dalında Yüksek Lisans/~~Doktora~~ tezi **oy birliğiyle / ~~oy çokluğuyla,~~ başarılı / ~~başarısız~~** olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof. Dr. Hanife Dilek YILMAZCAN	.....
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Asiye Selcen ATAÇ	.....
Üye(Marmara Üniversitesi)	: Dr. Öğr. Üyesi A. Bumin DOĞRUSÖZ	.....

Doç. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL

Enstitü Müdürü

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

28/12/2018

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Merve Fulya Kaya

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, iki yıl boyunca değerli bilgilerini bizlerle paylaşan saygıdeğer danışman hocam; Prof. Dr. Hanife Dilek YILMAZCAN'a, çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen, tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli eşim Mehmet ve Oğlum Fatih Selim'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Merve Fulya Kaya

Aralık 2018

ÖZ

VERGİ CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR

Merve Fulya Kaya
Yüksek Lisans Tezi
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Prof. Dr. Hanife Dilek YILMAZCAN
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018

Kanun koyucu, kişilerin toplumun düzenini sağlayan hukuk kurallarına uymalarını sağlamak amacıyla çeşitli yaptırımlar öngörmüştür. Yaptırımların temel amacı suç işleyen kişilerin ıslahı ve caydırılmasıdır. Arzu edilen toplum düzeninin sağlanması için düzenlenen kurumlardan bir tanesi de tekerrür kurumudur. Tekerrür kurumu ile ceza yaptırımlarında farklılaşmaya gidilerek ceza adaletinin sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca ilk suçun cezasıyla ıslah olmayan kişinin, daha ağır bir yaptırım ile uslanacağı görüşü, tekerrür kurumunun uygulama alanı bulmasında büyük önem taşımaktadır. Vergi yükümlüsü ya da sorumlusunun vergi suçunu tekraren işlemesi halinde Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerine gidilmektedir. Bu nedenle çalışmamızda, vergi ceza hukukunda tekerrür konusuna yer verdiğimiz kadar ceza hukukumuzdaki düzenleme de incelenmiştir. Tekerrüre ilişkin düzenleme genel ceza hukukuna nispeten vergi ceza hukukunda çok farklı bir sistem ortaya koymaktadır. Kişinin vergi kabahatini tekrarlaması halinde cezası belirli oranda artırılmaktadır. Bu çalışmada, tekerrür kurumunun genel olarak incelenmesinin ardından Türk ceza hukukunda ve vergi ceza hukukunda tekerrür kurumunun şartları ve sonuçları, doktrindeki tartışmalar ve yargı kararları da dikkate alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tekerrür, Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür, Ceza Hukukunda Tekerrür.

ABSTRACT

RECIDIVISM IN TAX CRIMINAL LAW

Merve Fulya Kaya
Master Thesis
Department of Public Law
Prof. Dr. Hanife Dilek YILMAZCAN
Maltepe University Social Sciences Institute, 2018

The legislator enacts various sanctions in order to ensure that people comply with the rules of the law that govern the society. The main objectives of the sanctions are correction and deterrence of the offenders. Recidivism is one of the institutions regulated to provide the desired social order. With the recidivism institution, it is aimed to provide criminal justice by going to differentiation in penal sanctions. In addition, the idea that the person who is not reformed with the first crime punishment will correct himself with a heavier sanction is of great importance in finding the application area of the recidivism institution. In the event that a taxpayer recommits tax crime, general provisions of the Turkish Criminal Code are referred. For this reason, in this study the regulation of our criminal law is examined as much as recidivism in tax criminal law. Regulation of recidivism in tax criminal law is very different than that of general criminal law. If the person repeats the tax offense, the punishment is increased at a certain rate. After examining the recidivism institution in general, taking into account the discussions and judicial decisions in doctrine this study examines the conditions and consequences of the recidivism institution in Turkish criminal law and tax criminal law.

Keywords: Recidivism, Recidivism in tax criminal law, recidivism in criminal law.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ... ii
İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ... iii
TEŞEKKÜR ... iv
ÖZ ... v
ABSTRACT ... vi
İÇİNDEKİLER ... vii
KISALTMALAR ... viii
TABLOLAR ... ix
ÖZGEÇMİŞ ... x
GİRİŞ ... 1
1. BÖLÜM: TEKERRÜR KAVRAMI VE TEKERRÜRE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER
1.1. TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ ... 1
1.1.1. Tanımı ... 3
1.1.2. Hukuki Niteliği ... 4
1.2. TEKERRÜR KURUMU İLE HEDEFLENEN AMAÇ ... 5
1.3. TEKERRÜRÜN KANUNUNLARDA DÜZENLENME ŞEKLİ ... 6
1.3.1. 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu ... 6
1.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ... 6
1.4. TEKERRÜRÜN TARİHSEL GELİŞİMİ ... 7
1.4.1. Batı Hukukunda Tekerrür ... 8
1.4.1.1. Roma Hukukunda Tekerrür ... 8
1.4.1.2. Kilise Hukukunda Tekerrür ... 8
1.4.1.3. Ortaçağda Tekerrür ... 9
1.4.1.4. Müşterek Hukukta Tekerrür ... 9
1.4.2. Çağdaş Ceza Hukuku Dönemi ... 10
1.4.2.1. Alman Ceza Hukukunda Tekerrür ... 10
1.4.2.2. İtalyan Ceza Hukukunda Tekerrür ... 11
1.4.3. Türk Hukukunda Tekerrür ... 12
1.4.3.1. Genel Olarak ... 12
1.4.3.2. İslamiyet'in Kabulünden Önceki Dönem ... 12
1.4.3.3. İslamiyet'in Kabulünden Sonraki Dönem ... 13
1.4.3.4. İslam Hukukunda Tekerrür ... 13
1.4.3.5. Osmanlı Devletinde Tekerrür ... 14
1.4.3.5.1. Tanzimat'tan Önceki Dönem ... 14
1.4.3.5.2. Tanzimat'tan Sonraki Dönem ... 14
1.4.3.5.3. Cumhuriyet Dönemi ... 15
1.5. TEKERRÜRÜN MAHİYETİNİ AÇIKLAYAN TEORİLER ... 16
1.5.1. Tekerrürü Reddeden İlga Teorisi ... 17
1.5.2. Tekerrürü Kabul Eden Teoriler ... 18
1.5.2.1. Cezanın Yetersizliği Teorisi ... 18
1.5.2.2. İsnadiyetin Ağırlığı Teorisi ... 20
1.5.2.2.1. Sosyal Endişe Teorisi ... 21
1.5.2.2.2. Sorumluluğun Ağırlığı Teorisi ... 21
1.5.2.2.3. Kusurluluğun Ağırlığı Teorisi ... 21
1.5.2.2.4. Önceki Mahkûmiyet Nedeniyle Ağırlaşma Teorisi ... 22
1.5.2.3. Sübjektif Teoriler ... 22

1.5.2.3.1. Tehlike Hali Teorisi *23*
1.5.2.3.2. Cürmi Ehliyet Teorisi *23*
1.6. TEKERRÜRÜN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI 24
1.6.1. İtiyadi Suç ve Tekerrür 25
1.6.2. Suçu Meslek Edinme ve Tekerrür 26
1.6.3. Örgütlü Suç Ve Tekerrür 27
1.7. TEKERRÜRÜN TÜRLERİ 28
1.7.1. Gerçek Tekerrür – Varsayılan Tekerrür 29
1.7.2. Genel Tekerrür – Özel Tekerrür 30
1.7.3. Süreli Tekerrür – Süresiz Tekerrür 31
1.7.4. Milli Tekerrür – Milletlerarası Tekerrür 31
1.7.5. Zorunlu Tekerrür – İhtiyari Tekerrür 32
1.8. TEKERRÜRÜN SEBEPLERİ 34
1.8.1. Kişisel Sebepler 35
1.8.2. Sosyal Sebepler 35
1.8.3. Ekonomik Sebepler 36
1.8.4. Eğitim Kaynaklı Sebepler 36
1.8.5. Yasal Sebepler 37
2. BÖLÜM: TÜRK CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR 39
2.1. GENEL OLARAK 39
2.2. TEKERRÜRÜN ŞARTLARI 40
2.2.1. Kesinleşen Bir Ceza Hükmünün Bulunması 41
2.2.1.1. Cezanın Ertelenmesi 43
2.2.1.2. Af 44
2.2.1.3. Zamanaşımı 45
2.2.1.4. Düşme Kararları 45
2.2.1.5. Şikâyetten Vazgeçme 46
2.2.1.6. Uzlaşma 46
2.2.1.7. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi 46
2.2.1.8. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması 46
2.2.1.9. Ceza Verilmesine Yer Olmadığı 47
2.2.1.10. Disiplin ve Tazyik Hapsi içeren Hükümler 47
2.2.1.11. Önödeme 47
2.2.1.12. Fiilin Suç Olmaktan Çıkarılması 47
2.2.1.13. Koşullu Salıverme 48
2.2.2. Yeni Bir Suç İşlenmiş Olmalı 48
2.2.2.1. Kasıtlı Suçlar ve Taksirli Suçlar 50
2.2.2.2. Sırf Askeri Suçlar ve Diğer Suçlar 51
2.2.2.3. Kabahatler Ve Suçlar 51
2.2.2.4. Yabancı ve Milli Mahkemelerce Verilmiş Kararlar 52
2.2.2.5. Onsekiz Yaşını Doldurmamış Olanların İşledikleri Suçlar 52
2.2.3. İkinci Suçun Belirli Bir Sürede İşlenmiş Olması 53
2.3. TEKERRÜRÜN SONUÇLARI 54
2.3.1. Seçimlik Cezalardan Ağır Olanının Uygulanması 56
2.3.2. İnfazda Özel Rejim Uygulaması 56
2.3.3. İnfazdan Sonra Denetimli Serbestlik Tedbirinin Uygulanması 58
2.3.4. Cezanın Ertelenmesine Etkisi 60
2.3.5. Takdiri İndirim Nedenlerine Etkisi 60
2.3.6. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına Etkisi 61

2.3.7. Ceza Zamanaşımına Etkisi 61
3. BÖLÜM: VERGİ CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR 62
3.1. VERGİ CEZA HUKUKU 62
3.1.1. Vergi Ceza Hukuku Kavramı ve Konusu 62
3.1.2. Vergi Suçları Ve Kabahatleri 63
3.2. VERGİ CEZA HUKUKU İLE İLGİLİ KANUNLARIN İLİŞKİLERİ 68
3.2.1. Vergi Ceza Hukuku ile Türk Ceza Kanunu İlişkisi 68
3.2.2. Vergi Ceza Hukuku ile Kabahatler Kanunu İlişkisi 69
3.3. VERGİ SUÇ VE KABAHATLERİNDE TEKERRÜR 69
3.3.1. Genel Olarak 69
3.4. VERGİ SUÇLARINDA TEKERRÜR 70
3.4.1. Vergi Kaçakçılığı Suçu (VUK m. 359) 71
3.4.2. Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu (VUK m. 5) 72
3.4.3. Mükellefin Özel İşlerini Yapma Suçu (VUK m. 6) 73
3.5. VERGİ SUÇLARI BAKIMINDAN TEKERRÜRÜN SONUÇLARI 74
3.6. VERGİ KABAHATLERİNDE TEKERRÜR 75
3.6.1. Daha Önce Kesinleşen Bir Cezanın Varlığı 76
3.6.2. Yeni Bir Ceza Daha Kesilmiş Olmalı 79
3.6.2.1. Önceki ve Sonraki Kabahatlerin Aynı Türden Olma Şartı Sorunsalı 79
3.6.3. Sonraki Ceza Belirli Bir Süre İçinde Kesilmiş Olmalı 81
3.6.3.1. Sonraki Kabahatin Önceki Kabahatten Önce İşlenmiş Olabilmesi Sorunsalı 83
3.7. VERGİ KABAHATLERİ BAKIMINDAN TEKERRÜRÜN SONUÇLARI 86
3.7.1. Vergi Ziyaı Kabahatinin Cezasının Artırılması 88
3.7.2. Usulsüzlük Kabahatinin Cezasının Artırılması 90
4. BÖLÜM: GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 93
KAYNAKÇA 96

KISALTMALAR

ASK	: Adli Sicil Kanunu
AYM	: Anayasa Mahkemesi
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BİM	: Bölge İdare Mahkemesi
CGTİK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CK	: Ceza Kanunu
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
DGM	:Devlet Güvenlik Mahkemesi
Dn. VDDK	: Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu
E.	: Esas
HAGB	: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
K.	: Karar
KK	: Kabahatler Kanunu
MK	: Medeni Kanun
s.	: Sayfa
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
vd.	: Ve Diğerleri
VUK	: Vergi Usul Kanunu

TABLOLAR

Tablo 1.1: Karşılaştırmalı Olarak Tekerrür Çeşitlerinin İncelenmesi 33
Tablo 3.2: Vergi Kabahatleri ve Vergi Suçlarının Karşılaştırılması 67
Tablo 3.3: Vergi Kabahatlerinde Tekerrürün Uygulanma Alanı 81
Tablo 3.4: Vergi Ziyaı Cezasında Tekerrür Nedeniyle Artırım 89
Tablo 3.5: Vergi Kabahatleri ve Vergi Suçlarında Tekerrürün Karşılaştırılması 91

ÖZGEÇMİŞ

Merve Fulya Kaya

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/ Anasanat Dalı*
Y.L.s.	2018	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı
L.s.	2012	Gazi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi
Lise	2007	Yıldırım Beyazıt Anadolu Lisesi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı :Elazığ, 1989 Cinsiyet: K

Yabancı Diller :İngilizce (iyi)

GSM/ e-posta :5541261714/m.fulya23127@gmail.com

GİRİŞ

Vergi koyabilme kabiliyeti; devletin, ülkesi üzerinde bulunan güce dayanarak vergilendirme tasarrufuna sahip olduğu idari güçtür denilebilir. Vergilendirme yetkisi devletin ekonomik plandaki en önemli yetkilerinden biridir. Kanuni suç ilkesi gereği, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda "vergi ödevi" başlığıyla düzenlenen 73'üncü maddesi gereğince vergiler kanunla konulmakta, değiştirilmekte ve kaldırılmaktadır. Vergilendirmenin tarafları olan devlet ile vergi mükellefleri, vergi sorumluları arasında vergi kanunlarının uygulanması sırasında uyuşmazlıklar ortaya çıkmaktadır. Bir ülkenin gelişmesi, halkın refah içerisinde yaşaması, ekonomik dengenin sağlanması, yaşam koşullarının üst sınırlara çıkarılması, sosyal barış ve adaletin korunması açısından vergilendirme büyük önem taşımaktadır.

Vergilendirme yetkisi Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin 20.10.2000 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 1997/62E., 1998/52K. Sayılı kararına göre; "Bu yetki devletin, ülkesi üzerindeki söz söyleme hakkına bağlı olarak, vergi alma konusunda sahip olduğu idari güçten kaynaklanmaktadır. Kamu hizmetlerinin görülmesi için gereksinim duyulan mali kaynakların sağlanması amacıyla kullanılan vergilendirme yetkisi, dar anlamda devletin, kamu gelirlerinden sadece vergi koymaya ilişkin yetkisini, geniş anlamda ise, devletin güvenlik, adalet ve eğitim gibi geleneksel görevlerinin yerine getirilmesinin yanında, ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer alanlara katkısının gerektirdiği giderleri karşılamak için gerçek ve tüzel kişilere getirdiği her türlü mali yükümlülüğe ilişkin yetkisini kapsamaktadır. Bu yetkiye dayanılarak, kamu ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla alınan vergi, Anayasa'nın 73'üncü maddesine göre kişilerin kanunlar ile belirlenmek şartıyla maddi varlıklarına göre yapmak zorunda oldukları bir sorumluluktur. Devlet bu yolla kamu giderlerini karşılamak için veya mali politikasının gereği olarak piyasa ekonomisinden bütçeye gelir aktarmaktadır." Vergilerin ülkeler için ekonomik olarak bu kadar önemli oluşu devletlerin bu kuralları ihlalleri için suç ve cezalandırma yoluna gitmesine neden olmaktadır. Ülkemizde vergi kanunlarının ihlali; vergi kabahat ve suçları olarak iki türlü gerçekleşebilmektedir. Vergi kabahatlerine yaptırım olarak para cezası uygulanmaktadır ve cezası vergi idaresince verilen hukuka

aykırı davranışlardır. Vergi suçlarının yaptırımı ise hapis cezası yahut adli para cezasıdır ve cezalandırılması adli makamlarca yapılan hukuka aykırı davranışlardır.

Suçların birden fazla fail ile birlikte işlenmesi, bir fail tarafından tekrar tekrar işlenmesi, tek bir fiil ile birden fazla suç işlenmesi ve birden çok fiil ile tek suç işlenmesi halinde suçun özel görünüm şekilleri ortaya çıkmaktadır. Kanun koyucu, suçun bu özel görünüm şekillerini daha ağır cezalandırma ya da infaz zamanında ya da sonrasında farklı yaptırımlar yoluna gidebilmektedir. Tekerrür kurumu da suçun özel görünüş biçimlerindendir. Bu çalışmamızla, cezaları bireyselleştirme aracı olarak suçun özel görünüm şekillerinden tekerrür kurumu irdelenmeye çalışılacaktır.

İlk bölümde, tekerrürün genel bir tanımı yapılmaya çalışıldıktan sonra hukukumuzda nasıl düzenlendiği ilgili kanun metinleri ile belirtilecektir. Daha sonra ise tekerrür kurumunun tarihi gelişimi Roma Hukukundan günümüze kadar olan bir süreç içerisindeki gelişimine değinilecektir. Hemen ardından ise, tekerrürün benzer kurumlarla kıyaslaması yapıldıktan sonra tekerrürü açıklamaya çalışan teoriler, tekerrürün çeşitleri ve sebepleri konu başlıkları halinde incelenecektir.

İkinci bölümünde Türk ceza hukukunda tekerrür sistemi şartları ve sonuçları ana başlıklarıyla ortaya konulacaktır. Vergi ceza hukukunun bir ayağını Türk Ceza Kanunu'nun oluşturması ve vergi suçlarında tekerrür halinde genel tekerrür hükmüne gidileceğinden bu bölüm üzerinde ayrıntılı bir çalışma yapılmıştır.

Çalışmamızın son ve üçüncü bölümünde ise vergi ceza hukukumuzdaki tekerrür sistemi incelenecektir. Bu kısımda genel olarak vergi ceza hukukunun tanımı yapıldıktan sonra kısaca vergi suç ve kabahatlerinden bahsedilerek tekerrür kurumuna geçiş yapılacaktır. Vergi suç ve kabahatlerinde tekerrür kurumu ayrı ayrı başlıklar altında, şartları ve sonuçları şeklinde incelenmiştir.

Genel değerlendirme ve sonuç bölümünde ise çalışmamızla ilgili genel bir değerlendirme yapıldıktan sonra doktrindeki tartışmalar ve uygulamadaki farklılıklara dikkat çekilmiştir.

1. BÖLÜM:

TEKERRÜR KAVRAMI VE TEKERRÜRE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

1.1.1. Tanımı

Tekerrür, kelime olarak Arapça kökenli olup, dilimize "tekrarlama" olarak çevrilmiştir.[1] Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre tekerrür, öncesinde bir suç işlemiş ve bundan dolayı cezası kesinleşmiş birinin yasada belirlenen süreler içerisinde yeni bir suç işlemesi durumudur. İkinci defa suç işleyen, yani tekrar suç işleyen kişiye ise "mükerrir" denilmektedir. Mükerrir olmayan kişiye ise ilk suçlu adı verilmektedir.[2]

Bazı suçlular vardır ki daha önce işlediği bir suçtan dolayı ceza almış ve bu cezayı belki de çekmiş olmasına rağmen suç işlemede daha ısrarlı hale gelmiş olabilmektedir. Bu kişilerin ıslah edilerek tekrar topluma kazandırılmasını amaçlayan politikalar, tekerrür içerisinde değerlendirilir.[3]

Tekerrür kurumuyla kişi önceden işlediği suça rağmen tekrar suç işlemektedir ve bu durumuyla suç işleme konusunda herhangi bir düzelme ortaya koymadığı, cezanın terbiye etme fonksiyonunun bu kişi üzerinde yeterli olmadığı ve bu sebeplerle ilk defa suç işleyen birine göre daha ağır bir sistematiğe maruz kalması gerektiği anlaşılmaktadır.[4]

Tekerrür hükümlerinin uygulanması amacı, ilk kez suç işleyenlere gözdağı verilerek tekrar suç işlemelerinin engellenmesi ve toplumun tehlikeli suçlulardan korunmasıdır. Ayrıca failin önceki mahkûmiyetinden etkilenmediği, suç işlemedeki inat ve ısrarının devam ettiği ve çektiği cezadan ıslah olmadığı düşünüldüğünden tekerrür hükümlerinin

[1] Üzülmez, İlhan, Türk Hukukunda Tekerrür (Yüksek Lisans Tezi), Turhan Kitabevi Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2003, s. 3.
[2] Artuk, Mehmet Emin; Gökcen, Ahmet; Yenidünya, A. Caner; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 930.
[3] Bayraklı, Hasan Hüseyin, Vergi Ceza Hukuku, 3. Baskı, Külcüoğlu Kültür Merkezi Yayınları, Afyonkarahisar 2006, s. 159.

uygulanması yoluna gidilmektedir.[5] Tekerrür kanunda yer alan cezanın kişiyi ıslah etmeye yeterli gelmemesi nedeniyle artırılmış ceza ya da farklı infaz rejimlerinin uygulanmasını gerektiren bir ceza sistemi oluşturmaktadır.[6]

1.1.2. Hukuki Niteliği

Tekerrür, bir kimsenin cezasının kesinleşmesinden sonra kanunda belirtilen süreler içinde yeni bir suç işlemesi halinde[7] ikinci suçun cezasının ağırlaştırılması sonucunu doğuran, failin kişiliğine bağlı hususi bir durumdur.

Tekerrür, kişinin işlediği ikinci fiilin bünyesinden kaynaklanmadığı gibi bu ikinci suçun nitelikli unsuru da değildir.[8] Tekerrür asıl olarak, kişinin suça eğiliminin engellenmesinde ve suçu yaklaşmasını engellemekte ilk cezanın yetersiz kaldığı ve bu nedenle sonraki cezanın istenilen bu amacı gerçekleştirmesi için artırılması fikrine dayanmaktadır.[9]

Tekerrür hükümlerinin uygulanması, sanık hakkında cezanın özel bir infaz rejimine göre çektirilmesi ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilmesini, dolayısıyla hükümlünün cezaevinde kalacağı sürenin uzatılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle tekerrür kurumu, infaz sistemini ilgilendirdiği kadar maddi ceza hukukunun da konusunu oluşturmaktadır.[10] 5237 s. TCK açısından güvenlik tedbirleri arasında yer verilen tekerrür; sonraki suçun infaz şeklinin değişmesi sonucunu doğuran, fakat onun hukuki niteliğini ve cezasını etkilemeyen, failin şahsına bağlı karma özellik gösteren bir kurumdur.[11]

Tekerrürün niteliği hakkında iki farklı düşünce öne sürülmüştür. İlkine göre; mükerrir kanunları tanımazlığını göstererek suçlu iradesini sürdürmektedir. Bu nedenle kişinin

---

[4] Yılmaz, Sacit, Türk Ceza Kanununda Tekerrür Ve Yargıtay Uygulaması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:5, Sayı:19, Ekim 2014, s. 545.
[5] Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 931-936.
[6] Şenyüz, Doğan, Vergi Ceza Hukuku: Vergi Kabahatleri ve Suçları, 5. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2011, s. 230.
[7] Üzülmez, s. 5.
[8] Artuk/ Gökcen/ Yenidünya, s. 935.
[9] Doğrusöz, Bumin, ''Vergi Kabahatlerinde Tekerrür Sorunları'', Dünya Gazetesi, 20 Şubat 2018 (https://www.dunya.com/kose-yazisi/vergi-kabahatlerinde-tekerrur-sorunlari/403929) Erişim Tarihi 10.11.2018
[10] Arslan, Çetin; Kayançiçek, Murat, Suçta Tekerrür, Seçkin Yayınları, Ankara 2009, s. 50.
[11] Arslan/ Kayançiçek, s. 51.

cezasını artırmak gerekmektedir. Diğer düşünceye göre; kişi yeniden suç işleyerek tehlikeli halini yeniden ortaya koymaktadır. Bu yüzden kendisini tehlikeli kılan durumları ortadan kaldırmak gerekir. TCK'da ikinci görüş benimsenmiştir.[12]

1.2. TEKERRÜR KURUMU İLE HEDEFLENEN AMAÇ

Tekerrür; ilk defa suç işleyen kişinin kişisel ve sosyal yapısı ile devamlı olarak suç işleyen ve bu durumu bir kural tanımazlık haline getiren kişilerin kişisel ve sosyal durumlarının aynı olmadığı düşüncesinden meydana gelmiştir.[13]

Hukukta her düzenlemenin bir amacı olduğu gibi tekerrür kurumunun da hedeflenen bir amacı bulunmaktadır. Tekerrür ile tekerrüre düşen kişinin ıslah edilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca; mükerririn işlediği suçlar nedeniyle ya daha fazla cezalandırılmasını ya verilecek ceza türünün değiştirilmesini ya da farklı bir infaz rejimine tabi tutulmasını sağlamak ve mükerririn toplum için tehlikeliliği nedeniyle daha fazla süreyle toplum dışına çıkartılarak toplumun korunmasını sağlamak veya özel bir infaz şekline tabi tutularak infaz kurumlarındaki suçluları etkilemesinin önlenmesi amaçlanmaktadır.[14]

5237 s. Türk Ceza Kanunu'nda, mükerrirlerin ıslah edilmesine büyük önem vermiş olup, bunun için tekerrürün amaçlarından öncelikli olarak failin tekerrüre düşmesinde rol oynayan psikolojik, sosyolojik, ekonomik, ailevi etkenlerin tespit edilmesi ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması için mükerrirlerin denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulması amaçlanmıştır.[15]

[12] Mercimek, Fulya, Birleşme, Tekerrür Ve İştirak Görünümlerinin Vergi Kabahat Ve Vergi Suçları Bakımından Karşılaştırmalı İncelemesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 62.
[13] Yaşar, Osman; Gökcan, Hasan Tahsin; Artuç, Mustafa; Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 2. Cilt, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 1847.
[14] Bozdağ, Ahmet, Türk Ceza Hukukunda Ve Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür, Seçkin Yayınları, Ankara 2009, s. 26-27.
[15] Bozdağ, s. 27-28.

1.3. TEKERRÜRÜN KANUNUNLARDA DÜZENLENME ŞEKLİ

1.3.1. 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

Kabahatler Kanunu'nda tekerrür kurumuna ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. VUK'da vergi kabahatleri; vergi ziyaı kabahati ve usulsüzlük kabahatleri olarak iki ana grupta düzenlenmiştir. Usulsüzlük kabahatleri de kendi içinde; genel usulsüzlük ve özel usulsüzlük olmak üzere iki alt gruba ayrılmıştır. Genel usulsüzlük kabahatleri için; birinci derece ve ikinci derece şeklinde bir gruplandırma yoluna gidilmiştir. Vergi suçları ise VUK'da düzenlenmiş olmasına rağmen, bu suçlar arasında tekerrür kurumunun nasıl uygulanacağı VUK'da yer almamaktadır.

Vergi kabahatlerinde tekerrür, 213 Sayılı VUK'da, Ceza Hükümlerinin yer aldığı Dördüncü Kitabın Genel Esaslar başlıklı Birinci Kısımın, Tekerrür alt başlığını taşıyan 339. maddede aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; bir kişiye vergi ziyaına neden olmaktan ya da usulsüzlük kabahatinden ötürü ceza kesilmiş ve bu ceza kesinleşmiş ise; cezanın kesinleştiği tarihin yılbaşından başlayarak vergi ziyaı kabahatinde beş, usulsüzlük kabahatinden iki sene içerisinde yeniden ceza kesilmesi halinde, vergi ziyaının cezasında yüzde elli ve usulsüzlük cezasında yüzde yirmi beş miktarında artırılarak uygulanır.[16]

Vergi Usul Kanunu'nda vergi suçlarında tekerrür ile ilgili bir hüküm bulunmadığından; TCK'nın 5. maddesi gereğince vergi suçlarında tekerrür konusunda TCK'nın 58. madde hükmü uygulama alanı bulmaktadır.

1.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanunu'nun Birinci Kitabı olan "Genel Hükümler" üst başlık altında; "Suçta Tekerrür ve Özel Tehlikeli Suçlular" başlığını taşıyan 58. maddede tekerrür kurumu düzenlenmiştir. [17] Bu maddeyi inceleyecek olursak; daha önce işlenmiş olan suç nedeniyle verilmiş olan hüküm kesinleştikten sonra kişinin yeniden suç işlemesi durumunda tekerrür uygulanacaktır. Tekerrürün uygulanabilmesi için verilen cezanın infaz edilmiş olması gerekmemektedir.

---

[16] http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.213.pdf (Erişim Tarihi 14.04.2018).
[17] http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf (Erişim Tarihi 14.04.2018).

Kişiye önceden işlediği suçtan ötürü beş yıldan fazla ceza verilmiş ise verilen cezanın infazından itibaren beş yıl; beş yıl ya da daha az miktarlı cezanın infazından itibaren üç yıl geçmesiyle yeniden işlenen suçlar nedeniyle tekerrür uygulanamayacaktır.

Kişinin tekerrüre düşmesi durumunda daha sonra işlenmiş olan suçun cezası kanun maddesinde seçimlik olarak öngörülmüş ise bu cezalardan hapis cezasının seçilmesi zorunluluktur.

Tekerrür hükümleri bazı suçlar arasında uygulanamayacaktır. Buna göre; kasten işlenen suçlar ile taksirle işlenen suçlar arasında ve sırf askeri suçlar ile diğer suçlar arasında tekerrür uygulanamaz. Kanunda belirtilen bazı istisnai suçlar haricinde yabancı ülke mahkemelerinde verilmiş olan kararlar tekerrüre esas olamayacaktır.

İşlediği hukuka aykırı fiil esnasında on sekiz yaşını hen üz doldurmamış olan kimsenin, işlediği bu suç nedeniyle tekerrür hükümleri uygulanamayacaktır.

Mükerrire verilen ceza, mükerrirlere özel infaz sistemine göre infaz edilecektir. Ayrıca bu kimsenin cezasının infaz edilmesinden sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanacaktır.

Mükerrire cezası ile birlikte verilen özel infaz sistemi ve denetimli serbestlik tedbirinin mahkûmiyet kararında belirtilmesi gerekmektedir.

1.4. TEKERRÜRÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

Tekrar suç işleyerek tehlikeli halini gösteren mükerririn, ilk defa suç işleyenle aynı muameleyi görmemesi adaletin gereği olmasından dolayı, bu kişilere karşı eski hukuk sistemleri de kayıtsız kalmamıştır.[18] Tekrar suç işleyenlere karşı daha sert davranılması, zorunluluk olduğu düşüncesi tarihin her döneminde ve her toplumda hissedilmiş ve bu suçluların cezaları, eski tarihte de normal suçlulardan farklı olarak arttırılarak

[18] Üzülmez, s. 20.

verilmiştir.[19] Fakat tekerrürün bir suç siyaseti aracı olduğu hususundaki görüş oldukça yenidir.[20]

Çalışmamızın bu bölümünde, tekerrür kurumunun tarihi gelişimi, batı hukukundaki ve Türk hukukundaki gelişimi olarak iki ana başlık altında incelenecektir.

1.4.1. Batı Hukukunda Tekerrür

1.4.1.1. Roma Hukukunda Tekerrür

Roma hukukunda tekerrüre ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Mükerrirler hakkında cezanın artırılacağına ilişkin genel bir düzenleme de bulunmamaktadır.[21] Ancak o zamana göre özellik gösteren rüşvet, zimmet, yalan tanıklık gibi bazı suçlarda tekerrür sistemi kabul edilmiştir.[22]

Roma hukukunda hakimlere, cezayı belirleme konusunda geniş bir takdir yetkisi verilmiştir. Uygulamada tekerrür dolayısıyla cezanın artırılması bu çerçevede gerçekleştirilmiştir.[23] Hakim, suçlarda ceza tayininde geniş bir takdir hakkına ve sınırsız yetkiye sahip bulunduğundan tekerrürü de kendiliğinden uygulayabilecek durumdaydı.[24]

1.4.1.2. Kilise Hukukunda Tekerrür

Kilise hukukunun, ortaçağ ceza hukukunun gelişimine önemli katkıları olmuştur. Bu dönemde, bir suçtan mahkûm edildikten sonra tekrar benzer bir suç işleyen kişiye sonraki suç için verilecek ceza ağırlaştırılmaktaydı. Burada suçlunun kişisel durumuna önem vermenin doğal sonucu olarak, tekerrür kurumu hukuk literatürüne girmeye başlamıştır. Bu dönemde tekerrüre düşmek cezanın ağırlaştırıcı bir nedeni olarak benimsenmiştir.[25]

---

[19] Bozdağ, s. 86.
[20] Artuk/ Gökcen/ Yenidünya, s. 932.
[21] Artuk/ Gökcen/ Yenidünya, s. 933.
[22] Akbulut, Mehmet, Suçta Tekerrür, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2001, s. 4.
[23] Bozdağ, s. 87.
[24] Üzülmez, s. 20.
[25] Arslan/ Kayançiçek, s. 25.

Ceza hukuku ilminin teknik terimi olan tekerrür kavramını bu dönemde ortaya çıkmaya başlamıştır. Fakat tekerrür kurumu bu gelişmeye rağmen sistematik bir şekilde gelişme kaydederek ilerleme sağlayamamıştır.[26]

1.4.1.3. Ortaçağda Tekerrür

Ortaçağ hukukunda fail birden fazla suç işlediği zaman ilk suça oranla daha fazla cezalandırılmaktaydı.[27]

Bu dönemde tekerrür, özel olarak incelenmiş ve kişinin tekrar suç işlemesi halinde ilk kez suç işleyenlere göre daha ağır bir cezayla cezalandırılması kabul edilmekteydi.[28] Ortaçağda tekerrür cezaya etkili genel bir neden değildir. Ancak bazı 99suçların tekrar işlenmesi halinde uygulanan ağırlaştırıcı bir sebeptir. Yani tekerrür her suç için uygulanmamıştır ve bazı suçlar açısından öngörülmüştür. Bu dönemde tekerrür nedeniyle en ağır cezalandırma hırsızlık suçunda görülmektedir.[29] Failin kişisel durumuna göre, bu ceza bazen para cezası veya yaralama cezası şeklinde olabilmektedir.[30]

Bu dönemde mükerrirler hakkında ceza, ilk suça oranla artırılarak hükmedilmekteydi. Fakat tekerrür, cezayı etkileyen genel bir ağırlaştırıcı neden olarak değil; hırsızlık, yalan yere yemin, sahtecilik gibi belirli suçlarda cezayı artıran bir neden olarak kabul edilmekteydi.[31]

1.4.1.4. Müşterek Hukukta Tekerrür

İtalyan hukukçular, XV. yy'da Roma hukukunu yeniden ele alarak ceza hukukunun gelişimine önemli katkılar sağlamışlardır. Bu çalışmalar sonucunda, suçun objektif yönüne önem verilmiş ve suçların içtimai alanında da önemli adımlar atılmıştır.[32] İtalyan hukukçuların bu çalışmalarını kendilerini kaynak edinen Alman hukukçular tekerrür konusunda önemli çalışmalar yapmışlardır. Tekerrür konusunda asıl ilerleme bundan sonra başlamaktadır.

[26] Üzülmez, s. 21.
[27] Artuk/ Gökcen/ Yenidünya, s. 933.
[28] Bozdağ, s. 87.
[29] Akbulut, s. 4.
[30] Üzülmez, s. 22.
[31] Arslan/ Kayançiçek, s. 25.
[32] Üzülmez, s. 22.

Alman hukukunda önceden cezalandırılan fail yeni bir suç işlemesi halinde ilk suçuna oranla daha ağır bir cezaya maruz bırakılmıştır.[33]

Almanların ceza kanunu olan 1532 tarihli Karolina Ceza Kanunu'nun 161 ve 162'nci maddelerine göre, tekrarlanan hırsızlık suçunda mükerririn kulağı kesilmekte ya da ölümle cezalandırılmaktaydı.[34] Ancak, verilen bu ağır cezaların tekerrürden mi, gerçek içtima ile mi yoksa her ikisinin bir arada uygulanmasından mı olduğu açıkça belirtilmemiştir.[35] Yine de günümüzdeki anlamda tekerrürün bu dönemlerde şekillenmeye başladığı söylenebilir.

Tekerrür hakkında genel bir hüküm, 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nda yer almış, bu düzenleme günümüz çağdaş kanunları da etkisi altında bırakmıştır.[36]

1.4.2. Çağdaş Ceza Hukuku Dönemi

1.4.2.1. Alman Ceza Hukukunda Tekerrür

1962 yılına kadar yürürlükte olan; Alman İmparatorluk Ceza Kanunu'nda, hırsızlık, eşkıyalık, dolandırıcılık ve yataklık gibi suçlar bakımından tekerrüre cezayı artırıcı etki tanınmıştır.[37] Fakat 1962 yılında yapılan değişiklik ile sınırlama kaldırılmış ve Alman Ceza Kanunu'nun 17'nci maddesi ile tekerrür tüm kasıtlı suçlar için cezaya etkili genel bir sebep olarak kabul edilmiştir.[38] [39] 1986 yılında ise, tekerrür, ceza tayininde dikkate alınacak temel esaslardan biri olarak düzenlenmiştir.[40]

Alman Ceza Kanunu'nun 46. maddesi şu şekildedir: *"(1) Failin kusur, cezanın belirlenmesinin temelini oluşturur. Cezanın, failin gelecekteki toplumsal yaşantısı üzerinde gerçekleştirilmesi beklenen sonuçları, göz önünde tutulur.*

(2) Mahkeme, cezanın belirlenmesi sırasında failin lehinde ve aleyhinde olan şartları birbirleri ile karşılaştırır ve tartar. Özellikle şunlara dikkat edilir: Failin saik ve amaçları, fiilden anlaşılan zihniyeti ve fiil sırasında sahip olduğu irade, göreve

[33] Artuk/ Gökcen,/Yenidünya, s. 933.
[34] Artuk/ Gökcen/Yenidünya, s. 933.
[35] Bozdağ, s. 88.
[36] Bozdağ, s. 88.
[37] Altunç, Mehmet Sinan, Ceza Hukukunda Tekerrür, s. 31. Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Temmuz 2010.
[38] Bozdağ, s. 89.
[39] Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 934.
[40] Arslan/ Kayançiçek, s. 27.

aykırılığın yoğunluğu, fiilin işleniş tarzı ve fiilin, kusurlu bir şekilde meydana getirilen sonuçları, failin önceki hayatı, kişisel ve ekonomik durumları ile olaydan sonraki davranışları, özellikle zararı ortadan kaldırmak için gösterdiği çaba ile, suçtan zarar gören kişi ile uzlaşmak için gösterdiği çaba.

(3)Aynı zamanda suçun kanuni unsurlarını oluşturan durumlar, cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde tutulmaz."[41]

Kanun koyucu, ceza hukukuna ilişkin sonuçlar doğuran olaylar bakımından eşit bir ceza çerçevesi koymamış, hâkime somut olayda kanunun koyduğu sınırlar içinde cezanın tayini bakımından yol gösterecek ölçütlerden oluşan değerlendirmeler yapılmıştır.[42] Bu düzenleme ile ceza aralığı geniş tutulmuş ve hâkime failin geçmişi ve tekerrüre göre cezanın üst veya alt sınır arasında ceza verme takdir yetkisi verilmiştir. Bugün hala bu düzenleme yürürlüktedir[43] Bu uygulama Pozitivist düşüncenin bir yaklaşımı olarak, tekerrür durumunda hâkimleri cezayı arttırma konusunda mecbur tutmak kabul edilebilir görülmemiştir.[44]

1.4.2.2. İtalyan Ceza Hukukunda Tekerrür

İtalyan Ceza Hukukunun tekerrürle ilgili düzenlemesi, TCK'nın temel kaynağı olmasından ötürü büyük önem taşımaktadır.[45] 765 s. Eski TCK'nın kaynağı olan 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nda, tekerrür kurumu düzenlenmiştir.[46] Bu kanun, varsayılan tekerrür sistemini benimsemiş ve tekerrürü cezayı artıran bir neden olarak kabul etmiştir.[47] Genel ve özel tekerrür kanun içerisinde tanımlanmıştır. Genel tekerrürün sonucu olarak; mükerririn işlediği yeni suç için kanunda belirlenen cezanın asgari sınırdan cezalandırılamayacağı öngörülmüştür. Özel tekerrürde ise, artırım oranı cezanın ağır hapis veya ağır hapisten başka bir ceza olması durumuna göre artan oranlarda değişim göstermektedir.

Bu kanun daha sonra değiştirilmiştir ve süreli tekerrür sisteminden süresiz tekerrür sistemine geçilmesi; zorunlu tekerrür sisteminden ihtiyari tekerrür sistemine geçilmesi

[41] Yenisey, Feridun, Plagemann, Gottfried, Alman Ceza Kanunu- Strafgesetzbuch, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2015, s. 36.
[42] Arslan/ Kayançiçek, s. 27.
[43] Bozdağ, s. 90.
[44] Üzülmez, s. 26.
[45] Altunç, s.29.
[46] Artuk/ Gökcen/Yenidünya, s. 934.
[47] Arslan/ Kayançiçek, s. 29.

şeklinde değişiklikler yapılmıştır.[48] Bu kanun da süresiz tekerrür sistemi kabul edilmiş, fakat ikinci suçun birinci suçtan itibaren beş sene içinde işlenmesi halinde cezanın daha fazla ağırlaştırılmasını öngörmüştür. Ayrıca tekerrür için önceki mahkûmiyet yeterli görülmüş, fakat ikinci suç infazdan sonra işlenmiş ise veya ilk suç ile sonraki suç arasında benzerlik varsa, bu durumda ikinci suçun cezasının daha çok ağırlaştırılması kabul edilmiştir.[49] Buna karşın, öngörülen bazı hallerin gerçekleşmesi durumunda ise ihtiyari tekerrür sistemi geçerli olmakta ve hâkime tekerrürü uygulayıp uygulamama noktasında takdir hakkı bulunmaktadır. Sonuç olarak İtalyan hukukunda tekerrür sistemleri bakımından karma bir sistemin yürürlükte olduğu görülmektedir.[50]

1.4.3. Türk Hukukunda Tekerrür

1.4.3.1. Genel Olarak

Türk hukukunda tekerrür konusu, Türk tarihinin geçirdiği evrelere uygun olarak İslamiyet'in kabulünden önceki dönem ve İslamiyet'in kabulünden sonraki dönem olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmiştir. Zira Türklerin İslamiyet'i kabulü sosyal ve siyasi hayatlarında büyük değişimleri beraberinde getirmiştir. İslamiyet kabul edilmeden önce Türk devletlerinde, ceza hukuku bakımından tek yetkili, devletti.[51] Bu değişim hukuki alanda da yaşanmıştır. İslamiyet'in kabulünden önceki hukuk uygulaması ile sonraki hukuk uygulaması arasında önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır.[52]

1.4.3.2. İslamiyet'in Kabulünden Önceki Dönem

İslamiyet'in kabulünden önceki dönem, Türk devletlerinde, ceza hukuku bakımından tek otorite devletti.[53] Hun İmparatorluğunda, tekerrür ile ilgili genel bir hüküm bulunmamakla birlikte, hırsızlık suçunda dikkati çeken bir uygulama vardır. Hırsızlık suçunda, az bir şey çalan kimseye yediden yüze kadar sopa vurulmakta; at veya kıymetli bir şey çalan hırsız çaldığı şeyin dokuz katını verirse kurtulmakta, vermezse öldürülmekteydi. Bu ceza ilk defa hırsızlık edenler için uygulanmaktaydı. İkinci defa hırsızlık edenler ise idam edilmekteydi. Göktürk Devletinde de tekerrür, Hunlarda olduğu gibi hırsızlık suçunda uygulanmaktaydı. Uygur Türklerinin kamu hukuku

[48] Üzülmez, s. 31.
[49] Üzülmez, s. 32.
[50] Üzülmez, s. 33.
[51] Artuk/ Gökcen/Yenidünya, s. 934.
[52] Üzülmez, s. 34.
[53] Bozdağ, s. 92.

alanında Göktürklerin etkisi altında olduğundan, tekerrür bakımından da durumun Hun ve Göktürklerdeki gibi olduğu söylenebilir.[54]

1.4.3.3. İslamiyet'in Kabulünden Sonraki Dönem

İslam sadece dini esaslar getirmeyip, insan hayatının bütün alanlarına hitap ettiği için, İslamiyet'i kabul eden Türklerin sosyal, siyasal ve kültürel hayatlarında çok önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu nedenle İslamiyet'i bütün kurumları ile kabul eden Türkler, Kur'an ve sünnetin izin verdiği ölçüde eski örf ve adetlerini de İslam'ın hukuki ve sosyal esasları ile bağdaştırmaya özen göstermişlerdir. Bu nedenle İslamiyet'in kabulünden sonraki dönem Türk hukukunda tekerrür uygulamasında İslam hukukunun prensiplerine bağlı kalınmıştır.[55]

1.4.3.4. İslam Hukukunda Tekerrür

İslam Ceza Hukuku'nda tekerrürle ilgili teorik bir çalışma olmadığı gibi genel bir hüküm de bulunmamaktadır.[56] İslam hukukunda kabul edilen hususlardan birisi suçlunun suçta öngörülmüş ceza ile cezalandırılmasıdır. Kişi suçu tekrar işlediğinde cezanın ağırlaştırılması mümkündür.[57] Suçları itiyat haline getirirse, zararını önlemek için öldürülmekte veya devamlı hapiste tutularak toplumdan soyutlanmaktadır.[58] İslam hukukunda suçlunun mükerrir sayılabilmesi için cezasının mutlaka infazı gerekmektedir. Bu nedenle islam hukukunda gerçek tekerrür sistemi geçerlidir. İslam hukukunda tekerrür, uygulamada dikkate alınan bir kurumdur.[59]

[54] Üzülmez, s. 35.
[55] Üzülmez, s. 36.
[56] Bozdağ, s. 94.
[57] Fendoğlu, Hasan Tahsin, Türk Hukuk Tarihi, s. 446., Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.

1.4.3.5. Osmanlı Devletinde Tekerrür

1.4.3.5.1. Tanzimat'tan Önceki Dönem

Osmanlı Hukuku, İslam Hukuku'na dayanmakla birlikte, Tanzimat Fermanı ile tüm hukuk alanında olduğu gibi ceza hukuku alanında da batılı tarzda kanunlaştırma hareketleri hız kazanmıştır.[60] Osmanlı Ceza Hukuku'nun Tanzimat'tan önceki döneminde tekerrür ile ilgili olarak genelde İslam hukukunun prensiplerine bağlı kalınmış ve mükerririn cezası artırılmıştır.[61]

1.4.3.5.2. Tanzimat'tan Sonraki Dönem

1839 tarihli Tanzimat Fermanı'nın ilanıyla birlikte Osmanlı Devleti'nde her alanda olduğu gibi hukuk ve ceza hukuku alanında da batılılaşma başlamıştır. Bu dönemde ceza hukuku alanında birçok kanun çıkarılmıştır. Tanzimat döneminde çıkarılan 3 Mayıs 1840 tarihli Ceza Kanunu'nda tekerrür ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nun tercümesi suretiyle vücuda getirilen Hicri 1274 tarihli Ceza Kanunname'i Hümayunu ile Osmanlı ceza hukukunda tekerrür kurumu ilk defa genel hüküm olarak düzenlenmiştir.[62]

Tekerrür ilk olarak hukukumuza ve kanunlarımıza 1267 tarihli Kanunu Cedit ile girmektedir. Bu kanunda zikredilen bazı suçlarda tekerrür nedeniyle verilen cezanın arttırılacağı öngörülmüştür.[63]

Hicri 1274 Ceza Kanunu bugünkü anlayışa göre kaleme alınmıştır. Girişin 1. Faslının 8. Maddesinde tekerrür ile ilgili hüküm bulunmaktadır. Bu maddede kanunen ayrık tutulan haller dışında mükerrirler hakkında iki kat cezaya hükmolunacağı öngörülmüştür. Sonuç olarak tekerrür ile ilgili genel bir düzenleme Türk hukukuna 1274 tarihli Ceza Kanunu ile girmiştir.[64]

---

[58] Üzülmez, s. 37.
[59] Üzülmez, s. 39.
[60] Bozdağ, s. 94.
[61] Üzülmez, s. 40.
[62] Bozdağ, s. 95-96.
[63] Yılmaz, s. 546- 547.
[64] Üzülmez, s. 41.

1.4.3.5.3. Cumhuriyet Dönemi

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanıyla birlikte tüm hukuk alanında olduğu gibi ceza hukuku alanında da batılı tarzda kanunlaşma çalışmaları yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda 1926 yılında 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu Türkçeye tercüme edilerek 765. Sayılı TCK olarak kabul edilmiştir.[65] Bu Kanun'un 81'inci vd. maddelerinde tekerrür, cezada belirli oranda artırım öngören sonuçlar doğuracak şekilde düzenlenmiştir. [66]

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda tekerrür şu özellikleri taşımaktadır;

a. Hem genel, hem özel, hem de tekrarlanmış tekerrür sistemi benimsenmiştir.
b. Tekerrür için beş ve on yıllık iki süre öngörülmüştür ve süreli tekerrür sistemi benimsenmiştir.
c. Tekerrür normal ceza artırıldığından, cezayı artırıcı sebep sayılmıştır.
d. Tekerrür durumunda cezayı artırmak konusunda hâkime takdir yetkisi tanınmadığından, zorunlu tekerrür sistemi benimsenmiştir.
e. İkinci suçun tekerrüre esas oluşturabilmesi için, ilk cezanın infaz edilmiş olması gerektiğinden, gerçek tekerrür sistemi benimsenmiştir.
f. Bazı suçlar için milletlerarası tekerrür sistemi benimsenmiştir.
g. Cürümlerle kabahatler, taksirli cürümlerle kasten işlenen cürümler, sırf askeri cürümlerle diğer cürümlerin birbirine tekerrür oluşturmayacağı kabul edilmiştir.

Türk hukuk tarihinde tekerrür kurumunu en detaylı şekilde düzenleyen kanunun 765 sayılı kanun olduğu söylenebilir.[67]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun'un 58. maddesinde daha önce ayrıntısını verdiğimiz üzere; tekerrür, yeniden suç işleyen kişi hakkında, seçimlik cezalarda hapis cezasının uygulanması, özel infaz sistemi ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasını gerektiren karma nitelikli bir kurum olarak düzenlenmiştir.

[65] Bozdağ, s. 96-97.
[66] http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm (Erişim Tarihi 18.04.2018).
[67] Bozdağ, s. 97-98.

1.5. TEKERRÜRÜN MAHİYETİNİ AÇIKLAYAN TEORİLER

Tekrar suç işleyen kişi düşünüldüğünde; ya suç için yasada yer alan cezalar kişiyi ıslah etmeye yeterli gelmemiştir ya da kişi suç işleme konusunda normal insanlardan farklıdır ve başkalarını ıslah eden ceza bu kişiyi ıslah etmeye yetmemiştir. Bu farklı yaklaşımlar neticesinde tekerrürü izah etmeye çalışan teoriler ortaya çıkmıştır.[68]

Ceza kanunlarında kural olarak kanunda yazılı olandan başka tür veya miktarda ceza verilemez. Bu genel kuralın istisnası olan tekerrür durumunda, yasanın kabul ettiği teorinin içerdiği şartlara göre;

a. Kanunda yazan cezanın miktarı artırılmakta,
b. Cezanın türü değiştirilmekte,
c. Mevcut cezaya yeni bir yaptırım eklenmekte,
d. Cezanın infaz şekli değiştirilmekte,
e. Ya da bunlardan birkaçı birlikte uygulanmaktadır.[69]

Tekerrür durumunda mevcut cezadan farklı bir ceza uygulanıp uygulanmaması, farklı bir ceza uygulanacaksa bu uygulamanın nasıl olması gerektiği ya da tekerrürden dolayı farklı ceza uygulamasının nedeninin ne olduğu, soruları tekerrürün niteliğini açıklayan teorilerin oluşmasını sağlamıştır.[70]

Tekerrürün esası ve cezaya etkisini açıklarken, bunun sonucu olarak teorileri ikili bir tasnif çerçevesinde ele almak mümkündür.[71] Tekerrür hakkındaki teorilerden ilki, ilga teorisidir. Bu teori mutlak surette tekerrürü kabul etmemekte ve kaldırılmasını istemektedir. Cezanın yetersizliği teorisi, isnadiyetin ağırlığı teorisi ve sübjektif teoriler ise tekerrürü kabul eden teorilerdendir.

[68] Bayraklı, s. 160.
[69] Bozdağ, s. 71.
[70] Bozdağ, s. 71-72.
[71] Arslan/ Kayançiçek, s. 37.

1.5.1. Tekerrürü Reddeden İlga Teorisi

Bu teoriyi savunanlara göre, tekerrür bir ceza hukuku kurumu değildir. Ceza hukukunda yaptırım, işlenen fiilin karşılığı ise failin önceden işlediği fiillerin dikkate alınması "non bis in idem"[72] ilkesine aykırı olacaktır.[73]

İlga teorisi tekerrürü mutlak olarak reddetmektedir. Kanunlar, tekerrür hükümlerinin amaçladığı sonuca cezaların tayini yoluyla kolaylıkla varabilirler.[74] Kişinin sabıka kaydı hakim tarafından duruşma ya da karar esnasında dikkate alınmaktadır.[75] Sanığın geçmiş sabıkalarına göre hâkim, cezada takdiri indirim uygulamayabilir. Bu teorinin savunucuları tekerrürün haksız ve gereksiz bir kurum olduğunu iddia etmekle ilgasını istemektedir.

Bu görüşe göre tekerrür, adalet mekanizmasının ve ıslah mekanizmasının iyi işlememesi, ceza kanunlarında var olan kusurlar gibi suçluyu yeniden suç işlemeye sevk eden sonuçların varlığı sebebiyle mükerririn cezasının tekerrürden dolayı artırmak haksızlıktır.[76]

Tekerrürü kabul etmeyen ilga teorisi görüşleri şu şekilde özetlenebilir:[77]

a. Tekerrürün cezayı artırmaması, aksine azaltması gerekir. Çünkü tekerrür ihtiyadı doğurur, itiyat irade serbestisini azaltır. İrade serbestisi azalmış mükerririn manevi suçluluğu ilk defa suç işlemeye göre daha azdır.
b. Tekerrür yüzünden cezanın artırılması kuralına göre ilk suça iki defa ceza verilmiş olacaktır. Hâlbuki fail, önceki suçun cezasını almış, topluma karşı olan borcunu ödemiştir. İkinci suçun ilk suç ile ceza bakımından herhangi bir ilişkisi bulunmadığına göre, tekerrür hükümleri ile ikinci suçun cezasının artırılmasına imkan yoktur.
c. İşlenen suçların mükerrirler veya ilk suçlular tarafından işlenmesinin hiçbir önemi yoktur ve zarar aynıdır. Kanun koyucunun koymuş olduğu ceza

[72] Ceza hukuku ve ceza yargılaması usul hukukunda benimsenen bu prensip, aynı fiil nedeniyle faile bir ceza verilmesi anlamına gelmektedir.
[73] Özbek, Veli Özer; Doğan, Koray; Bacaksız, Pınar; Tepe, İlker; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, s. 702.
[74] Arslan/ Kayançiçek, s. 38.
[75] Yılmaz, s. 545.
[76] Akbulut, s. 19.
[77] Arslan/Kayançiçek, s. 191.

suçlunun ikinci defa suç işlemesini önleyemiyorsa, bunun sorumlusu mükerrir değil kanun koyucudur.

d. Tekerrür durumunda ikinci suç için ceza tayininde ilk dikkate alınması, ceza hukuku sahasından çıkılıp ahlak sahasına girmek demektir.
e. Suçun işlenmesi ile inkar edilen hukuk düzeni cezalandırma ile yeniden kurulmuştur.
f. Ceza haklı bir nedenden artırılabilir, suçun cezasını tekerrürden dolayı artırmak haksızlıktır.
g. İki suç arasında bir nedensellik bağı olmadan, ikinci suçun cezasını mükerrirlik nedeniyle artırmak açıklanamaz.
h. Mükerrirliğin nedenleri araştırılıp ona göre önlemler alınması gerekirken, mükerrir cezalandırılarak, sorun çözüldü sanılmaktadır.

1.5.2. Tekerrürü Kabul Eden Teoriler

İlga teorisini eleştirenler, tekerrüre düşen kişilerin cezasının azaltılması düşüncesine karşı çıkarak sonraki suçun cezasının artırılması veya mükerrirlere başka bir infaz sistemi uygulanmasını öne sürmüşlerdir. Bu teoriler Klasik Teorileri oluşturan "cezanın yetersizliği teorisi" ve "isnadiyetin ağırlığı teorisi" ile Subjektif Teorilerdir.[78]

1.5.2.1. Cezanın Yetersizliği Teorisi

Bu teoriye göre, fail yeni bir suç işlemekle ilk suçun cezasının verdiği acıyı unuttuğu, bu cezanın kendisini ıslah etmediğini göstermiştir. Fail ilk suçtan sonra ikinci suçu işlediğine göre, normal ceza miktarı yeterli gelmemiştir.[79]

Cezanın yetersizliği teorisi, tekerrürü bir ceza hukuku kurumu olarak benimsemekte ve ilk suçun cezası faili ıslah edemediği için, cezayı artıran bir neden olarak kabul etmektedir. Tekerrür, cezada genel bir kusurun varlığını değil o suçlu ile ceza arasında özel bir yetersizliğin mevcut olduğunu gösterir. Cezanın amacı, suçla bozulmuş olan güven fikrinin yeniden tesisi olduğuna göre, tekrar suç işlendiği takdirde cezanın

[78] Bozdağ, s. 75.
[79] Koca, Mahmut; Üzülmez, İlhan; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ekim 2012, s. 542.

suçluyu ıslah etmede yetersiz kaldığı, mükerririn önceki cezaya karşı hissiz davrandığı sabit olmuş demektir.[80]

Bu teoriye göre, tekerrür yeni suçun cezasını artırmamaktadır. Normalde ilk suçluya bir daha suç işlemekten alıkoyan ceza, mükerrirler için yetersiz kalmaktadır. Sonuçta mükerrire daha fazla ceza verilmekle; eski suç yeniden kendisine yükletilmemekte, failin kötülüğü hesaba katılmamaktadır. Sadece cezanın o kişinin duygusuzluğu nedeniyle nispi olarak yetersiz kaldığı fiilen sabit olduğu için bu cezanın artırılması yoluna gidilmektedir.[81]

Bu teori ıslahı esas aldığı için tekerrür ancak önceki cezanın infaz edilmiş olması halinde söz konusu olabilecektir.[82]

Tekerrür durumunda tekrar suç işleyenlerin cezasının artırılması gerektiğini savunan cezanın yetersizliği teorisinin kurucusu olan Carrara, bu düşüncesini önceki suç için verilen cezanın fizik kudretinin yetersizliği ve manevi kudretinin yetersizliğine dayandırmıştır.

a. *Cezanın fiziki kudretinin yetersizliği:* Kanun koyucu her suç için ceza türü ve miktarı belirlerken, tekrar suç işlenmesini önlemek için suç işleyenleri ıslah etmeye ve tekrar topluma kazandırmaya yetecek tür ve miktarda ceza belirlemeye çalışır. Suçlar için belirlenen cezalara rağmen kişiler tekrar suç işliyorsa bu, o suç için belirlenen cezanın fizik kudretinin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.[83] Yani söz konusu ceza, suçlulara yeterince acı çektirmeye ve suçluları ıslah etmeye yetmemiş demektir.[84] Mükerrir daha önce işlediği suçun cezasını çekmesine rağmen tekrar suç işleyince, bu önceki cezalandırmanın bulundurduğu acının ona etki etmediğini ve cezanın fizik kudretinde bir yetersizliğin bulunduğunu göstermektedir.[85]
b. *Cezanın manevi kudretinin yetersizliği:* Bir toplumda suç işlenmesi, o toplumda huzurun bozulmasına ve dolayısıyla toplumda endişeye sebebiyet verecektir. Bu noktadan sonra suç tekrar ederse cezanın manevi kuvvetinin yetersizliği gündeme gelmektedir. Daha önce cezalandırılan kimse yeni bir

[80] Arslan/ Kayançiçek, s. 39.
[81] Üzülmez, s. 54.
[82] Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 702.
[83] Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 940.
[84] Bozdağ, s. 76.

suç işlediği zaman, önceki cezalandırma ile huzura kavuşan toplum yeniden korkuya kapılmaktadır.[8687] İşte bu noktada, devletin yargı organları devreye girerek suçluları cezalandırarak, topluma endişeye yer olmadığı mesajı vermektedir. Bu teori savunucularına göre, toplumun bu endişelerini gidermek için cezaların manevi kudretinin yetersizliğini gören yasa koyucu, tekrar suç işleyenlerin cezasını artırmalıdır.[88]

1.5.2.2. İsnadiyetin Ağırlığı Teorisi

Bir ceza kuralının ihlalinde etkili sebep sayılabilmesi için ceza ehliyetine sahip bir kimsenin taşıması gereken kanunun koyduğu şartlar topluluğuna "isnadiyet" denir.[89]

Bu teoriyi savunanlar ıslahtan çok suç işleme iradesini esas aldıkları için tıpkı 765 s. ve 5237 s. TCK'da olduğu gibi mahkûmiyet hükmünü yeterli saymakta cezanın infaz edilmiş olmasını aramamaktadır.[90] Tekerrür durumunda sonraki suçun cezasının ağırlaştırılmasını savunan isnadiyetin ağırlığı teorisine göre, tekrar suç işleme cezayı değil, kusur yeteneğini ağırlaştırmaktadır. İlk suçu nedeniyle mahkum edilen kişiye bir daha suç işlememesi yönünde bir ihtar yapıldığı halde fail bunu önemsemediği için ikinci suçunun cezasının arttırılması gerekmektedir.[91] Tekrar suç işleme durumunda, isnadiyetin ağırlaştığında hem fikir olan teori taraftarları, isnadiyetin ağırlaşması nedenleri konusunda fikir ayrılığına düşmüşlerdir.[92] İsnadiyetin ağırlaşması; sosyal endişe teorisi, sorumluluğun ağırlığı teorisi, kusurluluğun ağırlığı teorisi ve önceki mahkumiyet nedeniyle ağırlaşma teorisi ile açıklanmaktadır.

İsnadiyetin ağırlığı, 765 s. TCK'nın benimsediği teoriyi oluşturmaktadır.[93]

---

[85] Üzülmez, s. 51.
[86] Üzülmez, s. 53.
[87] Artuk/ Gökcen/Yenidünya, s. 940.
[88] Bozdağ, s. 77.
[89] Üzülmez, s. 57.
[90] Özbek/ Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 702.
[91] İçel, Kayıhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2014, s. 641.
[92] Bozdağ, s. 78-79.
[93] Koca/ Üzülmez, s. 542.

1.5.2.2.1. Sosyal Endişe Teorisi

Bu teoriye göre isnadiyet, sadece suçun ağırlığı ile değil, aynı zamanda suçun siyasi ağırlığı ile de uyumlu olmalıdır. Kişinin tekrar suç işlemesi suçun siyasal ağırlığını artırır.[94] Çünkü tekrar suç işlenmesi, toplumda ilk defa suç işlenmesinden daha fazla sosyal endişeye sebep olacaktır.[95] Mükerririn fiilinin topluma verdiği zarar, ilk defa suç işleyen kişininkine oranla fazla olduğundan mükerrir failin sorumluluğu ağırlaşmakta ve bu nedenle cezasında belli bir artırım yapılmaktadır.[96]

1.5.2.2.2. Sorumluluğun Ağırlığı Teorisi

İnsan haklarının en önemlilerinden biri olan güven içinde birlikte yaşama hakkının ihlal edilmesi ile suçun manevi kudreti artmakta, isnadiyet ağırlaşmakta ve suçlunun sorumluluğu artmaktadır. Hukuk düzeninin bir kere daha ihlal edilmemesini sağlamak devlet ortaya çıkmakta ve sonuçta cezanın artırılması gerekmektedir.[97]

Sorumluluğun ağırlığı teorisine göre, her suç iki farklı yararı ihlal etmektedir.[98] İlk defa suç işlendiğinde belirli ceza kuralının ihlali belirgindir. Ancak tekrar suç işlendiğinde genel güven hakkının da ihlal edildiği açıkça ortaya çıktığı için ikinci suçtaki sorumluluk ilkine göre daha ağır olacaktır.[99]

1.5.2.2.3. Kusurluluğun Ağırlığı Teorisi

Bu teoride tekerrürün varlığı için ilk mahkûmiyetin kesinleşmiş olması yeterlidir. Fail ile fiil arasındaki ilişkiyi hesaba katmayan bir ceza sisteminde, suçla ceza arasında bulunması gereken bağlantı kaybolur ve verilecek ceza, o fail tarafından işlenen suçun karşılığı olmaktan çıkar. İkinci kez suç işleyerek sosyal endişeyi arttıran kimsedeki ahlaki kötülüğün daha fazla olması, bu suçta kusurluluğun da daha büyük olduğunu gösterir.[100]

Bu teoriye göre, bir suçtan mahkûm edildikten sonra tekrar suç işleyen kişinin kusurluluğu, ilk defa suç işleyenlere göre daha ağır olduğundan bu kişilere daha ağır

[94] Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 941.
[95] Bozdağ, s. 79.
[96] Üzülmez, s. 58.
[97] Üzülmez, s. 59.
[98] Artuk/ Gökcen,/Yenidünya, s. 941.
[99] Bozdağ, s. 80.
[100] Arslan/Kayançiçek, s. 41.

cezalar verilmelidir. Ceza belirlenirken faille fiil arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurmayan bir ceza sisteminde suçla ceza arasında bulunması gereken bağlantı kaybolur ve verilen ceza, o faili ıslah etmeye yeterli gelmez. Bu nedenle, tekrar suç işleyenlerin kusurluluğu dikkate alınarak ceza da o oranında artırılmalıdır.[101]

1.5.2.2.4. Önceki Mahkûmiyet Nedeniyle Ağırlaşma Teorisi

Bu teorinin esasını önceki mahkûmiyet oluşturmaktadır. Mahkûmiyet kişiye yapılan kesin bir uyarıdır. Daha önce mahkûm olan bir kimse tarafından işlenen yeni suç, sadece bir hukuk kuralını ihlal etmemekte; ayrıca ilk mahkûmiyet hükmünün içeriğinde bulunan uyarıya değer verilmediğini de göstermektedir. Bu bakımdan tekerrür halinde daha ağır bir ihlalin bulunduğunu kabul etmek gerekir. Mükerrir mahkûmiyetle sonuçlanmış önceki hareketinin onun hayatında tesadüfi nitelik taşımadığını göstermektedir.[102]

Önceki mahkûmiyet nedeniyle ağırlaşma teorisine göre, bir kimsenin ilk suçtan mahkum edilmiş olması, ona yapılan bir uyarıdır.[103] Kişinin bu uyarıya rağmen tekrar suç işlemesi, bu uyarıdan ders almadığını ve suç işlemede daha bilinçli olduğunu gösterir.[104]

1.5.2.3. Sübjektif Teoriler

Sübjektif teoriler, mükerrirlik durumunda suçun ağırlığını etkileyen bir durumun bulunmadığını, failin korkulacak kimse olduğu için cezasının artırıldığı teorileri kapsamaktadır. Bunlara göre, tekraren işlenmiş olan suç ile ilk defa suça karışan kişinin işlediği suç arasında bir fark bulunmamaktadır.[105] Bahsi geçen teori sübjektif olması itibariyle tehlikeliliğe dayanır.[106]Bu teoriyi, "tehlike hali teorisi" ve "cürmi ehliyet teorisi" şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.[107]

[101] Bozdağ, s. 81.
[102] Üzülmez, s. 61.
[103] Soyaslan, Doğan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.576., 8. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.
[104] Bozdağ, s. 81.
[105] Üzülmez, s. 63.
[106] Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 702.
[107] Arslan/Kayançiçek, s. 42.

1.5.2.3.1. Tehlike Hali Teorisi

Yeni bir suçun işlenmesi, ya birinci suçtan dolayı fail hakkında uygulanan tedbirin iyi seçilmemiş olduğunu gösterir ya da failin esasen uslanması imkânsız tehlikeli kişilerden biri olduğuna işaret eder.[108]

Bu teoriye göre tekerrür, suçun ağırlığına etki eden bir husus değil, suçlunun tehlikeli kişiliğinin bir belirtisidir.[109] Tekerrür, başlı başına bir kurum olmayıp, suçta itiyadın bir şeklidir. Tekrar suç işleyen kişinin tehlikeli hal gösterdiği kesin olarak tespit edildiği durumlarda suçlu hakkında tekerrür hükümleri uygulanmalı, aksi halde kişi kaç defa suç işlerse işlesin hakkında tekerrür hükümleri uygulanmamalıdır. Hakime tekerrür hükümlerini uygulayıp uygulamamak ve tekerrür hükümleri uygulanacaksa, suçlunun kişiliğine en uygun cezanın ve ceza türünün ve infaz şeklinin belirlenmesi için takdir yetkisi verilmeli ve tekerrür için seçimlik cezalar öngörülmelidir.[110] Suçun karşılığı olarak uygulanacak yaptırımlar suçlunun tehlikeliliği ile orantılı olmalı, yani sadece suçlara göre değil suçlulara göre de yaptırım belirlenmelidir.[111]

Kısacası tekerrür durumunda ikinci suçun cezasının ağırlaştırılması kabul edilmemektedir. Buna göre, ikinci suçun işlenmesi, ya failin uslanması imkansız, tehlikeli halde bulunan kişilerden olduğunu gösterir ya da ilk suçtan dolayı fail hakkında uygulanan tedbirin iyi seçilmiş bir tedbir olmadığını ifade eder.[112]

1.5.2.3.2. Cürmi Ehliyet Teorisi

Bu teoriye göre, yeniden suç işlemek suçluluk bakımından kuvvetli bir iradeyi, daha yüksek bir cürmi ehliyeti göstermektedir. Cürmi ehliyetten maksat, isnat yeteneği bulunan kimsenin suç işlemek hususundaki gizli yeteneğidir. İlk defa suç işleyen kimse, bu suçu sebebiyle cürmi ehliyet sahibi olduğunu göstermiştir. Mükerrir ise yeni bir suç daha işlemekle ve yalnız bu sebeple cürmi ehliyetin daha yoğun olduğunu ispat etmiştir.[113]

Tekrar suç işlenmesi durumunda, tekerrüre düşen kişi, suç işleme eğiliminin daha yoğun olduğunu ispat etmiş olur. Dolayısıyla, suç işleme eğiliminin yoğunluğu

[108] Arslan/Kayançiçek, s. 42.
[109] Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 942.
[110] Bozdağ, s. 82-83.
[111] Koca/Üzülmez, s. 543.
[112] Üzülmez, s. 65-66.

ispatlanmış olan kişinin bundan sonra da tekrar suç işlemesi muhtemel kabul edilir. Suç işleme eğilimi teorisini savunanlar, tekrar suç işleyenlerin suç işleme eğilimlerinin yoğunluğuna göre bir ceza politikasının uygulanmasını savunmuşlardır.[114]

Türk Ceza Kanunu'nun sübjektif teori ve cürmi ehliyet teorisine yakın olduğu söylenebilir. Tekerrüre ilişkin madde gerekçesinde tehlikelilikten söz edilmektedir. Bunun sonucu olarak ceza sistematiğimiz de tekerrür bir güvenlik tedbiri olarak kabul etmiştir ve verilen cezayı artırmak yerine infazı yeniden şekillendiren bir sistem kabul edilmiştir.[115]

1.6. TEKERRÜRÜN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Tehlike hali; kişinin kalıtımsal olarak ya da çevre faktörüyle gelen sebepler ile suça olan yatkınlığı şeklinde anlaşılmakta ve bunu dikkate alan kanunlar cezanın ağırlaşmasını veya türünün değişmesini ya da cezaya emniyet tedbiri eklenmesini öngörmektedir. TCK tehlikelilik halinden söz etmemiştir fakat bununla ilgili bazı suçlu gruplarına yer vermiştir.[116]

Mükerrirlerin yanı sıra, cezanın özel önleme amacı ön planda tutularak suç işleme tutkusu olan itiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi ve örgüt mensubu suçlular, kişilik yapıları itibariyle diğer faillere oranla suç işleme eğilimlerinin daha yüksek olması nedeniyle, bunlara özel infaz sistemi ve denetimli serbestlik tedbiri öngörülmüştür.[117]

İtiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi ve örgüt mensubu suçlu sıfatını taşıyan failler için öngörülen infaz rejiminde farklılıklar bulunduğu için, hükümlünün bu suçlardan hangi gruba girdiği mahkemece saptanmalı ve kararda açıkça belirtilmelidir.[118]

Türk Ceza Kanunu'nun 58'inci maddesinde mükerrirlere verilen cezaların da tıpkı bu özel tehlikeli suçlular gibi özel infaz sistemine göre çektirileceği ve bu kişiler hakkında denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı düzenlenmektedir.[119]

---

[113] Üzülmez, s. 67.
[114] Bozdağ, s. 84.
[115] Özbek/ Doğan/Bacaksız/Tepe s. 702.
[116] Demirbaş, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, s. 514.
[117] Arslan/Kayançiçek, s. 191.
[118] Arslan/Kayançiçek, s. 192.

1.6.1. İtiyadi Suç ve Tekerrür

İtiyat kelime anlamı olarak, "alışkanlık" anlamına gelmektedir.[120] Pozitivistlere göre itiyadi suçlu, kendine özgü ruhsal bir duruma sahip anormal bir bireydir ve tehlikeli hali en yoğun olan suçlular kategorisine girmektedir.[121]

5237 s. Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesinde; kasten işlenen bir suçun temel şekli yahut nitelikli şeklini bir yıl içerisinde ve farklı zamanlarda en az üç kere işleyen kişinin itiyadi suçlu olacağı belirtilerek, itiyadi suçlu hakkında açık bir tanımlamaya yer verilmiştir.

İtiyattan söz edebilmek için yalnızca topluluklar açısından korkulacak kimse olacak kadar suç işlemesi yeterli gelmemektedir. Ayrıca, kişinin suç işlemeye yönelik sürekli ısrarı ve tekraren suç işleme düşüncesi de dikkate alınması gerekmektedir.[122] TCK ilgili madde metninden yola çıkarak itiyadi suçlu olmak için gereken şartları söyle sayabiliriz;[123]

a. *Sanığın işlediği suçların kasıtlı olması:*[124] Kanunda açıkça kasıtlı suçlardan söz edildiğinden ve taksirli suçlarda itiyattan söz etme olanağı bulunmadığından, sayıları ne kadar fazla olursa olsun bu suçların itiyat ilişkisine girmeleri olanaksızdır.[125]
b. *Sanığın işlediği suçların aynı olması:* Kişinin itiyadi suçlu sayılabilmesi için, bunların suçun ilk hali ya da nitelikli halleri olmaları gerekir.[126]
c. *Aynı suçun ikiden fazla işlenmiş olması:* Suçun en az üç kez işlenmiş olması gerekmektedir. İtiyatta, kişiye bu sıfatını veren suçların her birinde failin ayrı bir niyeti mevcuttur.[127]
d. *Aynı suçun bir yıl içinde fakat farklı zamanlarda işlenmiş olması:* Suçun farklı zamanlarda birden fazla işlenmesi gerektiğinden, tek bir fiille kanunun

---

[119] Kuzucu, Burcu, Vergi Suç Ve Kabahatlerinde İştirak, Birleşme, Tekerrür, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 84.
[120] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a9fa36db30091.93402190 (Erişim Tarihi 19.04.2018).
[121] Arslan/Kayançiçek, s. 192.
[122] Yılmaz, s. 571.
[123] Bozdağ, s. 30-31.
[124] Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 1883.
[125] Arslan/Kayançiçek, s. 198.
[126] Arslan/Kayançiçek, s. 198.
[127] Arslan/Kayançiçek, s. 199.

aynı hükmünün ihlal edildiği hallerde itiyattan söz edilemez.[128] Bu ceza, hürriyeti sınırlayan ceza olabileceği gibi adli para cezası şeklinde de olabilir.[129]

İtiyadi suçluda, mükerrire nispeten suç işleme konusunda daha fazla kusurluluk hali içermektedir. Mükerrir, tesadüfen suçlu olma ihtimali var iken, itiyadi suçlu tesadüfen suç işlemez.[130] Örneğin bir yıl içinde açıktan hırsızlık, el becerisiyle hırsızlık ve konutta hırsızlık suçlarının işlenmesi halinde, hakim sanık hakkında itiyadi suç hükümlerini uygulamalıdır.

Mükerrir bir çok suç işleyebilir ve hepsinden dolayı mahkum edilmiş olabilir; fakat suç işleme itiyadını elde etmedikçe itiyadi suçlu sayılamaz. Mükerrir her defasında tesadüfen suç işleyen bir kimse de olabilir. Fakat yine de ortada itiyadi suçlu bulunmaz.[131]

1.6.2. Suçu Meslek Edinme ve Tekerrür

5237 s. Türk Ceza Kanunu'nda, suçu meslek edinme 6'ncı maddede tanımlanmıştır. Buna göre; kısmen de olsa maddi olarak geçimini suçtan kazandığı para ile sağlamaya alışan kişiye suçu meslek edinen kimse denilmektedir.

İşlediği suçlar ile kazandığı paralarla, hayatını devam ettirebilme sistematiğini hayatına geçiren kimse suçu meslek edinen kimsedir. Bir başka gelir imkanı olmasına rağmen, her türlü suç türünü maddi bir varlık kazanmak amacı ile işleyen kimselerde bu gruba dahil edilebilir.[132] Suçu meslek edinmiş bir kişi için suç bir çeşit normal yaşam aracı haline gelmiştir. Bu çeşit suçlulukta bir uzmanlaşma meydana gelmiş ve bir çeşit meslek bilinci oluşmuştur.[133] Suç, artık bunu meslek edinen kişi bakımından, tesadüfi olarak işlenebilen bir husus olarak değil de, gündelik yaşantının bir parçası haline gelmiştir.[134]

Bir kimsenin suçu meslek edinmiş olup olmadığının tespiti için, kişinin mutlaka birden fazla suç işlemiş olması ve bu suçları hayatını devam ettirmek amacıyla işlemiş

[128] Arslan/Kayançiçek, s. 199.
[129] Bozdağ, s. 31.
[130] Bozdağ, s. 34.
[131] Üzülmez, s. 9.
[132] Arslan/Kayançiçek, s. 204.
[133] Üzülmez, s. 10.
[134] Yılmaz, s. 573.

olması gerekir. Suçu meslek edinme tekerrürün üstünde bir hususdur. Suçu meslek edinmiş olan kişi, tesadüfi olarak suç işleyen bir kişi değildir.[135]

Suçun meslek edinilmiş olup olmadığı tespitinde, esas alınacak ölçü kesinleşmiş mahkeme kararının varlığıdır. Sanığın maddi varlığını işlemekte olduğu suçlar ile sağlayıp sağlamadığı, her durumun özelliklerine göre hususi incelenerek belirlenmelidir.[136]

Tekerrür ve suçu meslek edinmiş kişinin suçu karşılaştırıldığında, suçu meslek edinen kimse suçu tesadüfler sonucu işlemiş değildir. Mükerrir suçlulukta, rastlantılar suçun işlenmesi fırsatını doğurmuş olabilir.[137]

1.6.3. Örgütlü Suç ve Tekerrür

Başta Türk Ceza Kanunu olmak üzere, mevzuatımızda, suç işlemek amacıyla örgüt kurma, kurulmuş örgütü yönetme veya bu örgüte üye olma fiillerini suç olarak tanımlayan çeşitli hükümlere yer verilmiştir.[138]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda örgüt mensubu olarak isimlendirilen faili; suç örgütü kurmuş olan, örgütü yöneten ya da örgüt adına suç işleyen kişi olarak tanımlamıştır.

Türk Ceza Kanunu'nun özel hükümleri ya da özel ceza kanunlarında suç örgütleri bünyesinde işlenen suçlar için normalden daha ağır yaptırımlar düzenlenmiş olmakla birlikte, ayrıca örgüt mensubu suçlular için tekerrüre düşen kişilere özgü infaz rejiminin uygulanacağı düzenlenmiştir.[139]

Amacı suç işlemek olan örgüte üye olan kimsenin suç işleme iradesinin normal bir suçluya göre daha yüksek olduğu kuşkusuzdur.[140] Bir örgüte üye olan kimseyi diğer özel suçlardan farklı kılan husus; örgüt üyesi kimsenin suç işlemek amacıyla bir örgüt kurması ya da örgüte dahil olması dahi yeterli olarak kabul edilmektedir.[141] Örgüt mensupları ilk kez bu suçtan dolayı yargılanıp ceza mahkûmiyeti ile cezalandırılırken

[135] Bozdağ, s. 35.
[136] Arslan/Kayançiçek, s. 204.
[137] Üzülmez, s. 10.
[138] Özgenç, İzzet, Suç Örgütleri, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2010, s. 11.
[139] Bozdağ, s. 36.
[140] Demirbaş, s. 616.
[141] Bozdağ, s. 37.

tek bir örgüt suçu nedeniyle özel infaz rejimine ve denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulacaklardır. Kanun burada örgüt mensubu suçluyu mükerrirler kadar tehlikeli kabul etmiştir.[142]

Terörle Mücadele Kanunu m. 17'ye göre; kanunun kapsamına giren suçlardan ceza alan kimseler, hükümleri kesinleştikten sonra yine bu kanunun kapsamına giren başka bir suç işlemeleri durumunda koşullu salıverilmeden yararlanamayacaklardır.[143] Bu madde metni ile özel bir tekerrür hükmü getirilmiştir. TCK'dan farklı olarak, önceki mahkûmiyet hükmünün infazından itibaren ne kadar süre geçmiş olursa olsun bu özel hüküm uygulanabilecektir. TMK kapsamına giren suçlar bakımından süresiz tekerrür sistemi benimsenmiştir.[144]

1.7. TEKERRÜRÜN TÜRLERİ

Bir kişiye işlemiş olduğu birden fazla suçtan dolayı tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için, bir takım şartların aynı anda gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu şartların neler olduğunun tespiti, ilgili hukuk sisteminin kabul ettiği tekerrür türüne göre değişmektedir.[145]

Tekerrürün şartları bakımından tekerrürün çeşitleri; gerçek tekerrür - varsayılan tekerrür, genel tekerrür - özel tekerrür, süreli tekerrür - süresiz tekerrür, milli tekerrür - milletlerarası tekerrür ve zorunlu tekerrür - ihtiyari tekerrür şeklinde bir tasnife tabi tutulmuştur.

[142] Arslan/Kayançiçek, s. 206.
[143] http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf (Erişim Tarihi 12.04.2018).
[144] Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2012, s. 769.
[145] Bozdağ, s. 61.

1.7.1. Gerçek Tekerrür – Varsayılan Tekerrür

Gerçek tekerrür; mahkûmiyetten sonra infazdan önce suç işleyen kimse, sadece yasayı hiçe saydığını ortaya koymuş olur ve bu durum ikinci suçun cezasının artırılmasını haklı göstermez.[146] Önceki suçun cezasının çekilmesinin şart olduğu sisteme gerçek tekerrür sistemi denilmektedir.[147] İşlediği ilk suçtan sonra ikinci bir suç işleyen kimsenin kanunu hiçe saydığı kabul edilse dahi, ceza infaz edilip cezanın yoksunlukları kendisine tattırılsaydı başka türlü hareket etmesi mümkün olabilirdi. Bu nedenle önceki mahkûmiyeti infaz edilmemiş bir kişinin cezasının artırılması haklı değildir.[148]

Varsayılan tekerrür sistemini savunanlara göre ise, tekerrürün uygulanması için ilk mahkûmiyetin kesinleşmiş olması yeterli olup, cezanın infaz edilmiş olması gerekmez. Cezanın infazını şart koşabilmek için her şeyden önce, cezanın insanları uslandırıcı bir işlevi olduğunu kanıtlamak gerekir. Suçlunun ıslahı yasa koyucu açısından bir umut olup, mutlak bir gerçek değildir.[149]

Önceki cezanın çekilmiş olması şartının kabul edilmesi halinde bir takım rahatsızlıklar ortaya çıkar. Örneğin, iştirak halinde suç işleyen iki kişinin aynı cezaya mahkûm olduktan sonra, birisinin cezasını çekmiş diğeri kaçmış olsa ve her ikisi yeniden suç işlerse, cezasını çeken kişi tekerrüre düşmüş sayılacak, diğer kişi tekerrüre düşmüş sayılmayarak, cezasını çekmediği halde lehine ayrıcalıklı bir durum yaratılmış olacaktır.[150] Bu durum da ceza adaleti sistemine büyük darbe vuracaktır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu varsayılan tekerrür sistemini kabul etmiştir.[151]

---

[146] Bozdağ, s. 62.
[147] Demirbaş, s. 619.
[148] Üzülmez, s. 13.
[149] Bozdağ, s. 62.
[150] Bozdağ, s. 63.
[151] Yargıtay 2.CD.09/07/2014, 2014/19622 Karar: "Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 19/06/2012 tarihli, 2012/6-170 E. ve 2012/241 K. sayılı kararında da belirtildiği üzere, 5237 sayılı TCK.nun 58. maddesi uyarınca kişinin mükerrir sayılması için ilk hükmün kesinleşmesinden sonra ikinci suçun 1 Haziran 2005 tarihinden sonra işlenmesinin yeterli olduğu, ilk suçun 1 Haziran 2005 tarihinden önce veya sonra işlenmesinin mükerrirlik açısından herhangi bir önemi bulunmadığı gözetilmeden sanık hakkında 5237 sayılı TCK.nun 58. maddesinin uygulanmaması…" UYAP Karar Arama, Erişim Tarihi: 30/7/2018.

1.7.2. Genel Tekerrür – Özel Tekerrür

*Genel tekerrür*den yana olanlara göre, tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için suçların aynı türden suçlar olmasına gerek bulunmamaktadır. Çünkü tekerrürün uygulanmasının nedeni, kişinin aynı suçları işleyerek edindiği kötü alışkanlığından ziyade, tekerrüre düşen kişinin suç işlemekte ısrar ederek ceza kanunlarına karşı bir duyarsızlık içinde olması ve verilen cezalarla ıslah olmamış olmasıdır.[152] Yani, ilk mahkumiyetten sonra tekrar suç işlemek mükerrirlik için yeterlidir. Önceki ve sonraki suçların aynı suç veya aynı cinsten suç olmalarına gerek yoktur.[153] Örneğin bir kimse nitelikli yağma suçunu işledikten sonra uyuşturucu ticareti suçunu işlemekle toplum kurallarını hiçe saydığını açığa çıkarmış olur.

Tekerrürden dolayı cezanın artırılmasının nedeni, edinilen kötü alışkanlıklardan ziyade, mükerririn, cezanın doğurduğu ıstıraplara karşı olan duygusuzluğuna dayanır. Bu itibarla, önceki cezanın, hükmedilmesine neden olan suçun türünün bir önemi yoktur.[154]

Özel tekerrür sistemine göre, cezanın artırılmasının nedeni önceki cezanın yetersizliğidir. Ancak sonraki suç önceki suça benzemiyorsa, evvelce çektirilen cezanın etkisiz veya yetersiz kaldığından söz edilemez. Suçlu aynı suçu işlememek suretiyle önceki suçu işlememe hususundaki eğiliminden kurtulduğunu göstermiştir. İkinci suç işlendikten sonra, aynı cinsten olmayan bu suç için verilecek ceza yeni bir suç işleme eğilimini giderecektir. Bu durumda tekerrürden dolayı ikinci suçun cezasını artırmanın gereği yoktur.[155]

Tekerrür nedeniyle cezanın artırılmasının amacı, suç itiyadını önlemektir. İtiyad ise, ancak aynı ya da benzer suçlar arasında olabilir. Öyleyse tekerrür, sadece yasanın aynı hükmünü ihlal eden aynı suç veya birbirine benzer suçlar arasında söz konusu olabilir.[156]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu genel tekerrür sistemini kabul etmiştir.

---

[152] Bozdağ, s. 64.
[153] Üzülmez, s. 15.
[154] Arslan/ Kayançiçek, s. 52.
[155] Üzülmez, s. 15.
[156] Bozdağ, s. 65.

1.7.3. Süreli Tekerrür – Süresiz Tekerrür

Süreli tekerrür sistemine göre, ilk mahkumiyetin ortaya koyduğu uyarı, ancak belirli bir süre etkisini sürdürmektedir.[157] Tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için sonraki suçun, önceki suç için verilen cezanın kesinleşmesinden veya kesinleşen cezanın infaz edilmesinden sonra belirli bir zaman diliminde işlenmesi gerekir. Bu belirli süre dışında bir zamanda işlenen suçlar, tekerrüre esas alınmamalıdır. Failin suç işleme eğilim uzun yıllar sonra ortaya çıkmışsa, bunu harici nedenlere bağlamak gerekir.[158] Uzun zaman suç işlememiş bir kişinin kanuna karşı duyarsız olduğu ve ahlaki düşkünlük içinde olduğu söylenemeyeceği gibi, uzun süre suç işlemeyen kişinin toplum için tehlikeli olduğu da söylenemez.[159]

*Süresiz tekerrür*de ise, ilk suçun cezası kesinleştikten veya kesinleşen cezanın infaz edilmesinden itibaren, sonraki suç ne zaman işlenirse işlensin her zaman tekerrüre esas oluşturacaktır.[160] Tekerrür kişinin gerçek kişiliğini ortaya koyduğuna göre, sadece belirli bir sürenin geçmesi bu ölçünün geçersizliğini ortaya koymaz.[161] Kişinin uzun zaman yeni bir suç işlememiş olması, her zaman onun dürüstlüğüne işaret ve uslandığına karine olamaz. Kaldı ki, kişi yeniden suç işlediğinde, bu karinenin aksi zaten ispat edilmiş demektir.[162]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu süreli tekerrür sistemini benimsemiştir.[163] 765 s. TCK sisteminde beş ve on yıl süreleri bulunmakta iken, 5237 s. TCK'da bu sürelerin kısaltılması yoluna gidilmiştir. Yeni TCK hükümlerine göre; beş yıldan fazla hapis cezasına mahkumiyet verilmesi halinde, bu cezanın infazından itibaren beş yıl, beş yıl ve daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkumiyet halinde, infaz tarihinden itibaren üç yıl, geçtikten sonra işlenmiş olan suçlar nedeniyle uygulanmaz.

---

[157] Üzülmez, s. 17.
[158] Arslan/Kayançiçek, s. 55.
[159] Bozdağ, s. 66.
[160] Bozdağ, s. 67.
[161] Üzülmez, s. 17.
[162] Arslan/Kayançiçek, s. 56.
[163] Kişiye önceden işlediği suçtan ötürü beş yıldan fazla ceza verilmiş ise verilen cezanın infazından itibaren beş yıl; beş yıl ya da daha az miktarlı cezanın infazından itibaren üç yıl geçmesiyle yeniden işlenen suçlar nedeniyle tekerrür uygulanamayacaktır.

1.7.4. Milli Tekerrür – Milletlerarası Tekerrür

Milli tekerrür sisteminde, yabancı mahkemeler tarafından verilmiş olan mahkumiyet hükümleri tekerrür için esas alınmazlar.[164] Bu görüşe göre; ceza verme yetkisi mülkilik ilkesinin bir gereği olarak devletin egemenliğinin bir parçasıdır. Yabancı mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet kararlarının araştırılmasındaki zorluk ve hatta temin edilmesindeki imkansızlıklar, seri bir yargılamanın önüne sorun olarak çıkar ve sanıklar arasında eşitsizliklere neden olur.[165]

*Milletlerarası tekerrür*de ise, önceki hükmün hangi ülke mahkemesince verildiğinin hiçbir önemi olmayıp, yabancı mahkeme kararı da tekerrür için milli mahkeme kararları gibi kabul edilmektedir.[166]

Günümüz dünyasında suçluların farklı ülkelerde suç işleyebildiklerini ve birinden diğerine geçişlerin son derece kolay olduğunu, suç işleme konusunda kararlılığını ortaya koymuş faillerin işledikleri suçların farklı ülkelerde gerçekleşmesinin bir tesadüften ibaret olduğunu belirtirler. Bu durumda suçlunun bulunduğu ülkede işlediği ikinci suçu, ilk suç olarak değerlendirmek faili ödüllendirmek demektir.[167]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu milli tekerrür sistemini benimsemekle birlikte buna bazı istisnalar getirmiştir. TCK 58/4 madde metnine göre; Kanunda belirtilen bazı istisnai suçlar haricinde yabancı ülke mahkemelerinde verilmiş olan kararlar tekerrüre esas olamayacaktır.

1.7.5. Zorunlu Tekerrür – İhtiyari Tekerrür

Zorunlu tekerrür, tekerrür için yasada gösterilen koşullar ortaya çıkmışsa, suçlunun cezası zorunlu olarak artırılmalıdır. Çünkü tekerrürün hukuki dayanağı sağlam olduğu düşünülüyorsa, tekerrür dolayısıyla cezanın artırılması için tekerrürün varlığı yeterli olmalıdır. Cezanın artırılıp artırılmaması yetkisinin, hakimlere bırakılmaması gerekir.[168] Bu görüşe taraftar olan yazarlara göre; tekerrür kurumunun sağlam bir dayanağı

[164] Bozdağ, s. 68.
[165] Arslan/Kayançiçek, s. 58.
[166] Bozdağ, s. 69.
[167] Arslan/Kayançiçek, s. 59.
[168] Bozdağ, s. 70.

bulunmaktadır. Bu nedenle tekerrürün bulunması halinde cezanın artırılması da zorunlu olmalıdır. Cezayı artırıp artırmamak yetkisi hakimin takdirine bırakılamaz.[169]

İhtiyari tekerrür sisteminde ise; tekerrür, suçlunun ahlaki düşkünlüğü hakkında kanunun koyduğu bir karinedir. Eğer belli bir olayda fiilin niteliği, suç durumları gibi unsurlar bu karinenin gerçeğe uymadığını göstermekteyse tekerrür nedeniyle ceza artırılmamalıdır.[170] Gerçekten de bazen yeniden suç işlemek, cezaevinden çıkan failin sosyal düzende karşılaştığı güvensizlik ve tesadüflerden ileri gelmiş olabilir. İşte bu gibi hallerde, hâkime tekerrür nedeniyle cezayı artırmama yetkisi tanınmalıdır. Tanınacak böyle bir takdir yetkisi cezaları bireyselleştirme ilkesine de hizmet edecektir.[171]

Cezanın verilmesini sadece yasaların çizdiği sınırlarla belirlemek, suçlunun kişiliğini önemsememek, sadece suça önem vermektir.[172] 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu zorunlu tekerrür sistemini benimsemiştir.

Tablo 1.1: Karşılaştırmalı Olarak Tekerrür Çeşitlerinin İncelenmesi

Tekerrür Çeşitleri	**756 s. TCK**	**5237 s. TCK**	**213 s. VUK**
Genel Tekerrür-Özel Tekerrür	Karma sistem	Genel Tekerrür	Özel Tekerrür
Gerçek Tekerrür-Varsayılan Tekerrür	Gerçek Tekerrür	Varsayılan Tekerrür	Varsayılan Tekerrür
Süreli Tekerrür-Süresiz Tekerrür	Süreli Tekerrür	Süreli Tekerrür	Süreli Tekerrür
Milli Tekerrür-Milletlerarası Tekerrür	Karma Sistem	Karma Sistem	Milli Tekerrür
Zorunlu Tekerrür-İhtiyari Tekerrür	Zorunlu Tekerrür	Zorunlu Tekerrür	Zorunlu Tekerrür

Kaynak: Mercimek, Fulya, Birleşme, Tekerrür ve İştirak Görünümlerinin Vergi Kabahatleri Ve Vergi Suçları Bakımından Karşılaştırmalı İncelemesi, s. 69.

[169] Üzülmez, s. 19.
[170] Üzülmez, s. 19.
[171] Arslan/Kayançiçek, s. 58.
[172] Bozdağ, s. 70.

1.8. TEKERRÜRÜN SEBEPLERİ

Tekerrürle mücadele edebilmek için mükerrirliğin nedenlerini belirlemek gerekir. Eğer bu sebepler belirlenirse mükerrirler hakkında alınacak önlemler ve tekerrür ile yapılacak mücadele o derece de etkili olur.[173] Devletlerin suçlar ile etkili orak bir mücadele verebilmesi için, tekerrür sonucunu doğuran etmenlerin iyi bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.[174]

İnsanların yeniden suç işlemesinde, birçok sebep rol oynamaktadır. Ekonomik ve sosyal bozukluklar, cezaevlerinin kötü şartları, adalet mekanizmasının iyi işlememesi yeniden suç işlenmesinin başlıca nedenleri arasında sayılabilir.[175] Mükerrirliğin birçok sebebi bulunmaktadır. Doktrinde tekerrürün özel sebepleri; cezaevlerinin ıslah vasfını yitirmesi, yine cezaevlerinde birlikte olmaması gereken suçluların birlikte kalmaları ile birbirlerinden etkilenmeleri, tahliye olanların iş bulma sorunu ve tahliye zamanında suçluya yardım edilmemesi gibi hususlar belirtilmektedir.[176]

Mükerrirliğin oluşumunu etkileyen nedenlerin saptanarak giderilmesi gerekirken, bu konuda doktrinde ve uygulamada yeterli çalışmalar yapılmamaktadır. Bu yol tercih edilmeden mükerrire fazla ceza vermekle ya da infaz şartlarını ağırlaştırmakla toplum kendi kusurunu cezalandırmakta ve suçluları vasıta olarak kullanma yolunu seçmektedir.[177]

Tekerrür kurumunu inceleyen kaynaklara bakıldığında bu konuda yeterli bir çalışma yapılmamış olduğu görülmektedir. Fakat tekerrürün nedenleriyle ilgili olarak başta devlet kurumlarının ve toplum kuruluşlarının yapacağı anket benzeri araştırmalar ile tekerrürün nedenleri hakkında daha yeterli bilgi elde edilebilir ve de bu konuda somut adımlar atılabilir. Kişinin daha sonra işlediği bir suç nedeniyle sadece cezasının artırılması ya da infaz rejiminin şartlarının ağırlaştırılması, suç işleyen kişiyi toplumdan daha da soyutlamak dışında kişiyi ıslah etmeye yeterli gelmemektedir.

Tekerrürün sebepleri; kişisel sebepler, sosyal sebepler, ekonomik sebepler, eğitimsel sebepler ve yasal sebepler olarak başlıklara ayrılarak inceleme yapılacaktır.

---

[173] Üzülmez, s. 10.
[174] Bozdağ, s. 51.
[175] Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 939.
[176] Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 930.
[177] Akbulut, s. 6.

1.8.1. Kişisel Sebepler

Kişisel sebepler; alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, yaş, cinsiyet, medeni hal, soya çekim gibi nedenlerdir. Bazen yaşanılan yerin bile suç işleme iradesi üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Örneğin; soğuk bölgelerde yaşayan insanlar daha soğukkanlı iken sıcak bölgelerde yaşayan insanların daha çok yüksek tansiyon sahibi olması ve çabuk sinirlenen yapıya sahip oldukları bilinmektedir.

Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, küçük yaşta suç işlemeye başlanılması tekerrüre düşülmesinde önemli nedenler olduğundan, bu nedenlerin önlenmesi durumunda tekerrüre düşme sayısında önemli azalmalar olacaktır.[178] Alkol ve diğer iradeyi sakatlayan hallerde kişi kendindedir fakat yaptığı eylemlerin neticelerini sağlıklı bir insan kadar tartamamaktadır. Bu nedenle suç işleme oranı yüksek olduğu kadar suçta tekerrüre düşme oranı da hayli yüksektir.

İnsan doğduğu günden itibaren, aile, okul ve çevre tarafından yönlendirilmektedir. Çocuğun ileride mükerrir olmasında bu birlikteliklerin etkisi çok büyüktür. Kanada'da yapılan bir çalışmaya göre; gençlik ve önceki suç sayısının çokluğu tekerrürün iki önemli sebebini oluşturmaktadır. Diğer etmenler ise; ilk suç işleme yaşı, madde bağımlılığı ve düşük eğitimdir.[179]

1.8.2. Sosyal Sebepler

Tekerrürün önemli sebeplerinden biri de sosyal sebeplerdir. Sosyal sebepler; kişinin ailevi durumu, arkadaş ortamı, ikamet ettiği muhit, medeni durumu, sosyal ilişkileri, toplum tarafından dışlanmak gibi nedenlerdir.[180] Aile ortamından dışlanmış, kendini yalnız hisseden ya da kötü arkadaş ortamına sahip bir kimsenin suça bulaşma imkanı, ailesiyle ve arkadaşlarıyla mutlu bir hayat süren kimseye nazaran daha fazladır. Tekerrüre düşme oranı yüksek olan uyuşturucu kullanma yahut satma suçlarında, kişinin genellikle arkadaş kurbanı olduğu toplumumuzda sıkça dile getirilmektedir. Gerçekten de gençlerin uyuşturucu ile ilk tanışma alanı kötü arkadaş çevresi olmaktadır.

Başkalarını taklit etmek psikolojik bakımdan insanlar üzerinde önemli rol oynamaktadır. Suça meyilli bir aile bireyine sahip olmak, kişinin onu rol model

[178] Bozdağ, s. 53.
[179] Mercimek, s. 62.
[180] Bozdağ, s. 54.

almasında büyük etkendir. Sosyal sebeplerden bir diğeri ise, şahsi görevlerin yerine getirilmemesidir. Örneğin, anne ve babanın çocuklarına karşı görevlerini gereğince ifa etmemesi gibi.[181] Çocuğuna karşı gerekli bakım, eğitim ve öğretim sağlayamayan ailenin, çocuğunu sevgisiz ve suça iten bir ortamda bıraktığında şüphe bulunmamaktadır.

1.8.3. Ekonomik Sebepler

Ekonomik sebeplerin başında işsizlik gelmektedir. İnsanlar, kendilerinin, ailelerinin ve yakınlarının yaşayabilmeleri için devamlı bir gelire ihtiyaç duyarlar. Yaşam için gerekli olan parayı yasal yollardan temin edemeyen insanların suça sürüklenme ve hatta suçu meslek edinme olasılıkları hayli yüksektir. Mali açıdan kendisine ve ailesine yetebilen bir kimsenin hırsızlık ya da diğer malvarlığına karşı suçları işlemeyeceği pek açıktır.

Özellikle şehir hayatı ekonomik yönden rekabete dayanmaktadır ve şehir hayatının bu karmaşık ve stresli yapısı kişiyi suça iten önemli nedenlerdendir.[182] Köy kasaba gibi kırsal kesimlerde şehirlere nazaran daha düşük bir suç oranı bulunmaktadır.

1.8.4. Eğitim Kaynaklı Sebepler

Eğitim ve öğretim de mükerrirlikle mücadelede etkili bir yöntemdir. Yapılan dini, ahlaki ve mesleki eğitim ve öğretim suçluların yeni bir suç işlemesini büyük ölçüde engelleyecektir.

Kişiler inançları gereği olarak, dinine göre de yasak olan suç içeren fiillerin öğretilmesi, tekerrür oranında ciddi azalmalar doğuracağında şüphe bulunmamaktadır.

Yapılan birçok çalışmada eğitim düzeyinin düşüklüğü ile suçta tekrara düşme arasında doğru bir orantı olduğunu göstermektedir. Eğitim ve öğretim seviyesi yüksek olan toplumlarda suç işleme oranı daha düşüktür.

Ayrıca, cezaevlerinde infaz sırasında suçluların yalnızlık çekmelerinin önlenmesi ve cezaevlerinin olumsuz etkilerinin giderilmesi için psikolojik danışmanlar gibi özel şahısların yardımlarından faydalanılması da düşünülmelidir.[183] Psikolojik açıdan

[181] Üzülmez, s. 11.
[182] Akbulut, s. 8.
[183] Üzülmez, s. 12.

kendini tatmin olmuş hisseden kişinin iç dünyasındaki pozitiflik dış dünyadaki davranışlarına da yansıyacaktır.

1.8.5. Yasal Sebepler

Cezaların şahsileştirilmemesi, tahliye sonrası suçluların psikolojik, sosyolojik ve mesleki alanda desteklenmemesi, cezaların yetersizliği ve infaz kurumlarının yapısından kaynaklanan sebepler tekerrürün en önemli yasal sebepleridir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, ceza makasını geniş tutarak ve seçimlik cezalardan uygun olanı uygulama imkanı sağlayarak hakimlere geniş takdir yetkisi tanımış ve cezaların bireyselleştirmesi konusunda gerekli düzenlemeyi yapmıştır.[184] Hakimlerin suç ile suçlu arasındaki organik bağı görerek ve cezayı bireyselleştirerek karar vermeleri gerekmektedir.

Suç işleyenlere verilen ve infaz edilen ceza miktarlarının suçluları ıslah etmeye ve toplumu suçlulara karşı korumaya yetmediğini bu nedenle tekerrüre düşen suçlulara daha fazla ceza verilmesi gerektiği ve bu nedenle cezaların yetersizliği söz konusu olmaktadır. Cezalar kişiselleştirilerek her failin kişiliğine uygun ve ıslah edici bir ceza verilmelidir.[185] Bir kez suçlu konumuna düşen kişi ile suçu itiyat haline getirmiş ya da suçu meslek edinmiş olan kimsenin sorumluluğu ve kusuru aynı ölçüde değildir ve aynı ölçüde değerlendirme yapılarak aynı cezanın verilmesi ya da benzer infaz usullerinin öngörülmesi, cezalandırarak faili ıslah etme amacına ters düşmektedir.

Cezanın suçlulara uydurulmasının yanı sıra, suçluların çalıştırılarak bir iş sahibi yapılması ve onlarda bu şekilde sorumluluk bilincinin oluşturulması da mükerrirlikle mücadelede etkili bir araçtır.[186] İş Kanunu'nda hükümlü çalıştırma zorunluluğu getiren bir hüküm bulunmaktadır.[187]

---

[184] Bozdağ, s. 57.
[185] Bozdağ, s. 60.
[186] Üzülmez, s. 12.
[187] 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30. Maddesine göre; *" İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi….meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler."*

Cezaevleri idaresi; elverişli cezaevlerinin olmayışı, personelin nitelik ve nicelik yetersizliği, ödenek yetersizliği gibi nedenlerden dolayı kanunda belirtilen infaz rejimlerini yeterince uygulayamamaktadır. Bu nedenle ülkemizde toplu bir infaz sistemi uygulanmaktadır denilebilir. Bu durum da birçok sıkıntıyı beraberinde getirmektedir. Birlikte olmaması gereken suçluların bir arada yaşamaları nedeniyle, ıslah edilmekten çok yeni suç şekilleri öğrenebilmekte ve hatta çeteleşebilmektedirler.[188]

[188] Akbulut, s. 17.

2. BÖLÜM:

TÜRK CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR

2.1. GENEL OLARAK

İlk defa işlenmiş olan bir suç ile yeniden işlenmiş olan suç arasında, barındırdığı haksızlık bakımından herhangi bir ayırım bulunmamaktadır. Ayrıca, işlenen suçtan dolayı kusurluluk bakımından da böyle bir farklılık söz konusu değildir. Bu nedenle ceza hukuku sistemimiz bu durumu göz önünde bulundurarak, tekerrürü cezayı artıran bir neden olarak kabul etmemiştir.[189]

Ceza Kanunu'muzda tekerrür kurumu, failin diğer suçlulara göre daha tehlikeli bir husus barındırdığı düşünülerek, cezayı artıran bir sebep olarak görülmemiştir ve kişi hakkında güvenlik tedbiri uygulanması gerektiği düzenlenmiştir. Tekerrür, özel tehlikeli suçlularla aynı kapsamda düzenlenmiştir.[190]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Birinci Kitabının "Yaptırımlar" başlıklı üçüncü kısım ikinci bölümdeki "Güvenlik Tedbirleri" arasında yer alan "Suçta Tekerrür ve Özel Tehlikeli Suçlular" başlıklı 58. maddesinde daha önce de ayrıntılarıyla bahsettiğimiz üzere, tekerrür kurumu düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanunu'na göre; bu kanundaki genel hükümler, diğer özel ceza kanunları ya da ceza içeren kanunlardaki suçlar içinde uygulanacaktır. Bu nedenle Ceza Kanunu'nun genel hükümleri içerisinde düzenlenmiş olan tekerrür kurumu, konumuz olan Vergi Ceza Hukukunda uygulanan tekerrür bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle Vergi Ceza Hukukunda tekerrür kurumundan bahsetmeden önce Türk Ceza Hukukunda tekerrürün şartları ve sonuçlarından bahsetmek gerekmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 58'nci maddesindeki düzenleme maddi ceza hukukuna ilişkindir. Bu konu üzerinde Yargıtay'ın birçok kararı bulunmaktadır.[191]

---

[189] Özgenç, s. 759.
[190] Koca/Üzülmez, s. 540-541.
[191] 1. Ceza Dairesi, 29.01.2009 tarih, 5179/289 sayılı; 2.Ceza Dairesi, 12.02.2009 tarih, 14618/5623 sayılı ve 26.02.2007 tarih, 10492/2898 sayılı; 11.Ceza Dairesi, 01.03.2007 tarih, 301/1285sayılı; kararlar.

2.2. TEKERRÜRÜN ŞARTLARI

Türk Ceza Kanunu m. 58 hükmüne göre; daha önce işlenmiş olan suç nedeniyle verilmiş olan hüküm kesinleştikten sonra kişinin yeniden suç işlemesi durumunda tekerrür uygulanacaktır. Tekerrürün uygulanabilmesi için verilen cezanın infaz edilmiş olması gerekmemektedir.

Kişiye önceden işlediği suçtan ötürü beş yıldan fazla ceza verilmiş ise verilen cezanın infazından itibaren beş yıl; beş yıl ya da daha az miktarlı cezanın infazından itibaren üç yıl geçmesiyle yeniden işlenen suçlar nedeniyle tekerrür uygulanamayacaktır.

Kişinin tekerrüre düşmesi durumunda daha sonra işlenmiş olan suçun cezası kanun maddesinde seçimlik olarak öngörülmüş ise bu cezalardan hapis cezasının seçilmesi zorunluluktur.

Tekerrür hükümleri bazı suçlar arasında uygulanamayacaktır. Buna göre; kasten işlenen suçlar ile taksirle işlenen suçlar arasında ve sırf askeri suçlar ile diğer suçlar arasında tekerrür uygulanamaz. Kanunda belirtilen bazı istisnai suçlar haricinde yabancı ülke mahkemelerinde verilmiş olan kararlar tekerrüre esas olamayacaktır.

İşlediği hukuka aykırı fiil esnasında on sekiz yaşını henüz doldurmamış olan kimsenin, işlediği bu suç nedeniyle tekerrür hükümleri uygulanamayacaktır.

Mükerrire verilen ceza, mükerrirlere özel infaz sistemine göre infaz edilecektir. Ayrıca bu kimsenin cezasının infaz edilmesinden sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanacaktır.

Mükerrire cezası ile birlikte verilen özel infaz sistemi ve denetimli serbestlik tedbirinin mahkumiyet kararında belirtilmesi gerekmektedir.

Kanun metninden de anlaşılacağı üzere; bir suçluya mükerrir diyebilmek için; suçlunun kesinleşmiş bir ceza mahkumiyetinin bulunması, failin yeni bir suç işlemesi ve bu suçun cezasının kesinleşmesinden belli bir süre sonra işlenmesi gerekmektedir. Tekerrür için gerekli olan bu şartları ayrıntılı bir şekilde incelemeye çalışılacaktır.

2.2.1. Kesinleşen Bir Ceza Hükmünün Bulunması

Bu şart TCK'nın 58. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiştir. Yukarıda bahsedilen madde içeriğini gerekli ögelere bölecek olursak; kişinin bir suç işlemesi, cezaya mahkum edilmesi ayrıca hükmedilen ceza mahkumiyetinin kesinleşmiş olması ve kesinleşmiş ceza mahkumiyetinin sonradan ortadan kalkmamış olması gerekmektedir.[192]

Kişinin tekerrüre esas olacak bir mahkûmiyetinin bulunup bulunmadığı adli sicil kayıtlarına başvurularak öğrenilecektir. 5352 s. Adli Sicil Kanunu'nun 4'üncü maddesinde adli sicile kaydedilecek bilgilere yer verilmiştir.[193] [194] Hâkim önceki mahkumiyetin yerinde olup olmadığını denetleme yetkisine sahip değildir,[195] yargılamanın iadesi veya kanun yararına bozma yoluyla kaldırılmamış mahkumiyetler geçerlidir ve ikinci suçtan tekerrür uygulayacak hâkimin bu kararı denetlemesi söz konusu değildir.[196] [197]

Maddede yeni bir suçun işlenmesi halinde denildiği için, suçun teşebbüs aşamasında kalmasının bir önemi yoktur.[198] TCK'da, sadece adli para cezasını gerektiren suçlardan dolayı mahkum olunan adli para cezası bakımından mükerrirlere özgü infaz rejimi öngörülmemiştir.[199] Özel hukuk sonuçları doğuran mahkumiyetler, tekerrürde dikkate alınmazlar.[200]

---

[192] Altunç, Mehmet Sinan, Ceza Hukukunda Tekerrür, Yayımlanmamış Doktora Tezi, s. 110., İstanbul, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2010.

[193] 5352 s. ASK Madde 4; "… (1) Türk mahkemeleri tarafından vatandaş veya yabancı hakkında verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet hükümleri adlî sicile kaydedilir."

[194] Koca/Üzülmez, s. 544.

[195] Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, s. 608., 15. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2018.

[196] Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 1860.

[197] YARGITAY CGK Esas No: 2012/2-1500 Karar No: 2013/95 ''…adli sicil kaydı duruşmada okunmuş olup, tekerrüre esas hükümlülüğünü ve adli sicil kaydını kabul eden, içeriğine yönelik olarak herhangi bir itirazda bulunmayan ve temyiz dilekçesinde de hakkında tekerrür hükümlerinin uygulanmaması gerektiğine ilişkin bir açıklamada bulunmayan sanık, tekerrür hükümlerinin uygulanmasını gerektiren halini önceden bildiğinden, bu durumun ilk defa duruşmada ortaya çıktığından söz etmek mümkün değildir. Ancak, adli sicil kaydının sanığa okunup, diyeceklerinin sorulmaması halinde, adli sicil kaydında yer alan ve tekerrüre esas alınan ilamın kendisine ait olup olmadığı yönünde sanığa savunma hakkı verilmemiş olunacağından, bu durumda savunma hakkının sınırlandırılması nedeniyle yerel mahkeme hükmünün bozulması gerekebilecektir.'' Erişim http://www.adaletbiz.com/yargitay-kararlari/tekerrur-h9891.html (Erişim Tarihi 27/09/2018).

[198] Bakıcı, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 1323.

[199] Özgenç, s. 764.

[200] Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 943.

a. *Kişinin Bir Suç İşlemiş Olması:* Kişinin işlemiş olduğu fiilin kanunlarca suç olarak değil de, başka bir yasak fiil olarak düzenlenmiş olması, tekerrür hükümlerinin uygulanmasını engelleyecektir. Örneğin, kanunda kabahat olarak düzenlenmiş bir fiilin işlenmesi halinde ortada işlenmiş bir suç olmadığından tekerrür hükümleri uygulanamayacaktır.[201]
b. *Failin Cezaya Mahkum Edilmiş Olması:* Tekerrür için kişinin ayrıca bu suçtan dolayı cezaya mahkum edilmiş olması da gerekir. Bu ceza hürriyetten yoksun bırakacak bir ceza olabileceği gibi adli para cezası da olabilir.
c. *Hükmedilen Ceza Mahkumiyeti Kesinleşmiş Olmalı:* 5237 sayılı TCK varsayılan tekerrür sistemini benimsediğinden ötürü, tekerrürün oluşması için cezanın kesinleşmiş olması yeterli görülmüş ve cezanın infaz edilmiş olması gerekmemektedir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre, bir cezanın kesinleşebilmesi dört farklı şekilde olabilmektedir;

1-) CMK m. 272/3'e göre; "*... a) Hapis cezasından çevrilen adlî para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adlî para cezasına mahkûmiyet hükümlerine, b) Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adlî para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine, c) Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere…"* karşı istinaf yoluna gidilemediği için verildikleri anda kesinleşirler.

2-) CMK m. 273'de istinaf süreleri belirtilmiştir. Bu sürelerin kaçırılmasıyla istinaf hakkı kaybolacağından mahkemece verilen karar da kesinleşecektir.

3-) 5271 s. CMK'nın 286/2'nci maddesine göre temyiz edilemeyen kararlar bentler halinde sıralanmıştır. Buna göre; istinaf mahkemesince verilen ve temyiz edilemeyen kararlar verildikleri anda kesinleşirler.

4-) CMK m. 307/3'e göre; Direnme neticesinde YCGK kararlarına karşı artık direnilemeyecektir. Görüldüğü üzere direnme üzerine YCGK kararlarına karşı direnilemediğine göre, verilen bu kararlar artık kesinleşmiştir.

[201] Bozdağ, s. 105.

d. *Kesinleşmiş Ceza Mahkumiyetinin Sonradan Ortadan Kalkmamış Olmalı:* Kesinleşmiş bir ceza mahkumiyetini tamamen ortadan kaldırmayan sebepler, kesinleşen mahkumiyetin tekerrüre esas alınmasına engel teşkil etmez. Cezaların ertelenmesi, af, zamanaşımı, şikayetten vazgeçme, ön ödeme, fiilin suç olmaktan çıkarılması ve şartla salıverilme kesinleşmiş ceza mahkumiyetine etki eden hallerden bazılarıdır.[202] Bunları alt başlıklar halinde ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılacaktır.

2.2.1.1. Cezanın Ertelenmesi

Erteleme, hüküm verildikten sonra cezanın infaz edilmesinden koşullu olarak vazgeçilmesidir. TCK m. 51'deki düzenlemeye bakacak olursak; kişinin işlemiş olduğu iki yıl ya da daha az süreli cezalara mahkum olması halinde cezası ertelenebilecektir.

Kanun metni gereği ertelemeye karar verebilmek için bazı şartların oluşması gerekmektedir. Buna göre; kişinin daha önce işlediği kasıtlı bir suçu nedeniyle üç aydan daha fazla hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkum edilmemiş olması ve kişinin yargılama esnasında mahkemeye karşı tavırları ile pişmanlığını göstermesi ve bir daha suç işlemeyeceği hususunda hakimde bir yargı uyandırması gerekmektedir.

Türk Ceza Kanunu'ndaki bu düzenlemeye göre, erteleme durumunda erteleme süresinin iyi halli olarak geçirilmesiyle mahkumiyet tüm sonuçlarıyla ortadan kalkmamakta sadece cezanın infaz edilmiş sayılmasını sağlamaktadır. Cezaların ertelenmesi ile cezalar infaz edilmiş sayılmaktadır. Yani, cezanın ertelenmesine rağmen mahkumiyet, varlığını devam ettirecektir.

Cezaların ertelenmesinin tekerrür hükümlerinin uygulanması üzerinde hiçbir etkisi yoktur.[203] Önceki mahkumiyete konu cezası ertelenen sanık, denetim içerisinde kasıtlı bir suç işler ise, 5237 s. TCK'nın 51'inci ve 58'inci maddesi birlikte değerlendirildiğinde, cezanın ertelenmiş olması tekerrür hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir. Denetim süresi içinde ikinci bir suçun işlenmesi halinde, 51'inci madde uyarınca ertelenen cezanın aynen çektirilmesine karar verilmenin yanında, diğer şartların varlığı halinde tekerrür hükümleri de uygulanacaktır.[204]

[202] Bozdağ, s. 109.
[203] Bozdağ, s. 110.
[204] Arslan/Kayançiçek, s. 89.

Tekerrür etkisini infaz üzerinde gösteren bir kurum olarak düzenlendiğinden, erteleme ile bir arada uygulanmasına engel bulunmamaktadır. Ertelemenin şartları gerçekleşmiş ve yeni suç için sadece hapis cezası söz konusu ise hâkim hapis cezasına hükmedecek, tekerrür durumunda ertelemeyi kaldıran bir durum olmadığından erteleme kararı verecektir.[205]

2.2.1.2. Af

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 65. maddesine göre; af kurumu genel ve özel olarak iki çeşittir; genel af durumunda kamu davası düşmektedir ve hükmedilmiş olan cezalar tüm sonuçları ile ortadan kalkmaktadır. Özel affın söz konusu olduğu durumlarda ise; verilen hapis cezasının infaz kurumunda ifa edilmesine son verilebilir ya da bu süre kısaltılabilir ve para cezasına dönüştürülebilmektedir.

Genel af, kesinleşmemiş davaların düşmesini ve kesinleşmiş ceza mahkumiyetlerini ise, bütün sonuçlarıyla ortadan kalmasını sağlayan bir kurumdur. Mahkumiyeti tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırmış olduğundan, affa uğrayan mahkumiyet tekerrüre için esas teşkil etmez.[206]

Özel af ise, kesinleşen hapis cezasının çektirilmesine son veren ya da infaz kurumunda geçirilecek süreyi kısaltan yahut adli para cezasına çeviren bir kurum olmasından ötürü, kesinleşmiş mahkumiyet hükmünü tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırmamaktadır.[207] Bu nedenle özel affın, tekerrür kurumu üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır.[208]

[205] Koca/Üzülmez, s. 554.
[206] Bozdağ, s. 112.
[207] Centel, Nur; Zafer, Hamide; Çakmut, Özlem; Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 620, 10. Bası, Beta Yayınevi, Eylül 2017.
[208] Bozdağ, s. 112.

2.2.1.3. Zamanaşımı

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ceza ve dava zamanaşımı olarak iki tür zamanaşımı düzenlenmiştir. Buna göre; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla sonuçlanacak suçlar için otuz sene, müebbet hapis cezasıyla sonuçlanacak suçlar için yirmi beş sene, yirmi yıldan aşağı olmayan hapis cezalarında yirmi sene, beş yıldan fazla ve yirmi yıldan daha az hapis cezasını gerektiren suçlarda on beş sene, beş yıldan fazla olmamak üzere hapis ya da para cezasını gerektiren suçlarda sekiz sene olmak üzere bentler halinde dava zamanaşımı süreleri düzenlenmektedir.

Ceza zamanaşımı süreleri; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında kırk sene, müebbet hapis cezalarında otuz sene, yirmi yıl ve daha fazla süreli hapis cezalarında yirmi dört sene, beş yıldan fazla hapis cezalarında yirmi sene, beş yıla kadar hapis ve adlî para cezalarında on sene olarak düzenlenmektedir.

Dava zamanaşımı, henüz kesinleşmemiş davaları etkileyen ve kesinleşmiş mahkumiyetler üzerinde etkisi olmayan bir kurumdur. Bu nedenle tekerrür kurumu üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır.[209]

Ceza zamanaşımı ise, kesinleşmiş ceza mahkumiyetlerinin belirli bir sürede infaz edilmemesi halinde bu mahkumiyetin sadece infaz edilebilirliğini ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle ceza zamanaşımı sadece, tekerrür için öngörülen sürelerin başlangıcı üzerinde bir etki doğurmaktadır.[210]

2.2.1.4. Düşme Kararları

Gerek kamu davasının, gerekse de cezanın düşürülmesine ilişkin olmaları arasında ayrım gözetilmeksizin düşme kararları tekerrüre esas alınamazlar. Zira 5271 s. CMK m. 223/1-8 gereğince düşme kararları birer hüküm sayılmakla birlikte, cezai mahkumiyet içermemektedirler.[211]

[209] Erdem, Mustafa Ruhan, '5237 Sayılı TCK'da Bir Güvenlik Tedbiri Olarak Tekerrür', Hukuk ve Adalet Dergisi, s.246, S.9, Kış 2007.
[210] Bozdağ, s. 113.
[211] Arslan/Kayançiçek, s. 104.

2.2.1.5. Şikayetten Vazgeçme

Türk Ceza Kanunu m. 73'e göre; şikayete bağlı olan suçlarda ilgili kimsenin altı ay içerisinde şikayette bulunmaması halinde soruşturma ve kovuşturma yapılamamaktadır.

Bu maddeye göre; şikayetin dava devam ederken geri alınması kamu davasının düşmesi sonucunu doğururken; şikayetin, hüküm kesinleştikten sonra geri alınması ise kesinleşmiş hüküm üzerinde hiçbir etki doğurmamakta ve cezanın da infazını etkilememektedir.[212] Kesinleşmiş hüküm üzerinde etki doğurmayan şikayetten vazgeçme, tekerrür bakımından da önem teşkil etmez.

2.2.1.6. Uzlaşma

Uzlaşmanın varlığı durumunda, soruşturma aşamasında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar (CMK m. 253/8)[213], kovuşturma evresinde ise düşme kararı (CMK m. 254/f.2) verileceğinden, tekerrür söz konusu olamaz.[214]

2.2.1.7. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi, kanunda belirlenen denetim süresi içerisinde kasıtlı yeni bir suç işlenmemesi halinde, sanık hakkında kamu davası, açılmasının önüne geçeceğinden, mahkûmiyete ilişkin sonuçlar ortaya çıkmayacak, failin sonradan işlemesi muhtemel suç açısından tekerrür hükümlerinin uygulanmasına neden olmayacaktır.[215]

2.2.1.8. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması

Kanunda belirlenen denetim süresi içerisinde kasıtlı olarak yeniden bir suç işlenmemesi halinde, sanık hakkında açılmış olan davanın düşmesi şeklinde sonuçlanacağından mahkûmiyete ilişkin sonuçlar meydana gelmeyecek ve failin sonradan işleyeceği suç açısından tekerrürde dikkate alınmayacaktır.[216]

[212] Bozdağ, s. 113.
[213] Özbek, Veli Özer; Kanbur, M.Nihat; Doğan, Koray; Bacaksız, Pınar; Tepe, İlker; Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 201, s. 129.
[214] Arslan/Kayançiçek, s. 106.

2.2.1.9. Ceza Verilmesine Yer Olmadığı

Ceza verilmesine yer olmadığına ilişkin kararlar cezai mahkûmiyet niteliği taşımadığından tekerrüre esas teşkil etmezler.

2.2.1.10.Disiplin ve Tazyik Hapsi içeren Hükümler

Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 2'de disiplin hapsinin, sınırlı olarak bir sistemi korumak için yaptırım altına alınmış olan eylem dolayısıyla verilen; seçenek yaptırımlara çevrilmesi, önödeme uygulanması ve salıverilme hükümleri mümkün olmayan, ayrıca tekerrüre esas olmayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilemeyen hapsi ifade edeceği açıkça belirtilmiştir.

Tazyik hapsinin ise CMK'da tanımı yapılmamıştır. Tazyik hapsi; bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi sonucu, bu yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla başvurulan bir yöntemdir. Bu hapis yaptırımlarının nitelikleri nedeniyle, daha sonradan işlenen suçlar için tekerrüre esas alınamazlar. Zira CMK'da belirtilen hüküm çeşitlerinden değillerdir.

2.2.1.11.Önödeme

Türk Ceza Kanunu m. 75'e göre; Uzlaşma kapsamı dışında kalan, sadece para cezası gerektiren ya da ilgili kanun maddesinde belirtilen hapis cezasının üst sınırı altı ayı aşmayan suçların faili; kanunda belirtilen kalemler ile birlikte soruşturma giderlerini de ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmamaktadır. Bu nedenlerle; önödeme durumunda, açılmış dava düşeceğinden ve tekerrüre esas alınacak mahkûmiyet kararı da ortadan kalktığından tekerrür kurumunun varlığından artık söz edilemez.

2.2.1.12. Fiilin Suç Olmaktan Çıkarılması

Failin suçu işlediği zaman diliminde yürürlükte olan kanuna göre suç sayılmayan bir eylemden dolayı kimseye ceza verilemez. Failin suçu işledikten sonra yürürlüğe girmiş olan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılamaz. Bunlara rağmen cezaya hükmedilmiş ise bu cezanın infazı ve hukuki neticeleri kendiliğinden ortadan kalkar (TCK m. 7).

---

[215] Arslan/Kayançiçek, s. 106.
[216] Arslan/Kayançiçek, s. 106.

Suç teşkil eden bir fiilin işlenmesi nedeniyle açılmış bir dava devam ederken, bir kanunla söz konusu fiilin suç olmaktan çıkarılması durumunda, fail hakkında beraat kararı verileceğinden tekerrüre esas teşkil edecek bir mahkûmiyetten bahsedilemez.[217]

Failin suçu işledikten sonra yürürlüğe girmiş olan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimse cezalandırılamaz hükmüne bir örnek verecek olur isek; 765 s. TCK'ya konu olan zina suçuna 5237 s. TCK'da yer verilmemiş olduğundan, bu fiili konu alan mahkûmiyetler tekerrür hükümlerinin uygulanmasına neden olmaz.[218]

2.2.1.13. Koşullu Salıverme

Türk Ceza Kanunu varsayılan tekerrür sistemini benimsemiş olmasından ötürü, tekerrür için kesinleşen ceza mahkûmiyetinin infazı aranmamaktadır.[219] Bu nedenle hakkında koşullu salıverilme kararı çıkan hükümlünün ilk suçu tekerrüre esas kabul edilir.

2.2.2. Yeni Bir Suç İşlenmiş Olmalı

Türk Ceza Kanunu'nun tekerrür ile alakalı 58'inci maddesinde belirtildiği üzere; tekerrürün şartlarının tam olarak sağlanabilmesi için, yeni bir suçun işlenmiş olması gerekmektedir.

Önceki hükmün temyiz ya da istinaf süresinin dolacağı güne kadar yeniden bir suç işlenmesi durumunda, tekerrür uygulanamayacak; bu sürenin son gününden sonra işlenmesi durumunda ise tekerrür hükümleri uygulanacaktır.[220] Yeniden işlenen suçun niteliği tekerrür hükümlerinin uygulanması yönünden kural olarak önem taşımaz.[221]

Yeni işlenen bu suç şu özellikleri barındırmak zorundadır;[222]

a. *İşlenen fiil suç olmalı:* Suç teşkil etmeyen fiillerin işlenmesi halinde tekerrür oluşmaz. Örneğin, işlenen fiilin kabahat olması halinde tekerrür hükümleri uygulanmaz. Kanun metni açıktır ve suçlar arasında tekerrürün olabileceği belirtilmiş, kabahatlerden bahsedilmemiştir. Özel ceza kanunlarında;

[217] Bozdağ, s. 114.
[218] Arslan/Kayançiçek, s. 102.
[219] "(1) Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi halinde, tekerrür hükümleri uygulanır. *Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez."* (TCK m. 58/1)
[220] Arslan/Kayançiçek, s. 110.
[221] Demirbaş, s. 623.
[222] Bozdağ, s. 116.

kabahatlerinde tekerrüre esas teşkil edebileceği hükmü bulunabilmektedir ve özel kanun hükmü genel ceza kanunu hükmünden önce geldiğinden bu özel hüküm uygulanır.

b. *Suç önceki suçtan dolayı verilen ceza mahkûmiyeti kesinleştikten sonra işlenmiş olmalı:* 5237 sayılı TCK varsayılan tekerrür hükmünü kabul etmiştir ve işlenen yeni suçun ilk suçun cezasının kesinleşmiş olmasından sonra işlenmesi yeterlidir(TCK 58/1). Kesinleşmiş olan ceza mahkumiyeti, koşullu salıverilme süresinde, cezanın infaz edilmesi sırasında ya da kişinin firari olduğu süre içerisinde işlemiş olduğu suçlar ile tekerrür oluşturacaktır.[223]

c. *Suç tamamen işlenmiş olabileceği gibi teşebbüs aşamasında da kalmış olabilir:* Bir kimsenin teşebbüsten ötürü sorumlu tutulabilmesi için, işlemeyi düşündüğü suçu elverişli hareketler ile icraya başlamasına rağmen elinde olmayan sebeplerden ötürü suçu tamamlayamaması gerekmektedir (TCK m. 35). Suç kelimesinden sadece tamamlanmış suçlar anlaşılmamaktadır. Suç işleme niyetiyle başlayıp yarım kalan suçlarda da tekerrür hükmü uygulanabilmektedir.

d. *Suç önceki suçla aynı türden olabileceği gibi farklı türden de olabilir:* 5237 sayılı TCK genel tekerrür sistemini benimsemiş olmasından ötürü; tekerrür için önceki ve sonraki suçların aynı türden olması ya da aynı ceza kanununda düzenlenmiş olması gerekmemektedir. Fakat daha önce de belirttiğimiz üzere; sadece suçlar arasında tekerrür mümkündür, suçlar ve kabahatler arasında tekerrür hükmü uygulanmamaktadır.

5237 sayılı TCK'nın 58'inci maddesinin 4 ve 5'inci fıkralarında bazı suçların birbirleriyle tekerrür oluşturamayacağı kabul edilmiştir. Buna göre; kasıtlı suçlar ile taksirli suçlar, sırf askeri suçlar ile diğer suçlar arasında tekerrür uygulanmayacaktır. Ayrıca bazı suçlar haricinde yabancı ülke mahkemelerinde verilen hükümlerde tekerrüre esas teşkil etmez.

[223] Bozdağ, s. 116.

Küçüklere pozitif ayrım yapmak amacıyla Kanun koyucu, eylemi icra ettiği esnada on sekiz yaşını henüz doldurmamış olan kimsenin işlediği suç nedeniyle de tekerrür hükümleri uygulanamayacaktır.[224]

Birbirleriyle tekerrür oluşturamayacak halleri başlıklar halinde inceleyecek olursak;

2.2.2.1. Kasıtlı Suçlar ve Taksirli Suçlar

Kast, suçun kanunda belirtilen unsurlarını bilerek ve isteyerek gerçekleştirmektir.[225] Kasta asıl özeliğini veren isteme unsurudur.[226] Failin gerçekleşme tehlikesini kabul ettiği sonuçlar istenmiş sayılır.[227] Taksir, TCK'nın 22. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre; kişinin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak suçun kanunda belirtilen neticelerine öngörülmeyerek ulaşılması haline taksir denilmektedir. Taksirli suçta kişi kusurludur fakat iradesi dışı olarak istemediği sonuçlardan sorumludur.

Kasıtlı ve taksirli suçlar arasında tekerrür hükümlerinin uygulanmamasının nedeni, suç işleme iradelerinin birbirinden farklı olmasıdır.[228] Kasıtlı suçlarda açık bir irade bulunmaktayken[229][230], taksirli suçlarda yukarıda da belirttiğimiz üzere öngörülmeyen sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Kanunda, taksirli suçlar arasında tekerrür hükümlerinin uygulanabileceğine ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Fakat doktrinde bazı yazarlar kasıtlı suçlar ve taksirli

---

[224] Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2012/3-1372 E. , 2013/329 K. ; '' Sabıka kaydında on sekiz yaşını ikmal ettikten sonra işlenen ve tekerrüre esas teşkil edebilecek hükümlülüğü olan sanık hakkında kasten yaralama suçundan kurulan mahkûmiyet hükmünde hangi ilamın tekerrüre esas alındığı gösterilmeden yalnızca tekerrüre esas sabıkası bulunduğu belirtilerek cezasının mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamakta…'' Erişim; https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=194&t=36969 (Erişim Tarihi 27/09/2018).

[225] Gökpınar, Mahmut, 'Ceza Sorumluluğunun Temeli: Kast', TBB Dergisi, Sayı 79, 2008, s.201.

[226] Toroslu, Nevzat, Ceza Hukuku Genel Kısım, Ankara 2006, s.181.

[227] Gökpınar, s. 216.

[228] Bozdağ, s. 119.

[229] Yargıtay irade olmadan kastın oluşmayacağı görüşünü benimsemektedir. Yargıtay 5. Ceza Dairesi 1.7.1998 tarihli bir kararında, "Eğitim Astsubayı olan sanığın, bir terörist cesedi üzerinden Komutanı astsubay tarafından düzenlenen tutanak ile elde edilen suç konusu tabancayı mal edinmek amacıyla gerçek tutanağı ortadan kaldırıp, yerine tabancadan söz etmeyen sahte tutanağı düzenleyen diğer sanığın sahte tutanağı imzalaması yolundaki önerilerini reddederek olumsuz tutum sergilemesine rağmen 'oğlum bu tutanak imzalanacak, imzalanmasanız ben yapacağımı bilirim' diyerek, sicilini bozacağından ve uzak karakollara süreceğinden söz ederek tehdit etmesi üzerine, askeri disiplin, bölgenin olağanüstü hal özelliği ve görevin hayati tehlike arz etmesi gibi zor koşullar nazara alınarak değerlendirildiğinde, ciddi ve endişe verici boyutlarda olduğunun kabulü gereken bu tehdit ve baskının etkisinde kalarak imzalamak mecburiyetinde kaldığı, oluşa göre bir mal edinme ilişkisi içinde de olmadığının anlaşılması karşısında, suçun manevi, kast öğesi itibarıyla oluşmadığı…"

[230] Özgenç, İzzet, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler, 2. Bası, Ankara 2005, s.301.

suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanamamakta iken bu iki manevi unsur kendi içinde tekerrüre esas kabul etmektedir.

İlk veya son suçun ya da her ikisinin taksir veya bilinçli taksirle işlenmesi sonuca etkili değildir.[231]

2.2.2.2. Sırf Askeri Suçlar ve Diğer Suçlar

Sırf askeri suç; sadece askeri hizmetleri ilgilendiren ve askeri amaçlarla konulmuş yararları ihlal eden suçlardır.[232] Askeri Ceza Kanunu'nun 5'inci maddesine göre sırf askeri suçlarda verilen mahkumiyet adli sicile kaydedilemeyecek kararlar arasında yer almaktadır.[233]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda sırf askeri suç kavramı tanımlanmamıştır. Fakat kanun metni gereği; önceki suçun sırf askeri suç olması ve sonraki suçun diğer bir suç olması veya tam tersi durumun oluşması halinde tekerrür hükümleri uygulanamayacağı açıktır.

Bir askeri kişi tarafından işlenmiş olmakla birlikte, belirtilen özelliklere sahip bulunmayan askeri suç benzerleri arasında tekerrür hükümleri uygulanabileceği gibi, sırf askeri suçlar arasında da tekerrür hükümlerinin uygulanması olanaklıdır.[234]

2.2.2.3. Kabahatler ve Suçlar

Tekerrürü düzenleyen 58'inci madde hükmü tekrar incelenecek olur ise; tekerrüre esas kabul edilecek önceki ve sonraki her iki eylemin de suç olması gerektiği anlaşılacaktır (5237 s. TCK m. 58/1). Kabahatler ile suçlar birbirleriyle tekerrür oluşturmaz. Yani önceki eylemin kabahat sonraki eylemin suç olması halinde ya da önceki eylemin suç sonraki eylemin kabahat olması durumunda tekerrürden söz edilemeyecektir.

Kabahatler Kanunu'nda kabahatler için ayrıca tekerrürü düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Bunun yanında bazı özel kanunlarda tekerrüre ilişkin özel hükümlerde bulunmaktadır.

---

[231] Bakıcı, s. 1324.
[232] Bayraklı, s. 162.
[233] Koca/Üzülmez, s. 549.
[234] İçel, s. 646.

2.2.2.4. Yabancı ve Milli Mahkemelerce Verilmiş Kararlar

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu milli tekerrür sistemini kabul etmiştir. Ama bazı nedenlerden ötürü bu genel kurala istisnalar getirmiştir. Buna göre; kasten yaralama, kasten öldürme, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu ticareti ve parada sahtecilik suçları içeren yabancı ülke mahkemelerinin hükümleri tekerrüre esas teşkil edecektir.

Her devletin ceza kanunlarında düzenlenmiş suçların farklılıklar göstermesi, failin yabancı mahkeme ilamlarına yer veren sabıkasının istenmesindeki zorluğun hızlı bir yargılamanın önüne geçme olasılığı gibi kaygılarla hareket etmiş; ancak küreselleşme olgusunun devletlerde egemenlik ilkesi konusunda esneklik yaratması, teknolojik gelişmelerle birlikte suçların sınırları aşan özellikler kazanması yanında, adli yardımlaşmanın hız kazanması, faillerin ülkeden ülkeye geçebilmelerindeki kolaylığın doğurduğu hukukun korunmasına yönelik ortak yararları da göz ardı etmemiştir.[235]

2.2.2.5. On sekiz Yaşını Doldurmamış Olanların İşledikleri Suçlar

Türk Ceza Kanunu'nda çocuk şu şekilde tanımlanmıştır; Henüz on sekiz yaşını doldurmayan kişiye çocuk denilmektedir (TCK m. 6/1-b). Bu tanımdan da anlaşılacağına göre; on sekiz yaşını doldurmamış her birey hukuk nazarında birer çocuktur.

Türk Ceza Kanunu'nun 58'inci maddenin ilgili hükmüyle de çocuklar ile suç işleme ehliyetine tam sahip olanlar arasında bir fark yaratılmak istenmiş ve çocuklar cezanın ağır yükünden kurtarılmıştır.

Çocuğun, Medeni Kanun'un 11'inci evlenme ve 12'nci kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınması maddelerindeki durum tekerrür uygulaması açısından sonuca etkili değildir.[236] Yani çocuğun 18 yaşından küçük olduğu zaman ergin kılınması ile de tekerrür uygulamasında bir değişiklik yaşanmayacaktır.

Failin on sekiz yaşını doldurmadan önce işlediği fiiller tekerrüre esas teşkil etmeyeceğine göre; on sekiz yaşından sonra işlediği suçlar ile on sekiz yaşından önce işlediği suçlar arasında da aynı esasın kabulü gerekmektedir.[237]

[235] Arslan/Kayançiçek, s. 118.
[236] Arslan/Kayançiçek, s. 129.
[237] Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 704.

Tam akıl hastaları ile küçükler hakkında uygulanan tedbirlerde, ceza olmadığından tekerrür uygulamasında nazara alınmayacaklardır.[238]

Sağır ve dilsizler hakkında ise TCK'nın 33'üncü maddesi [239] hükmü gereği; sağır ve dilsizlerin yirmi bir yaşını doldurıncaya kadar işledikleri suçlar nedeniyle verilen hükümler tekerrüre esas teşkil etmeyecektir.

2.2.3. İkinci Suçun Belirli Bir Sürede İşlenmiş Olması

Kanunumuz tekerrür süreleri yönünden süreli tekerrür sistemini benimsemiştir. Önceden işlenmiş olan suçtan ötürü; beş yıldan fazla süreli hapis cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl, beş yıl veya daha az süreli hapis ya da para cezasının infaz edildiği tarihten itibaren üç yıllık sürenin geçmesi ile yeniden suç işlenmesi durumunda tekerrür hükümleri uygulanamayacaktır.

Bu madde metninden çıkarılması gereken şartlara bakacak olur isek; tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için belirlenen tekerrür süresi içinde yeni bir suçun işlenmesi yeterlidir ve işlenen yeni suçun kesinleşmesi gerekmemektedir. Ayrıca; cezası kesinleşen failin, kaçması sırasında, cezaevinde bulunduğu sürede, şartlı salıverilme süresinde ve cezanın tamamen infaz edilmesinden sonra üç veya beş yılın sonuna kadarki sürede işleyeceği yeni suçlar önceki suç için tekerrür oluşturacaktır.[240]

Madde metninde infaz tarihinden sonra belirli süreler işletilmeye başlatılmıştır. Yani eski mahkumiyetin infaz edilmesi gerekmektedir. Bunun sebebi; cezasını çekmiş olan kişiyle, cezanın infazından kaçmakta olan kaçak lehine bir durum ortaya çıkmasının engellenmek istenmesidir. Tekerrüre ilişkin süreler cezanın infazından itibaren değil de cezanın kesinleşmesinden itibaren işlemeye başlasaydı bu süre, kaçak lehine işlemeye devam edecekti ve belki de kişi yakalanmadan tekerrür süresi dolacaktı.[241]

Cezanın infaz edildiği tarih olarak, para cezalarında paranın hepsinin ya da son kalan taksitinin yatırılmış olduğu gün; hapis cezalarında ise tahliye edilme tarihidir.[242]

---

[238] Bakıcı, s. 1325.
[239] Albayrak, Mustafa, Notlu Atıflı Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 13. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 148- 149.
[240] Bozdağ, s. 127.
[241] Kuzucu, s.89.
[242] Yılmaz, s. 558.

Sanık hakkında verilmiş birden çok ceza mahkûmiyeti bulunmakta ise en ağır cezayı içeren hüküm tekerrüre esas alınacaktır. Hapis ile birlikte adli para cezasına hükmedilmiş ise tekerrür sürelerinin işlemeye başlaması için her iki cezanın da tamamen infaz edilmesi gerekmektedir.[243]

Tekerrür süreleri kanunda yıl olarak gösterilmiştir. Sürelerin hesabında da, yıl olarak belirlenen sürelerin hesabında geçerli olan kurallar uygulanır. Bu süreler geçtikten sonra ikinci suç sebebiyle tekerrüre dayanılarak ceza artırılamaz. Tekerrür süreleri ile dava zamanaşımı aynı anda işleyebilir. Fakat tekerrür hükümlerinin uygulanması için dava zamanaşımının dolmaması gerekir. Eğer önceki suçun dava zamanaşımı dolmuş ise tekerrür oluşmayacaktır.[244]

2.3. TEKERRÜRÜN SONUÇLARI

Tekerrür halinde, mükerrirler hakkında nasıl bir suç ceza dengesinin sağlanacağı o ülke yasalarının kabul ettiği tekerrür sistemine göre değişmektedir. Buna göre tekerrür halinde mükerrirlere verilen cezanın miktarı artırılabilir, cezanın çekileceği infaz sistemi değiştirilebilir ya da hem verilen ceza miktarı artırılırken hem de infaz sistematiği değiştirilebilir.[245]

5237 s. Türk Ceza Kanunu'nun tekerrürle alakalı 58'inci maddesi incelendiğinde, tekerrür nedeniyle sonra işlenen suçun ağırlaştırılması yerine; eğer suçun cezasında seçimlik olarak hapis cezası ve para cezası düşünülmüş ise hapis cezasına hükmolunması gerekmektedir. Daha sonra ise bu hükmedilen hapis cezası mükerrirlere özgü infaz rejimiyle infaz edilecektik ve cezanın çekilmesinden sonra da uygulanması için denetimli serbestlik sistemi getirilmiştir. Fail hakkında verilen hüküm, bu özel infaz sistemini ve denetimli serbestlik kararını kanun maddesi gereği içermek zorundadır. Ayrıca son olarak da şartlı salıverilmenin ağırlaştırılması (CGİHK m. 108) benimsenmiştir.

[243] Arslan/Kayançiçek, s. 133.
[244] Üzülmez, s. 119.
[245] Bozdağ, s. 128.

Ayrıca tekerrür halinde, mükerrirlere verilen cezaların ertelenememesi ve bu kişiler hakkında takdiri indirim nedenlerinin uygulanamayacağı da kabul edilmiştir.[246] Örnek olarak; AİHM'in İprahim Ülger/Türkiye kararında[247]; '…3713 sayılı kanunun uygun maddesinin, suçun tekerrür etmediği durumda mahkemenin cezanın ifasının tecil edilmesi kararı almasını sağladığını belirtmiştir. Oysa DGM daha önce benzeri bir suçtan mahkumiyet almamasına rağmen, bundan faydalanmasına izin vermemiş ve bu noktada kararını değiştirmemiştir.'

5237s. Türk Ceza Kanunu, yeniden suç işleyen kişiler hakkında özel infaz sistemi ve infazdan sonra denetimli serbestlik tedbiri öngörmüştür. Ayrıca, sonraki suçun kanun maddesinde hapis cezası ve adli para cezası seçimlik olarak düzenlenmiş olması durumunda hapis cezasına hükmedilmesi zorunluluğu tekerrürün sonuçlarındandır.

Tekerrür halinde yeni suçun cezası kısa süreli hapis cezası ise, bu cezanın TCK'nın 50'nci maddesinde belirtilen seçenek yaptırımlardan birine çevrilip çevrilemeyeceği konusunda yasada bir hüküm bulunmamaktadır. Yeniden kasıtlı bir suç işleyen sanığın olumlu kişiliğinden, pişmanlık duyduğundan söz edilemeyeceği için bu hükmün uygulanması mümkün olmayacaktır.[248] Seçenek yaptırımlardan hapis cezasına hükmetme zorunluluğa karşın, hâkimin, TCK'nın 50'inci maddesine dayanarak hapis cezasını tekrar adli para cezasına veya güvenlik tedbirine çevirmesi, kanunun amacına aykırılık oluşturacağı açıktır.[249]

[246] Bozdağ, s. 130.
[247] Erişim; https://hudoc.echr.coe.int/tur (Erişim Tarihi 01.09.2018).
[248] Bakıcı, s. 1328.
[249] İçel, s. 647.

2.3.1. Seçimlik Cezalardan Ağır Olanının Uygulanması

Kanun her suç karşılığında hangi yaptırımların öngörüldüğünü göstermektedir.[250] Madde metninde de belirtildiği üzere; sonra işlenen suçun maddesinde hapis cezası ve adli para cezası seçimlik ceza olarak öngörülmüş ise hakim zorunlu olarak hapis cezasına hükmeder. Bu hüküm ile kanun koyucu hakimin bu konudaki takdir yetkisini ortadan kaldırmıştır. Bu maddenin zorunlu bir sonucu olarak TCK m. 50/2'de düzenlenen husus da kendine uygulama alanı bulmaktadır. Madde içeriğine bakacak olursak; suçun kanunda yazan tanımında hapis cezası ve para cezasının seçimlik olarak düşünüldüğü durumlarda eğer hakim faile hapis cezası vermiş ise, verilen bu ceza artık para cezasına çevrilemeyecektir. Buna göre; sonra işlenen suçun cezası kısa süreli hapis cezası olsa bile artık adli para cezasına çevrilemeyecektir.

Kanun koyucu suçlar arasında herhangi bir nitelik ayrımı yapmamıştır. 5237 s. TCK'da adli para cezasının hapis cezasına seçenek yaptırım olduğu haller kanun maddelerinde öngörülmüştür.[251]

2.3.2. İnfazda Özel Rejim Uygulaması

Tekerrürün en ağır sonuçlarından biri verilen cezanın özel infaz sistemi ile çekilecek olmasıdır. Tekerrüre bağlanan ikinci sonuç, sonraki suç için düşünülen hapis cezasının tekerrüre düşen kişilere özel infaz sistemine tabi olarak çektirilmesidir. Bu durumun, sonraki suç için verilen mahkûmiyet kararında gösterilmesi zorunludur (TCK m. 58/8-9). Tekerrüre düşen kişilere özgü infaz rejimine göre, tekerrüre düşen kişilerin koşullu salıverilmesi süresi uzatılmakta ve tekerrürün tekerrürü durumunda ise tekerrüre düşen kişiler, koşullu salıverilmeden hiç yararlanamamaktadır.[252]

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107. maddesine göre; Hükümlünün şartlı salıverilmeden yararlanabilmesi için cezaevinde geçirdiği sürelerin iyi halli olarak geçirmesi gerekmektedir. Yine bu madde içeriğinde şartlı salıverilme süreleri bentler halinde belirtilmiştir. Ağırlaştırılmış müebbete çarptırılan failin otuz senesini, müebbet alan failin yirmidört senesini, diğer süreli hapis cezalarına çarptırılan

[250] İçel, Kayıhan; Sokullu Akıncı, Füsun; Özgenç, İzzet; Mahmutoğlu, Fatih; Ünver, Yener; Yaptırım Teorisi, s. 150., 3. Kitap Beta Yayınevi, İstanbul 2000.
[251] Arslan/Kayançiçek, s. 153.
[252] Bozdağ, s. 131.

failllerin ise cezalarının üçte ikisini ceza infaz kurumlarında çekmeleri halinde şartlı salıverilmeden yararlanabileceklerdir.

Türk Ceza Kanunu m. 58/6'da belirtilen mükerrirlere özgü infaz rejimi, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 108'de düzenlenmiştir. Buna göre; Tekerrür durumunda, ağırlaştırılmış müebbete çarptırılan failin otuzdokuz senesini, müebbet alan failin otuzüç senesini, diğer süreli hapis cezalarına çarptırılan failllerin ise cezalarının dörtte üçünün ceza infaz kurumlarında çekmeleri halinde şartlı salıverilmeden yararlanabileceklerdir.

İki madde metninin farkını bir örnek ile açıklayacak olur isek; bir failin işlediği suçtan dolayı 24 yıl hapis cezası alması durumunda, eğer fail ilk defa suç işlemiş ise CGİHK m. 107 uygulama alanı bulacak ve toplam cezasının 2/3'ünü yani 16 senesini infaz kurumunda geçirecektir. Fakat failin mükerrir olması durumunda toplam cezasının 3/4'ünü yani 18 senesini infaz kurumunda iyi halli olarak geçirdikten sonra şartlı salıverilmeden yararlanabilecektir.[253]

Kararda mükerrirlere özel infaz sisteminin uygulanacağının belirtilmemiş olması, fail lehine kazanılmış hak oluşturacak ve bu nedenle infaz aşamasında dikkate alınmak suretiyle uygulama yapılmayacaktır.[254]

İkinci defa tekerrüre düşen kişiler şartlı salıverilmeden yararlanamayacaktır (CGİHK m. 108/3).[255] Bu hüküm ile bir defa tekerrüre düştükten sonra bir daha suç işleyerek ikinci defa tekerrüre düşenlerin ıslah olmaya niyetlerinin olmadığı düşünülerek, bunların bir daha şartlı salıverilmeden yararlanmaları engellenmiştir.[256] Mahkeme kararında, ikinci defa mükerrir olan hükümlünün tekerrürün tekerrürü durumuna düştüğü açıkça belirtilmelidir.[257]

Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulaması yalnızca hapis cezaları bakımından mümkündür. Kanunlarda mükerrirlere verilen adli para cezasının infazına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.[258]

---

[253] Erdoğan, Oktay, İnfaz Hukuku, s. 520. Acar Basım, İstanbul 2008.
[254] Arslan/Kayançiçek, s. 160.
[255] Kamer, Vehbi Kadri, Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı, s. 223. İkinci Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.
[256] Bozdağ, s. 134.
[257] Arslan/Kayançiçek, s. 163.
[258] Kuzucu, s. 90.

2.3.3. İnfazdan Sonra Denetimli Serbestlik Tedbirinin Uygulanması

Hüküm alan failin sosyal yaşantıdan soyutlanmaması birey olmanın bir gereğidir. Bu husus sağlama açısından öngörülen insancıl usullerden biride denetimli serbestliktir.[259]

Türk Ceza Kanunu m. 58/6'da belirtildiği üzere; tekerrüre düşen kişi hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Denetimli serbestlik suçluları toplumdan ayrıştırmadan yaptırıma tabi tutulması imkanı tanımaktadır.[260]

Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesinin 8. fıkrasında, mükerrirler açısından denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma şeklinin kanunda gösterileceği belirtilmiştir. Bu kanun, 5275 s. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'dur.

Tekerrüre düşen ve tekerrüre düşmemiş olan hükümlüler hakkında şartlı salıverilme süresinde denetimli serbestlik sistemi uygulanacaktır.[261] Bu nedenle tekerrüre düşen kişiler için öngörülen denetim süresi, şartlı salıverilme süresinin sonundan itibaren başlayacaktır.[262] Yani Koşullu salıverilmeden bihakkın tahliye tarihi arasında kalan süre içerisinde normal koşullu salıverilmeye ilişkin denetimli serbestlik tedbiri (5275 s. CGİHK m. 107) uygulanacaktır.[263]

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 107/7-8-9-10'a göre denetimli serbestlik süresinde şu tedbirlere başvurulabilecektir;[264]

Hükümlü denetimli serbestlik süresi içinde ceza infaz kurumunda öğrendiği mesleği bir kişinin gözetimi altında ücret karşılığı yapabilir. Bu kişi bir kamu kurumu tüzel

---

[259] Nursal, Necati; Ataç, Selcen, Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2006, s. 33.

[260] Demirbaş, Timur, İnfaz Hukuku, s. 605., 5. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.

[261] Yargıtay CGK, E: 2011/7-173 K: 2011/174 T: 12.07.2011; 'Denetimli serbestlik tedbiri, cezanın infazından sonra uygulanacak bir infaz kurumudur. Denetim süresini belirleme ve gerektiğinde uzatma görevi, hükmü veren mahkemeye değil, hükümlünün infaz aşamasındaki davranışlarını da değerlendirerek koşullu salıverme ile ilgili kararı verecek olan mahkemeye aittir. Buna göre hükümlülük kararında, mükerrir olan sanık hakkında 5237 sayılı TCY'nin 58/6-7. maddeleri gereğince mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına karar verilmesiyle yetinilmesi gerekirken, inj'az aşamasında belirlenecek bir konuda infazı kısıtlayacak şekilde denetim süresinin belirlenmesi yasaya aykırıdır (5237 s. TCK m. 58)'. Erişim: http://avtuncay.com/kararlar/yargitay-kararlari/1062-mukerrirlere-ozgu-infaz-rejimi-ve-denetimli-serbestlik (Erişim Tarihi: 29.11.2018)

[262] Bozdağ, s. 135.

[263] Arslan/Kayançiçek, s. 179.

[264] Akkaya, Çetin; Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku, s. 588. 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

kişisi olabileceği gibi özel sektörden de olabilir. Fail normal insan yaşantısında olduğu gibi normal hayatına devam ederken bir yandan tam gün olarak çalışabilmektedir.[265]

On sekiz yaşını henüz tamamlamamış olan hükümlüler ise bu denetim süresini barınma imkanı da olan bir kurumda geçirirler.

Mahkeme hükümlüye denetimli serbestlik süresi içerisinde yol gösterecek uzman bir kişi atayabilir. Bu kimse hükümlüye tavsiye ve önerilerde bulunurken, mahkemeye de üç aylık periyotlar ile hükümlü hakkında rapor tutmaktadır.

Mahkeme, failin topluma karışma becerisini göz önünde bulundurarak, denetimli serbestlik süresi içinde herhangi bir yükümlülük vermeden devam edilmesine ya da verilen denetimli serbestliğin kaldırılmasına hükmedebilir.

Ancak hakim, tekerrüre düşenler hakkında hiçbir denetim tedbirinin uygulanmaması yönünde karar verse dahi, en az bir yıl denetimli serbestlik süresi uygulamak zorundadır.(CGİHK m. 107/10).[266]

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 107/12'ye göre; Şartlı olarak salıverilmiş olan bir hükümlünün, denetim içerisinde cezası hapis olan yeni bir kasıtlı suç işlemesi ya da kendisine yüklenen sorumluluklara uyarılara rağmen aykırı davranmaya devam etmesi durumunda şartlı tahliye kararı geri alınacaktır.[267]

Hakim gerekli görmesi halinde denetim süresini en fazla beş yıla kadar uzatabilmektedir.[268] Denetimli serbestlik tedbirlerinin uygulanmasına yalnızca hapis cezaları söz konusu olduğunda başvurulabilmektedir.[269] Adli para cezalarının infazında denetimli serbestlik tedbirinin uygulanabileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Görüldüğü üzere denetimli serbestlik sistemi cezanın kişiselleştirilmesinde en etkin yöntemlerdendir. Bu nedenle ceza adaletinin sağlanmasında büyük ölçüde katkı sağlamaktadır.[270]

[265] Nursal/Ataç, s.49.
[266] Bozdağ, s. 137.
[267] Aldemir, Hüsnü, Türk İnfaz Hukuku ve İnfaz Yargılaması, s. 483. Bilge Yayınevi, Ankara 2012.
[268] Kubat, Ahmet Adil, En Son Değişikliklerle, Sorular ve Cevaplarla Denetimli Serbestlik ve Cezaların İnfazı, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2014, s. 81.
[269] Kuzucu, s. 91.
[270] Nursal/Ataç, s. 445.

2.3.4. Cezanın Ertelenmesine Etkisi

5237 s. TCK'nın 51'inci maddesinde hapis cezasının ertelenmesi hususu düzenlenmiştir. Buna göre; öncesinde kasıtlı bir suç nedeniyle üç aydan daha fazla hapis cezası almamış ve de yargılama esnasında mahkeme heyetine gösterdiği pişmanlık ile bir daha suç işlemeyeceğine dair mahkemede güven vermesi halinde; işlediği bu suç nedeniyle iyi yıl ya da daha az süreli hapis cezası alan failin cezası ertelenebilmektedir.

Cezanın ertelenmesi konusunda hakime takdir yetkisi verilmiştir. Fakat tekerrüre düşen mükerririn ilk suçtan ötürü üç aydan fazla hapis cezasına çarptırılması halinde sonra işlenen suçun cezası kesinlikle ertelenemeyecektir.

Erteleme engeli oluşturmayan üç aydan az hapis cezası gerektiren kasıtlı bir suçtan ötürü yeni suç işlediği veya önceki mahkumiyetin konusunu oluşturan taksirli suçtan sonra yeni bir taksirli suçtan dolayı mahkumiyet durumunda erteleme ile tekerrürün bir arada uygulanabilmesinin önünde engel bulunmamaktadır.[271]

2.3.5. Takdiri İndirim Nedenlerine Etkisi

Takdiri indirim nedenleri başlıklı TCK'nın 62'nci maddesinde; fail hakkında mahkemece cezasında indirim yapılabilecek nedenlerin bulunması halinde ağırlaştırılmış müebbet cezası alan kişinin cezası müebbet hapse; müebbet hapis cezası alan kişinin cezası yirmi beş sene hapse çevrilmektedir. Verilen diğer hapis cezalarında ise cezanın miktarı altıda bire kadar indirilebilmektedir.

Kanun maddesinde takdiri indirim nedenlerine bazı örnekler verilmiştir. Buna göre; kişinin geçmiş yaşamı, toplum ile ilişkileri, eylemden sonraki tavır ve davranışları, verilecek cezanın kişinin geleceği üstündeki olağan etkileri göz önünde bulundurulabilir. Bu nedenler sınırlı olmamakla birlikte kanun koyucu, mahkemelere fikir verebilmek adına bazı nedenleri sıralamıştır. Görüldüğü gibi takdiri hafifletici nedenler, failin daha önce suç işleyip işlemediği ve bundan sonraki hayatında suç işleyip işlemeyeceği üzerine temellendirilmiştir.

Tekerrüre düşenlerin birden fazla suç işlemiş olması ve kamu düzeni için tehlike oluşması nedeniyle bu kişiler hakkında takdiri indirim nedenlerin uygulanmaması

[271] Arslan/Kayançiçek, s. 187.

gerekir. Böylece tekerrür, sonraki cezanı takdiri indirim nedenleri ile indirilmesine de engel oluşturacaktır.[272]

2.3.6. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına Etkisi

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması için, sanığın daha önce işlemiş olduğu kasıtlı bir suç nedeniyle mahkum edilmemiş olması gerekir. Önceki suç nedeniyle verilen hükümlülüğün içerdiği ceza hapis cezası olabileceği gibi adli para cezası da olabilir.

Sanığın on sekiz yaşından küçükken işlediği önceki suçtan ötürü kurulan mahkûmiyet hükmü, daha sonra işlediği kasıtlı suç bakımından HAGB'na engel olabilecekken, tekerrür hükümlerinin uygulanmasında dikkate alınmayacaktır.[273]

2.3.7. Ceza Zamanaşımına Etkisi

Failin tekerrür süresi içinde işlediği suç, kanunda belirtilen şartlar dâhilinde ceza zamanaşımını kesebilecektir. Bu husus 5237 s. TCK'nın 71/2. maddesinde; bir hükümlünün yeniden kasıtlı olarak üst sınırı iki seneden fazla hapis cezası içeren bir suç işlemesi halinde ceza zamanaşımı kesilmektedir. Sonraki suçun öncekinin zamanaşımı süresi içerisinde işlenmiş olması zamanaşımının kesilmesi için yeterlidir.

[272] Bozdağ, s. 140.
[273] Arslan/Kayançiçek, s. 188.

3. BÖLÜM:

VERGİ CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR

3.1. VERGİ CEZA HUKUKU

3.1.1. Vergi Ceza Hukuku Kavramı ve Konusu

Anayasamızın 73'üncü maddesine göre; kamu giderlerinin karşılanabilmesi için herkes kendi mali gücüne göre devlete vergi ödemek ile yükümlüdür.[274]

Vergi, bir miktar paranın kişinin malvarlığından devletin malvarlığına geçmesiyle, devlet ile vergi mükellefi arasında kanuni bir borç alacak ilişkisi içerir. Vergi hukuku bu karşılıklı ilişkinin hukuksal açıdan düzenlenmesini inceler. Vergi ceza hukuku, vergi verme ödevi ve devlet ile vergi mükellef ve sorumluları arasındaki ilişkinin düzeninde hangi fiillerin ihlal oluşturduğu, bunlara hangi cezaların uygulanması gerektiği ve de tarafların ceza ilişkisinin nasıl sonlandırılacağıdır. Vergi cezası sonucunu doğuran haksız eylemlerin kanunlar ile düzenlenen yaptırımlar ile önüne geçilmesi arzulanmaktadır. Sonuçta; ceza ve vergi hukukunun genel ilkelerine bağlı bir vergi ceza hukukundan söz etmek mümkündür.[275]

Vergi ceza hukukunun konusunu; devletle vergi mükellefleri arasındaki vergi ilişkisinden doğan cezai uyuşmazlıklar, vergi ilişkisinden doğan fiillerden hangilerinin suç ve kabahat oluşturduğu, bu fiiller için hangi yaptırımların uygulanacağı, cezai uyuşmazlıkların nasıl çözüleceği ve yaptırımlara karşı kişinin başvurabileceği yargısal yollar oluşturmaktadır.[276]

[274] Öz Yilmaz, Tuğba; "Vergi Cezalarında Özellikli Hususlar", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 311, Ağustos 2014, s. 37.
[275] Şenyüz, Doğan, Vergi Ceza Hukuku (Vergi Kabahatleri ve Suçları), Ekin Basım Yayın Dağıtım, 10. Baskı, Bursa 2017, s. 49.
[276] Bozdağ, s. 141.

3.1.2. Vergi Suçları ve Kabahatleri

5237 s. Türk Ceza Kanunu'nda eski kanundan farklı olarak sadece suçlar düzenlenmiş ve kabahatler için ayrı bir kanun olarak Kabahatler Kanunu düzenlenmiştir. Kabahat, kanunda düzenlenen ve karşılığında idari yaptırım düzenlenmiş olan haksız fiillerdir (KK m. 2).

Vergi Usul Kanunu'nda hukuka aykırı fiiller, vergi suçları ve kabahatleri olarak düzenlenmiştir. Vergi suçları hapis cezası ya da adli para cezası ile cezalandırılırken; kabahatler idari para cezalarıyla cezalandırılmaktadır. Vergi suçunun unsurlarının olayda oluşup oluşmadığı ceza hukukunun kurallarına göre belirlemektedir.[277]

a. Vergi Suç ve Cezaları: Vergi suçunun tanımı kelime anlamı olarak Vergi Usul Kanunu'nda yapılmamıştır. VUK'da Dördüncü Kitabın "Ceza Hükümleri" başlığı altında vergi suç ve cezalarına dair hükümlere yer verilmiştir.

Vergi suçu; vergi mükellef ve sorumlularının VUK'da tanımlanan haksız eylemler ile vergi kanunlarındaki hükümleri ihlal etmeleridir. Vergi suçu, devletin malvarlığına yönelik işlenen ekonomik suçlardır.[278] Daha geniş kapsamlı yapılan başka bir tanıma göre ise; vergi suçu, vergi yükümlüsü veya vergi sorumlusunun vergi kanunlarında belirtilen yükümlülüklere aykırı olarak işlenmesiyle devlet hazinesinin maddi kayba uğramasına neden olan, hukuk sisteminin kabul etmediği ve cezayı gerektiren fiillerdir.[279]

Vergi suçu cezası ise; vergi suçu işleyenler için öngörülen ve ceza mahkemelerince hükmedilen hapis ve adli para cezalarıdır.[280] Bir diğer tanıma göre vergi cezası; yasalarda yer alan yükümlülüklere aykırı hareket eden vergi yükümlüsü ve sorumlularına karşı uygulanan, ceza mahkemesi veya vergi dairesi tarafından kesilen, kişiyi yoksunluklara iten yasa ile tespit edilmiş yaptırımlardır.[281] VUK'da düzenlenmiş olan vergi suçları; vergi

[277] Candan, Turgut, Vergi Suçları Ve Cezaları, Maliye Ve Hukuk Yayınları, Güncelleştirilmiş 3. Baskı, Mayıs 2010, s. 59.
[278] Tezcan, Keramettin, "Vergi Suç Ve Cezalarının Türk Ceza Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi", Erişim; https://www.muhasebenet.net/makale_doc%20dr%20keramettin%20tezcan_vergi%20suc%20ve%20cezalarin%20tck%20cerc%20degerlendirilmesi.doc., s. 1. (Erişim Tarihi 02.03.2018).
[279] Bayraklı, s. 66.
[280] Bozdağ, s. 143.
[281] Bayraklı, s. 76.

kaçakçılığı suçu, vergi gizliliğinin ihlali suçu ve mükellefin özel işlerini yapma suçlarından oluşmaktadır (m. 359, 362, 363).

Vergi suçlarının yaptırımları hapis cezası ve adli para cezası olması nedeniyle, yargılama yetkisi ceza mahkemelerindedir (VUK m. 367).

b. Vergi Kabahatleri ve Yaptırımları: Vergi Usul Kanunu'nda düzenlenen vergi kabahatleri; vergi zıyaı kabahati ve usulsüzlük kabahatidir. Usulsüzlük kabahatleri de; genel ve özel usulsüzlük olarak kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Vergi kabahatlerinin cezaları, VUK'da düzenlenmiştir ve yaptırımı idari para cezalarıdır.

Vergi incelemesi esnasında denk gelinen vergi cezasını geciktirici durumların raporda gösterilmesi gerekmektedir. Delillerin kaybolma ihtimalinin bulunması halinde bu durumların bir tutanak ile belirlenmesi gerekmektedir.[282]

Vergi Usul Kanunu'nun 331'inci maddesinde cezalar; vergi cezaları ve diğer cezalar olarak ikiye ayrılmıştır. Bunlardan vergi cezaları olarak nitelenen ilk gruptakiler vergi idaresince, ikinci grup cezalar ise, ceza mahkemesince uygulanmaktadır.[283] Vergi kabahatlerinde tekerrür kurumunu incelemeden önce bu kurumların içeriği ve işleyişi hakkında ayrı başlıklar halinde inceleme yapılacak olur ise;

i. Vergi Ziyaı Kabahati (VUK m. 344)

Vergi ziyaı, vergilendirme ilişkisinin merkezinde yer alan ve verginin asıl konusunu oluşturan vergi alacağının kayba uğratılmasıdır.[284] Vergi ziyaı kabahatinde asıl önemli olan durum; doğru miktardaki verginin doğru zamanda tahakkuk etmesidir.[285]

Vergi ziyaı cezası VUK m. 344'te düzenlenmiştir. Buna göre; VUK m. 341'deki durumlar ile vergi ziyaı kabahatine neden olunması halinde, vergi mükellefi ya da vergi sorumlusu için kayba neden olunan verginin bir katı kadar vergi ziyaı cezası kesilmektedir.

[282] Güçlü, Süleyman, "Vergi Uygulamalarında Bir Kaç Konu; Özel Usulsüzlük Cezası, Tekerrür, Yeminli Mali Müşavir Sorumluluğu", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:330, Mart 2016, s. 103.

[283] Yiğit, Uğur, Vergi Usul Kanununda Hürriyeti Bağlayıcı Suç Ve Cezalar Vergi Kaçakçılığı Suçları Ve Diğer Hürriyeti Bağlayıcı Vergi Suç Ve Cezaları, Beta Yayınları, 1. Bası, İstanbul 2004, s. 55.

[284] Erdem Tahir, Vergisel Kabahatler, Beta Yayınları, İstanbul 2010, s. 215.

[285] Öz Yilmaz, s. 37.

Vergi Usul Kanunu m. 359'da belirtilen eylemlerle vergi ziyaına sebep olunması durumunda verilen ceza üç kat kadar ve iştirak edenlere de bir kat olarak uygulanacaktır.

Kanunda belirtilen bazı hallerin hariç olmasıyla, yasal süresi geçtikten sonra verilmiş olan vergi beyannameleri bakımından kesilecek ceza yarı oranında uygulanacaktır.

Vergi ziyaı kabahatleri idari yaptırım gerektiren haksızlıklardandır. Bu kabahat cezası ile devletin vergi geliri hakkı korunmaktadır. Ayrıca verginin zamanında ve tam olarak verilmesi ile kamu menfaatleri de korunmaktadır.[286] Bu kabahatin faili, vergi sorumlusu ya da vergi mükellefidir.

Vergi mükellefinin vermesi gerektiği beyannameyi öngörülen zaman diliminde vermemesi yahut hiç beyanname vermemesi, tahakkuk etmesi gereken vergiyi belirlenen zaman diliminde ödemiş olsa bile bu kişi adına vergi ziyaı cezası kesilecektir. Çünkü bu durumda verginin zamanında tahakkuk etmemesi durumu söz konusudur.[287]

Bu madde dolayısıyla idari ceza uygulayabilmek için vergi ziyaının ortaya çıkması gerekmektedir. Bu nedenle vergi ziyaı kabahati neticeli bir kabahattir.[288] Kabahat, vergi ziyaı sonucunun meydana gelmesiyle tamamlanmaktadır.

[286] Özen, Mustafa, Vergi Suçları Ve Kabahatleri, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 110.
[287] Öz Yilmaz, s. 37.
[288] Özen, s. 123.

ii. Usulsüzlük Kabahati (VUK m. 352, 353, 355)

Usulsüzlüğün anlamı VUK m. 351'de belirtilmiştir. Buna göre; vergi kanunlarının şekli ve usuli kurallarına uyulmaması halinde usulsüzlük kabahati oluşmaktadır. Usulsüzlük kabahatinin maddi konusunu, usulsüzlüğün yapıldığı belge veya defterler oluşturmaktadır.

Usulsüzlükler, vergi kanunlarıyla getirilen biçimsel ve usule ilişkin ödevlere uyulmamasından kaynaklanmaktadır.[289] Usulsüzlük kabahatinin faili ise VUK m. 352'de belirtilen yasak olan davranışları gerçekleştiren kimselerdir. Yine 352'nci maddede usulsüzlükler; 1. dereceden usulsüzlükler, 2. dereceden usulsüzlükler ve özel usulsüzlükler olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır. Kanun açıkça özel usulsüzlük kavramını kullanması nedeniyle, bu kavram dışında kalanların genel usulsüzlüğü oluşturacağı kabul edilmektedir. Her bir derece usulsüzlükler içinde birden fazla usulsüzlük oluşturan hareketlere yer verilmektedir.

1. dereceden usulsüzlüklerin kanunda öngörülen cezaları 2. dereceden usulsüzlüklerin cezalarına göre daha ağırdır. Usulsüzlük kabahati neticeli bir kabahat değildir. Sırf hareket kabahati olan usulsüzlükte, vergi ziyaının oluşması gerekmemektedir.

Usulsüzlük cezaları tespit edilirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır; Vergi mükellefinin bulunduğu grup, kişinin hangi dereceden usulsüzlük işlediği ve işlenen hukuka aykırı fiilin hangi vergi türü ile alakalı olduğudur.[290]

Vergi Usul Kanunu'nda vergi usulsüzlük kabahatlerinin kast ya da taksirle işlenebileceğine dair açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle genel kanun hükmünde olan Kabahatler Kanunu'na başvurmak gerekmektedir. KK m. 9'a göre; Kanunda açıkça bir düzenleme bulunmaması halinde, kabahatler kasten ya da taksirle işlenebilmektedir.

[289] Erdem, s. 234.

iii. Özel Usulsüzlük Kabahati (VUK m. 353, mükerrer 355)

Özel usulsüzlük kabahatine ceza kesilmesini gerektiren hukuka aykırı fiiller VUK m. 353 ve mükerrer 355'inci maddelerde gösterilmiştir. Bu fiiller genel olarak; vergi mükellefi tarafından düzenlenmesi gereken kimi takım belgelerin düzenlenmemiş olması, bilgi verme yükümlülüklerine aykırı hareketlerdir.[291]

VUK m. 353'de yer alan cezalar için tekerrür kurumu uygulanamaz iken, özel usulsüzlüklerde cezanın tekerrür nedeniyle artırılmasına VUK mükerrer m. 355'de rastlamaktayız. Ayrıca ilgili madde gereği özel usulsüzlük kabahati cezaları için bir yıl içerisinde kesilecek olan cezalar için üst sınırlama getirilmiştir.[292]

Tablo3.2: Vergi Kabahatleri ve Vergi Suçlarının Karşılaştırılması

	Vergi Kabahatleri	**Vergi Suçları**
Amacı	Mali düzeni korumak	Kamu düzenini korumak
Tespit Usulü	İdari usullerle tespit edilir	Adli usullerle tespit edilir
Cezalandıran Makam	Ceza idare tarafından verilir	Ceza mahkemelerce belirlenir
Öngörülen Yaptırımlar	İdari para cezası	Hapis ve/veya adli para cezası
Öngörülen Kanun Yolu	Vergi Mahkemelerinde dava açılabilir	Üst dereceli Adli yargı mahkemelerinde dava açılabilir
Kastın Mevcudiyeti	Aranmaz	Aranır
Uygulanacağı Kişi Bakımından	Gerçek kişilere, kurumlara ve tüzel kişilere ceza verilebilir	Sadece gerçek kişilere ceza verilebilir

Kaynak: Ak, Ahmet; Ayrangöl, Zülküf; Çomaklı, Şafak; Vergi Hukuku, Genel İlkeler ve Esaslar, Savaş Yayınevi, 2. Baskı, Eylül 2014, s.195.

[290] Öz Yilmaz, s. 38.
[291] Öz Yilmaz, s. 38.
[292] Öz Yilmaz, s. 42.

3.2. VERGİ CEZA HUKUKU İLE İLGİLİ KANUNLARIN İLİŞKİLERİ

3.2.1. Vergi Ceza Hukuku ile Türk Ceza Kanunu İlişkisi

Vergi Usul Kanunu'nda düzenlenen kabahatler, suçlar ve yaptırımları; güncel olan TCK ve KK ile uyumlu hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu uğraşa rağmen, ceza hukuku ile vergi ceza hukuku arasında bazı farklılıklar da bulunmaya devam etmektedir.[293]

Vergi kanunlarında düzenlenen suç ve cezaların önem arz edecek derecede büyük bir kısmı vergi hukukunu ilgilendirmektedir ve suç sayılan fiiller ile bunlara hükmedilecek yaptırımlar idare tarafından tespit edilmektedir. İlgili vergi dairesinin suç olarak belirtilmiş olan eylem için mahkeme kararı olmaksızın kendi bünyesince idari para ceza kesebilmektedir. Kanunda belirtilmiş vergi suçları ise ceza hukuku bünyesinde suç oluşturmaktadır. Bunların belirlenmesi ceza mahkemelerinin görevi olarak yer almaktadır.[294]

Vergi Usul Kanunu'na göre cezalandırılması gereken fiillerin TCK'ya göre de suç teşkil etmesi halinde, vergi cezası kesilmiş olması, kovuşturma yapılmasına engel değildir. TCK ve vergi ceza hukuku suçun unsurları bakımından benzerlik gösterirler. Her ikisi de maddi delillere büyük önem vermekte maddi delillerin yetersiz olduğu durumlarda takdir ve kanaatlere yer vermektedir.[295]

Kanun koyucu, TCK'yı genel hükümler açısından suç ve cezalar için genel kanun olarak kabul etmiştir. Özel ceza kanunlarında düzenleme alanı bulan suç ve kabahatlere uygulanacak genel bir hüküm bulunamaması durumunda TCK ve KK'nın ilgili hükümleri uygulanır.

Vergi Usul Kanunu'nu da özel kanun hükmündedir ve uygulanacak hüküm bulunmaması halinde TCK'ya gidilecektir.

[293] Bilici, Nurettin, Vergi Hukuku, Savaş Yayınevi, 35. Baskı, Mart 2015, s. 96-97.
[294] Çomaklı, Şafak Ertan, Türk Vergi Hukukunda Fail Kavramı, 1. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara 2008, s. 33-34.

3.2.2. Vergi Ceza Hukuku ve Kabahatler Kanunu İlişkisi

Kabahatler Kanunu, TCK'da olduğu gibi kendi alanında genel kanun hükmündedir. Yani kabahat içeren özel kanunlarda uygulanacak genel bir düzenleme bulunmaması halinde Kabahatler Kanunu'na bakılacaktır. Fakat kabahat içeren özel kanunlarda genel kanun olan Kabahatler Kanunu'ndan farklı düzenlenmiş olması durumunda öncelikle özel kanun metni geçerli olacaktır. Yani, özel kanun metni genel kanun olan Kabahatler Kanunu'ndan farklı bir düzenleme içerebilmektedir. Bu konuda TCK'ya bakacak olur isek; TCK'nın genel hükümler kısmı zorunlu olarak ceza içeren diğer kanunlar bakımından da uygulanmaktadır ve hatta genel kanuna aykırı madde içeren kanunların değiştirilmesi için belirli bir süre verilmiştir.

3.3.VERGİ SUÇ VE KABAHATLERİNDE TEKERRÜR

3.3.1. Genel Olarak

Tekerrür halinde, uygulandığı yerdeki hukuk sistemine göre, sonradan işlenmiş olan suç için verilmiş olan cezanın miktarının artırılması ya da bu cezanın infazında farklı usullerin tatbik edilmesine karar verilebilir.[296] Suçlunun suç işlemesindeki ısrarına bağlı olarak her hukuk alanında olduğu gibi vergi hukukunda da tekerrüre yer verilmiştir.[297]

Türk Ceza Kanunu'na göre adli yargıda görülen vergi kaçakçılığı suçlarında tekerrür halinde hapis cezası, daha ağır bir infaz rejimine tabi olacaktır. İdari vergi cezalarında tekerrür durumunda cezanın artırılması prensibi ise 4369 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra da aynı kalmıştır.[298]

---

[295] Edizdoğan, Nihat; Taş, Metin; Çelikkaya, Ali; Vergi Ceza Ve Yargılama Hukuku, 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Haziran 2007, s. 40-41.
[296] Aslanpınar, Y. Burak, Vergi Suç Ve Cezalarında Tekerrür, Yaklaşım Dergisi, Ocak 2009, Sa. 193, s. 271.
[297] Arslan, Mehmet, Vergi Hukuku, 7. Baskı, MKM Yayıncılık, Bursa 2011, s. 303.
[298] Aslanpınar, s.271.

Vergi Usul Kanunu'nda bulunan tekerrür düzenlemesi ile önce verilen idari para cezasının infazı aranmayarak, sadece para cezasının kesilmesinin yeterli olduğu düşüncesiyle, varsayılan tekerrür sisteminin; tekerrür hükümlerinin uygulanmasında ilk ve son kabahat arasında aynılığın olması gerekliliği ile özel tekerrürün; tekerrüre esas teşkil edecek ilk kabahatin kanunla belirlenen sürede işlenmesi gerekliliği ile süreli tekerrürün; madde metninde düzenlenen şartların oluşması halinde idarenin tekerrürü uygulamak zorunda olması sebebiyle zorunlu tekerrürün esas alındığı görülmektedir.[299]

3.4. VERGİ SUÇLARINDA TEKERRÜR

Maddi zarar içeren suçlar için maddi bir ceza verilmesi devlet politikasının bir düzenlemesi olmasına rağmen kamu düzenini sarsmakta olan vergi suçlarının hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür. TCK'da düzenleme alanı bulmayan vergi suçlarının suç vasfı konusunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır.[300] VUK'da belirtilen kimi takım haksız eylemler karşılığında idari cezalara hükmedilmesinin yanında hapis cezasına da hükmedileceği düzenlenmiştir.[301]

Vergi Usul Kanunu'nda vergi suçları düzenlenmiştir fakat tekerrür durumunda ne yapılacağına dair bir düzenleme getirilmemiştir. VUK'da tekerrürü düzenleyen tek hüküm 339'uncu madde olmakla birlikte, sadece vergi kabahatlerinde tekerrürü düzenlemiştir. Bu özel kanunda, vergi suçlarında tekerrür kurumuyla alakalı hüküm bulunmadığından TCK'nın 58'inci maddesine gitmek gerekmektedir.

Ceza Kanunu'muzdaki tekerrür içeren suçlarda olduğu gibi tekerrür içeren vergi suçlarında da öngörülen infaz sisteminde değişiklikler yapma ve denetimli serbestlik sisteminin uygulanmasına gidilmektedir. Vergi suçlarında da mükerrirlik halinde verilen ceza artırımına gidilmeyecektir.[302]

Vergi suçlarında tekerrürün şartlarını TCK m. 58'in içeriğinden çıkarmak mümkündür; bir ceza mahkûmiyetinin bulunması, yeni bir suçun işlenmesi, yeni suçun

[299] Küçükkaya, Mehmet, Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, Sa. 1, s. 196.
[300] Tezcan, s. 7.
[301] Aslan, Memduh, Türk Vergi Sisteminde Cezai Yaptırımların Etkinliği, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara 2008, s. 31.
[302] Ak, s. 263.

tekerrür süreleri içinde işlenmiş olması ve yeni suçtan ötürü hapis cezasına hükmedilmiş olması gerekmektedir.

Türk Ceza Kanunu genel tekerrür sistemini benimsediği için vergi suçunun cezası kesinleştikten sonra üç yıl içinde işlenen herhangi bir suç tekerrüre esas oluşturacaktır.[303] İşlenen suçların her ikisinin de TCK hükümlerine aykırı fiiller olması şart değildir. TCK'nın kapsadığı nitelikte olan suçlar arasında da tekerrür söz konusu olabilecektir. Örneğin, daha önce işlediği suç vergi mahremiyetine aykırılık iken, ikinci işlemiş olduğu suç hırsızlık ise diğer şartlar yerine gelmek şartıyla tekerrür hükümleri uygulanabilecektir.[304]

Vergi suçları; VUK m. 359'da düzenlenen vergi kaçakçılığı suçu, VUK m. 362'te düzenlenen vergi gizliliğinin ihlali suçu, VUK m. 363'da düzenlenen mükellefin özel işlerini yapma suçudur. Vergi suçlarını biraz daha ayrıntılı olarak alt başlıklar halinde inceleyebiliriz.

3.4.1. Vergi Kaçakçılığı Suçu (VUK m. 359)

Vergi kaçakçılığı suçu, hürriyetten yoksun bırakacak bir ceza ile cezalandırılan vergi suçlarından ilki ve de sonuçları bakımından en ağır olanıdır.

Vergi kaçakçılığı suçu VUK m. 359'uncu madde de düzenlenmiş olup, ilgili kanunun Dördüncü Kitabının İkinci Kısmının Üçüncü Bölümünde bulunmaktadır.

Maddede belirtilen kaçakçılık suçunun oluşabilmesi için, fiilin, kanunlar uyarınca tutulan, düzenlenen ve muhafaza ve ibraz mecburiyeti olan defter, kayıt ve belgeler ile ilgili olması yeterli değildir. Ayrıca madde de belirtilen fiil tipleriyle de örtüşmesi gerekmektedir.[305]

Maddeden de anlaşılacağı üzere vergi kaçakçılığı suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Kaçakçılık suçlarının gerçekleşebilmesi için vergi ziyaı oluşması gerekmemektedir çünkü bu suçlarda netice aranmamaktadır.[306] Vergi ziyaı doğmamış olsa bile, eylemin yapılmış olması suçun maddi unsuru için yeterli gelmektedir. Örneğin, düzenlenen sahte belgenin deftere kaydedilmesi yeterlidir.

[303] Kuzucu, s. 94.
[304] Bayraklı, s. 161.
[305] Candan, s. 355.
[306] Mercimek, s. 98.

Vergi Usul Kanunu m. 360'a göre; 359'uncu maddede belirtilen suçların işlenmesinde iştirakte bulunan suç ortaklarının, bu suçların işlenmesinde herhangi bir menfaatleri olmaması durumunda, TCK'nın iştirak maddelerine göre hakkında hükmedilecek cezanın yarısında indirime gidilecektir.[307]

Bu maddede belirtilen eylemlerin vergi sorumlusu ya da vergi mükellefi tarafından yapılması zorunlu bir unsur teşkil etmemektedir. Defter ve belgelerin yok edilmesi, sahte belge düzenlenmesi gibi eylemleri gerçekleştiren kişinin vergi sorumlusu ya da vergi mükellefi olması gerekmemektedir.[308]

Vergi Usul Kanunu'nun 359'uncu maddesi 4108 sayılı Kanun ile değişik ikinci fıkrasında, bu fiilleri tekrar işleyenler hakkında verilecek cezaların bir kat artırılacağı düzenlenmiş iken; 4369 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile bu hüküm çıkarılmıştır ve artık tekerrür hakkında genel hükümler uygulama alanı bulacaktır.[309]

Vergi kaçakçılığı suçu için VUK'ta öngörülen cezalarda üst sınır beş yıl hapis cezası olduğu için bu ceza kesinleştikten sonra kişi üç yıl içinde yeni bir suç işlerse bu kişi hakkında tekerrür hükümleri uygulanacaktır.[310]

3.4.2. Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu (VUK m. 362)

Vergi mahremiyeti kurumu 213 s. VUK m. 5'te düzenlenmiştir. Buna göre; Vergi memurları, vergi mahkemelerinde görevli olanlar, vergi kanunu ile kurulmuş olan komisyonda bulunanlar ve vergi bilirkişileri; görevleri nedeniyle muhatap oldukları vergi sorumlusu ya da vergi mükellefinin iş, işletme, servet ya da meslekleri ile ilgili öğrenmiş oldukları sırları yahut gizli kalması gereken bazı durumları açıklayamazlar ve de kendileri ya da başkaları lehine kullanamazlar.[311]

[307] İnaltong, Ceyhan, " Vergi Suçlarının ve Vergi Cezalarının Tekerrüründe Ceza Uygulaması", Vergi Dünyası Dergisi, Yıl:31, Sayı: 353, Ocak 2011, s. 8.
[308] Candan, s. 368.
[309] Candan, s. 394.
[310] Kuzucu, s. 95.
[311] Erişim; http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.213.pdf (Erişim Tarihi 03.03.2018).

Maddede sayılan sır saklama yükümlülüğü olan bu kimselerin mahremiyet kuralı, o görevlerinden ayrılsalar dahi devam etmektedir.

Mahremiyetin kapsamını ise şu şekilde sınırlayabiliriz; mükelleflerin veya bunlarla ilgili şahısların muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine servetlerine veya mesleklerine ilişkin olması gerekmektedir. Ayrıca sır niteliğinde bulunması ve gizli kalması gerekli olan hususlardan olması gerekmektedir.[312]

Hukuki olarak mahremiyet hakkı, kişinin yaşamının bütününe ilişkin sır niteliğindeki bilgilerin kendisi istemediği ya da yasalar zorunlu kılmadığı sürece gizli kalmasını isteme hakkı olarak tanımlanabilir.[313] Vergi mahremiyeti VUK m. 5 ve 6'da düzenlenmiş fakat tanımı verilmemiştir. 362. m. bu suçun failinin kimler olacağını belirlememiş ve sadece vergi gizliliğini ihlal etmeyi cezalandırmakla yetinmiştir.[314]

Kanunda sayılmış olan bu kişilerden mahremiyet kuralını ihlal etmiş olanlar, TCK m. 239'a göre cezalandırılır(VUK m. 362). "Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması" başlığını taşıyan TCK m. 239'a göre vergi mahremiyetinin ihlali cezası bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıdır.

Bu suçun cezası beş yıldan az olduğu için cezası kesinleşen kişi üç yıl içinde yeni bir suç işlediği takdirde hakkında tekerrür hükümleri uygulanacaktır.

3.4.3. Mükellefin Özel İşlerini Yapma Suçu (VUK m. 363)

Vergi Usul Kanunu m. 363'e göre; vergi suçu kabul edilen kanuna aykırı hareket, VUK 6'ncı maddesinde öngörülen yasağın ihlal halini oluşturmaktadır. 213 s. VUK m. 6'da düzenlenen "Yasaklar" başlıklı maddeye göre; vergi görevlileri kendisine, nişanlısına ya da eşine, üst ve alt soyuna, üçüncü derece dahil kan ve kayın hısımlığında, evlatlığına ya da kendini evlat edinene, kanuni temsilcisi ya da vekiline ait vergi işleriyle uğraşamazlar.

Vergi mahkemelerinde görevli olanlar, vergi sorumlusu ya da vergi mükellefinin vergi ile alakalı özel işlerini ücretsiz olsa bile yapamazlar.

---

[312] Candan, s. 397.

[313] Taş, Fatma, Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2008, s. 22.

Bu maddede düzenlenen mükellefin özel işlerini yapma fiilini işleyenler; TCK m. 257/1'e göre cezalandırılmaktadır. Ayrıca bu haksız fiiller ile vergi ziyaına da sebep olunur ise, kişiye VUK m. 344'e göre vergi ziyaı cezası kesilir (213 s. VUK m. 363).

Suç neticesi harekete bitişik bir suç görünümünde olmakla beraber, bu suça kalkışma veya teşebbüs olanağı bulunmaktadır.[315]

Bu suçun cezası TCK 257'inci madde gereği bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıdır. Cezası kesinleşen kişi üç yıl içinde yeni bir suç işler ise bu kişi hakkında tekerrür hükümleri uygulanacaktır.[316]

3.5. VERGİ SUÇLARI BAKIMINDAN TEKERRÜRÜN SONUÇLARI

Bu başlık altında belirtmeye çalışacağımız sonuçlar Türk Ceza Kanunu'nda anlatılan sonuçlardan farklılık arz etmemektedirler. Vergi suçlarında da tekerrür kurumunun varlığı halinde seçimlik olarak düzenlenen hapis cezası ile adli para cezasının bulunması halinde hapis cezası verilecektir.

Vergi suçu işleyen mükerrir, mükerrirlere özgü infaz rejimiyle hapis cezasını çekecektir. Vergi suçları ile Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen diğer suçlar birbirleri ile tekerrür oluşturabilmektedir. Vergi suçları bakımından da denetimli serbestlik sistemi uygulanacaktır

[314] Donay, Süheyl, Ceza Mahkemesinde Yargılanan Vergi Suçları, 1. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2008, s. 167.
[315] Donay, s.174.
[316] Kuzucu, s. 95.

3.6. VERGİ KABAHATLERİNDE TEKERRÜR

Bir kişi vergi kabahati işledikten sonra tekrar kabahat işlerse kişinin önceki kesilen cezanın yetersiz geldiği ve caydırıcı etkisinin olmadığı dikkate alınarak sonraki kabahate verilen cezanın artırılması yoluna gidilmektedir.[317]

5326 s. Kabahatler Kanunu'nun da tekerrür düzenlenmemiş olmasına rağmen, VUK'da yer alan vergi ziyaı ve usulsüzlük kabahatleri için tekerrür mümkündür. Çünkü Kabahatler Kanunu, Vergi Usul Kanunu'na nispeten genel bir kanun konumundadır ve özel kanun niteliğinde olan VUK düzenlemesine göre kabahat olan vergi ziyaı ve usulsüzlük için tekerrür düzenlemesi düşünülmektedir.[318]

Özel usulsüzlük fiil ve cezaları VUK'un 339'uncu maddesi kapsamı dışındadır.[319] Özel usulsüzlük cezalarında tekerrür, VUK'un 353'üncü ve Mükerrer 355'inci maddelerinde ayrı şekilde düzenlenmiştir. Dolayısıyla özel usulsüzlük cezaları için VUK'un 339'uncu maddesi kapsamında tekerrür uygulaması yapılamaz.[320]

Ceza yaptırımları idari mercilerce belirlenen ve uygulanan bu haksız fiiller, VUK'da yer alarak kabahatler ve tatbik edilecek cezalar olarak düzenlenmiştir. 213 s. VUK'nun 339'uncu maddesinde tekerrür kurumu düzenlenmiştir. Buna göre*;* kişi hakkında vergi ziyaı kabahati ya da usulsüzlük kabahati nedeniyle ceza kesilmesi halinde, bu cezanın kesinleşmesiyle; cezanın kesinleşmiş olduğu tarihi takip etmekte olan senenin başından başlayarak vergi ziyaı kabahatlerinde beş sene, usulsüzlük kabahatinde ise iki sene içerisinde yeniden ceza kesilmesi halinde; vergi ziyaı kabahatinde yüzde elli ve usulsüzlük kabahatinde yüzde yirmibeş miktarında artırıma gidilecektir. Madde bu halini 4369 s. Kanun'un 9'uncu maddesindeki değişiklik neticesinde almıştır ve yirmi yıla yakın bir süredir yürürlükte bulunmaktadır.

Maddenin değişiklikten önceki hali şu şekildedir; faile kaçakçılık, kusur hali ya da usulsüzlük kabahati nedeniyle ceza kesilmiş ve bu ceza kesinleşmiş ise aynı türden bir eylemi cezanın kesinleşmiş olduğu tarihi takip eden senenin başından başlamak üzere kaçakçılık ve kusur kabahatlerinde beş sene, usulsüzlük kabahatinde iki sene içerisinde

[317] Şenyüz, s. 240.
[318] Silahşör, Mert, "Vergi Hukukunda Tekerrür Kurumu", Ankara Barosu Dergisi, S:2013/2, 2013, s.283.
[319] Şenyüz, s. 242.
[320] Ürel, Gürol, Güncel Vergi Usul Kanunu Uygulaması, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2015, s. 797-798.

tekrar işlemesi durumunda kaçakçılık kabahatinde yarısı, kusur kabahatlerinde üçte biri ve usulsüzlük kabahatinde dörtte biri oranında artırılacaktır.[321]

Kanunda belirtilen eylemlere tekerrür hükümlerinin uygulanması için; vergi suçlarında geçerli olan sadece haksız fiilin tekrarı yerine, vergi kabahatini oluşturan haksız fiilin tespit edilmesi, bu haksız fiile ceza kesilmesi ve kesilen bu cezanın kesinleşme durumunun tekrar etmesi hususu dikkate alınmıştır.[322]

Vergi mükellefini tespit etmek, vergiyi tarh, tahakkuk ve tahsil etmek vergi dairesinin görev alanına girmektedir. Verilmiş olan vergi cezaları için vergi mükelleflerinin kendilerine kesilmiş olan cezalar için uzlaşma, idari yargıda dava açma ve verilen cezada indirim talep etme hakkı bulunmaktadır.[323]

Vergi kabahatleri arasında tekerrür kurumunun işletilebilmesi için gerekli şartları madde metninden çıkartabiliriz. Buna göre; daha önce kesinleşen bir ceza olmalı, tekrar bir kabahat işlenmiş olmalı ve bu kabahat nedeniyle ceza kesilmiş olmalı, son olarak da ilk ceza kesinleştikten sonra sonraki cezanın belirli bir süre sonra kesinleşmiş olmalıdır.

3.6.1. Daha Önce Kesinleşen Bir Cezanın Varlığı

Vergi kabahatlerinde tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için gerekli olan ilk şart; kişiye daha önceden verilen ve kesinleşen cezanın olması gerektiğidir. Fakat bu cezanın infaz edilmiş olması, devletin alacağının tahsil edilmesi aranmamaktadır.

Vergi cezasının kesinleşmesi; uyuşmazlığa konu edilme imkanının kalmamasıdır.[324] Cezası henüz kesinleşmemiş bir hükümlüye vergi suçlusu olarak bakmaya olanak bulunmamaktadır.[325] Vergi dairesi tarafından kesilen cezalar, vergi ziyaı ve usulsüzlük cezalarıdır.

Vergi Kabahatleri kanunda belirtildiği üzere; vergi ziyaı kabahati ve usulsüzlük kabahatinden oluşmaktadır. Usulsüzlük kabahati ise genel usulsüzlük ve özel usulsüzlük olarak iki şekilde işlenebilmektedir.

---

[321] Aslanpınar, s.271.
[322] Ak, Ahmet, "Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür Hükümlerinin Vergi Cezaları Açısından Değerlendirilmesi", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Aralık 2015, Sa. 10, s. 263.
[323] Güçlü, s. 104.
[324] Aslanpınar, s.272.
[325] Edizdoğan/Taş/Çelikkaya, s. 37.

Vergi Usul Kanunu'nun 339'uncu maddesinde kullanılan usulsüzlük kabahati kavramının kapsamına özel usulsüzlüklerin de girip girmediği konusu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, genel usulsüzlük ve özel usulsüzlük oluşturan kabahatlerin nitelikleri birbirinden farklıdır ve bu sebeple özel usulsüzlükler VUK'da ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Bu nedenle 339'uncu maddede belirtilen usulsüzlük kelimesinden genel usulsüzlükler anlaşılmalıdır. Özel usulsüzlükler tekerrüre esas alınamazlar.

Özel usulsüzlük cezasını gerektiren fiilin yeniden işlenmesinin tekerrür hükümlerine göre artırım imkanı vermemesinden dolayı, özel usulsüzlük fiil ve cezaları VUK'un tekerrüre ilişkin 339'uncu madde hükmü kapsamında değerlendirilemez.[326]

İşlenen vergi kabahati yetkililerce tespit edilmiş ve ceza kesilmiş olması gerekmektedir. Fakat önceden işlediği vergi kabahati nedeniyle verilen ceza kesinleşmediği sürece, bir daha vergi kabahati işlemesi durumunda tekerrür uygulanamaz. Bu nedenle sadece ceza verilmesi yeterli olmayıp bu cezanın kesinleşmesi gerekmektedir.

Tekerrürün uygulaması için ilk cezanın kesinleşmiş olmasının gerekmesi, kesinleşme tarihini tespit etmenin önemli bir durum haline gelmesini sağlamaktadır. Vergi cezalarını kesmeye, mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi yetkilidir. Kesilen ceza ihbarname aracılığıyla tebliğ edilir. Tebliğ ile birlikte cezanın kesinleşmesine doğru giden bir süreç başlar.[327]

Burada vergi kabahati cezasının nasıl kesinleştiğini maddeler halinde belirlemek gerekmektedir;

a. Ceza verilen kimse, kendisine kesilmiş olan cezaya karşı dava açmadan ödemesi halinde verilen bu ceza ödenmiş olduğu tarihte kesinleşmektedir.
b. Ceza alan kişi, verilen ceza nedeniyle VUK m. 376'ya göre cezalarda indirim talebinde bulunulmuş ise, indirimden geriye kalan cezanın ödendiği zaman diliminde verilen ceza kesinleşmektedir.[328]

[326] Bakar, Feride, "Vergi Kabahatlerinde ve Vergi Suçlarında Tekerrürün İncelenmesi", Bursa Bilanço Dergisi, Sayı 128, Eylül- Ekim 2010, s. 3, Erişim; http://www.bursa-smmmo.org.tr/bsmmmo2/index.php?blm=makale&ksm=128FBA.pdf (Erişim Tarihi 12.05.2018).
[327] Bakar, s.4.
[328] Küçükkaya, s.198.

c. Ceza verilen kimse, cezaya karşı vergi mahkemesinde dava açmaz ise verilen ceza dava açma süresinin bitimi ile kesinleşir.

d. Ceza verilen kimsenin uzlaşma yolunu seçmesi halinde[329] yargı yolu kapanacağı için, ceza kesme işlemi yine kesinleşecektir.

e. 213 s. VUK m. 377'ye göre; kendisine vergi cezası kesilmiş olan kimseler ve vergi mükellefleri kesilen bu cezalara karşı vergi mahkemeleri nezdinde dava açabilmektedirler. Dava açma süresi otuz gündür. Dava açılması halinde verilen cezanın kesinleşmesi davanın neticelenmesi sonrasına kalmıştır.

f. Vergi mahkemesine açılan bu dava neticesinde mahkemeden çıkan karar için bir üst mahkemeye otuz gün içinde itiraz edilmez ise vergi mahkemesinin bu kararı kesinleşir.

g. Vergi mahkemesi kararının niteliğine göre bir üst mercii olan BİM ya da Danıştay ilgili dairesine zamanında başvurulması halinde; BİM'in itiraz üzerine verdiği ve Danıştay'ın onama kararları kesin olduğu için karar bu halde kesinleşir. Fakat Danıştay'ın bozma kararlarına karşı direnme ve Dn. VDDK'na gitmek mümkün olduğundan karar henüz kesinleşmemiştir ve bir üst merciin kararı beklenmesi gerekmektedir. Dn. VDDK kararları kesin olması nedeniyle buradan çıkan karar da kesinleşmiş demektir.

[329] 213 s. VUK Ek m. 7/3'e göre; "Uzlaşmanın vaki olması halinde mükellef, üzerinde uzlaşılan vergi ve cezaya (bunlardan birisi üzerinde uzlaşılmış olsa dahi her ikisine); adına sadece ceza kesilmiş bulunan, üzerinde uzlaşılan işbu cezaya karşı dava açamaz."

3.6.2. Yeni Bir Ceza Daha Kesilmiş Olmalı

Tekerrür için en önemli şart; neticesi ceza olan bir suç işleyen kimsenin tekrardan suç işlemesidir.[330] Vergi kabahatlerinde tekerrür kurumunun işletilebilmesi için mükerrire işlediği başka bir kabahat nedeniyle yeni bir ceza daha kesilmiş olmalıdır.

213 s. VUK m. 340/1'e göre; Vergi Usul Kanunu'nda bulunan vergi ziyaı ve usulsüzlük cezalarıyla diğer kanunlarda bulunan cezalar; içtima edilemez ve tekerrüre esas teşkil edilemezler. Yani vergi kabahatleri ile başka kanunda belirtilen kabahatler arasında tekerrür hükümleri madde metni gereği uygulanamayacaktır. Verilen cezalar şahsi olması nedeniyle tekerrürün tatbik edilebilmesi için, verilen ilk cezanın aynı vergi yükümlülüğünden kaynaklanması ya da aynı vergi dairesinin sorumluluğunda işlenmesi gerekmemektedir.[331]

Tekerrürün varlığı için ilk kabahatten ayrı bir kabahat işlenmesi gerekmektedir. İlgili maddenin yanlış yorumlanmasıyla hatalı uygulamalar ortaya çıkabilmektedir. Buna göre; aynı fiil sebebiyle birden fazla vergi ziyaı idari para cezası kesilmekte, bu idari para cezaların kesilmesine neden olan sebep tek bir fiilden ileri gelmiş olmasına rağmen tekerrür hükümleri uygulama alanı bulabilmektedir.[332]

3.6.2.1. Önceki ve Sonraki Kabahatlerin Aynı Türden Olma Şartı Sorunsalı

Vergi kabahatleri cezaları için tekerrürün tatbik edilmesinde, cezası önce kesinleşen kabahat ile sonra işlenen kabahatin ikisinin de aynı tür ve neviden olup olması hususunda doktrinde fikir birliği bulunmamaktadır. 4369 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki madde metninde açıkça; ceza uygulamasını gerektiren önceki kabahat ile sonra işlenen kabahatin aynı tür ve neviden olmasının gerektiği vurgulanmıştır.[333]

Fakat yürürlükte bulunan kanunda bu durum açıkça belirtilmemiş, vergi ziyaı ve usulsüzlükte farklı oranlarda idari para cezasında artırım öngörerek zımni bir şekilde düzenlenmiştir.

---

[330] Aslanpınar, s.272.
[331] Doğrusöz, Bumin, ''Vergi Cezalarında Tekerrür Karmaşası'' 20.11.2008. (Erişim: http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/Vergi-cezalar%C4%B1nda-tekerr%C3%BCr-karma%C5%9Fas%C4%B1.pdf) Erişim Tarihi: 10.11.2018.
[332] Mercimek, s 77.
[333] Küçükkaya, s.201.

213 s. Vergi Usul Kanunu m. 339'da her ne kadar tekerrür uygulaması için suçun aynı neviden olması gerektiği yönünde bir belirleme bulunmamakta ise de, bu şartın belirtiğimiz şekilde zımnen öngörülmüş olduğunun kabulü gerekmektedir.[334]

213 s. Vergi Usul Kanunu m. 339'da; tekerrür oluşması halinde, vergi ziyaı kabahatlerinde beş yıllık süre içerisinde oluşur ise %50, usulsüzlükte iki yıllık süre içerisinde oluşur ise %25 artırım şartları getirmiştir. Madde metni açıkça önceki ve sonraki kabahatlerin aynı türden olması gerektiğini belirtmediği gibi, iki farklı kabahat için iki farklı artırım oranı benimsemiştir. Artırım oranlarının farklı olması ve madde metnindeki eski açık anlatımın ortadan kaldırılması nedeniyle özel tekerrür sisteminin kanun koyucu tarafından benimsenen görüş olduğu ileri sürülebilir.

Önceki kabahat ile sonraki kabahatin farklı neviden olsa bile tekerrürün uygulanacağı düşünülürse, ilk kabahatin usulsüzlük kabahati olması durumunda, vergi ziyaı şeklindeki sonraki kabahat ile tekerrürün uygulanabilmesi iki kabahat arasındaki zaman diliminin en fazla iki yıl olması gerekirken, diğer ihtimalde iki kabahat arasındaki zaman diliminin en fazla sürenin beş yıl olması şartına tabi olacaktır.[335] Bu da hukuk sisteminde adaletsizlik oluşturacaktır.

Madde metni; eski düzenlemede olduğu gibi vergi ziyaı kabahati için farklı ve usulsüzlük kabahati için farklı artırım oranları düzenlemiş olması, aynı türden olması gerektiği şartının gerektiğinin ispatıdır.[336]

Önceki ya da daha sonra işlenen vergi ziyaı kabahatinde cezaya dayanak oluşturan vergi türünün gelir vergisi, kurumlar vergisi ya da katma değer vergisine yönelik olup olmaması ya da her biri ayrı hukuka aykırı fiil içermekte olan genel usulsüzlük kabahatlerindeki ayrı hukuka aykırı fiillerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı bir önem arz etmemektedir.[337]

[334] Ürel, s. 793.
[335] Aslanpınar, s.273.
[336] Aslanpınar, s.273.
[337] İnaltong, s. 9.

Tekrar edilen kabahatin birebir aynı kabahatten kaynaklanması gerekmemektedir. Örneğin, ilk kesilen ceza birinci dereceden usulsüzlük, daha sonra kesilen cezanın ikinci dereceden usulsüzlük kabahatinden kaynaklansa dahi tekerrür hükümleri uygulanacaktır.[338] Ayrıca önceki ve sonraki kabahatin farklı vergilere ait olması veya farklı vergiler nezdinde meydana gelmesi önemli değildir.[339]

Tablo 3.3: Vergi Kabahatlerinde Tekerrürün Uygulanma Alanı

Önceki Kabahat	Sonraki Kabahat	Tekerrür Durumu
Vergi Ziyaı	Vergi Ziyaı	Var
Vergi Ziyaı	Genel Usulsüzlük	Yok
Genel Usulsüzlük	Vergi Ziyaı	Yok
Vergi Ziyaı	Özel Usulsüzlük	Yok
Özel Usulsüzlük	Genel Usulsüzlük	Yok
Genel Usulsüzlük	Özel Usulsüzlük	Yok
Özel Usulsüzlük	Özel Usulsüzlük	Yok
Genel Usulsüzlük	Genel Usulsüzlük	Var

Kaynak: Şenyüz, Doğan, Vergi Ceza Hukuku (Vergi Kabahatleri Ve Suçları), s. 244.

3.6.3. Sonraki Ceza Belirli Bir Süre İçinde Kesilmiş Olmalı

Hemen hemen bütün ülkelerin kanunları, işlenen fiilin tekrarlanmış sayılması için sonraki suçun belirli bir süre içinde işlenme şartını öngörmüşlerdir. Bu sürelerin dolması halinde faile aynı türden bir suç işlese bile kendisine suçunun yahut kabahatinin normal cezası verilecektir.[340]

Tekerrüre dair zaman dilimlerinin belirlenmesi ve de hesaplanması konusunda 213 s. VUK, TCK'nın sisteminden ayrılmıştır.[341] 213 s. VUK m. 339'da kanuni süre

[338] Ak, s. 265.
[339] Şenyüz, s. 244.
[340] Mutluer, M. Kamil, Vergi Genel Hukuku, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Ocak 2006, s.272.
[341] Silahşör, s. 285.

belirtilmiştir.[342] Buna göre; verilmiş olan cezanın kesinleştiği tarihten itibaren, o yılın başından başlamak şartıyla; vergi ziyaı kabahatinde beş sene ve usulsüzlük kabahatinde iki sene içinde tekrar ceza kesilmesi halinde tekerrür hükümleri uygulanacaktır. Görüldüğü üzere, vergi ziyaı kabahati işlenmesi halinde kesinleşmesinden itibaren takip eden yıldan itibaren beş sene içerisinde kesilen kabahat cezaları ile tekerrür oluşturur iken; usulsüzlük kabahatinin işlenmesi halinde, kesinleşmesinden itibaren takip eden yıldan itibaren iki sene içerisinde kesilen kabahat cezaları ile tekerrür oluşturabilir.

Kesinleşmiş olan cezanın ödenip ödenmemiş olmasının sürelerin başlamasında ya da tekerrürde bir etkisi bulunmamaktadır. Belirtmek gerekir ki; ilk cezanın kesinleştiği tarihi takip eden senenin başından başlamak üzere belirlenen bir süre içerisinde tekerrür uygulanabilmesi için bu konuda somut olarak bir tespitte bulunulması gerekmektedir.[343]

Bir görüşe göre; vergi kabahatlerine tekerrürün uygulanabilmesi için verilen ilk cezanın kesinleşmiş olduğu tarihi takip etmekte olan takvim yılı değil de aynı yıl içerisinde yeniden aynı haksız fiilin işlenmesi, bu fiile ceza verilmesi yahut verilen bu cezanın kesinleşmesi hali VUK m. 339'da düzenlenmiş olan tekerrür kurumu bünyesinde bulunmadığından, suç ve cezaların yasallığı prensibi nedeniyle, artırılarak ceza verilmesi de mümkün olamayacaktır.[344]

Bizimde katıldığımız bir diğer görüşe göre; belirtilen ifade sürenin bitişini belirlemek için kullanılmıştır. Yoksa cezanın kesinleşmesinden sonra takvim yılı başına kadar işlenen suçlar için de tekerrür hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.[345] Yani cezanın kesinleştiği tarihi izleyen takvim yılı başından başlayarak beş ya da iki yıllık kabul edilen süreler, tekrarlama süresinin sonra erdiği tarihi saptama yönünden önemlidir. Yoksa bu cezanın kesinleştiği tarihten onu izleyen takvim yılının başına kadar geçecek süre içinde, işlenen ikinci suçun tekrarlamaya neden olmayacağı anlamına gelmez.[346]

[342] Güçlü, Yaşar, Vergi Kanunlarında Yer Alan Süreler, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2010, s. 52.
[343] Aslanpınar, s.273.
[344] Ak, s. 264.
[345] Bayraklı, s. 167.
[346] Edizdoğan/Taş/Çelikkaya, s. 38.

3.6.3.1. Sonraki Kabahatin Önceki Kabahatten Önce İşlenmiş Olabilmesi Sorunsalı

Vergi cezaları bakımından tekerrürün uygulamasında cezayı içeren hukuka aykırı fiillerin işlenme zamanının değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Vergiye yönelik incelemelerin geçmişe yönelik yapılması ve de vergi cezalarının çoğunlukla vergi incelemeleri sonucunda ortaya çıkması, vergi cezalarının ne zaman işlendiğini bilmenin önemini göstermektedir.[347]

Kanun koyucu tekerrür için sonraki vergi kabahatinin işlendiği zamana önem vermemiş, sonraki vergi kabahati için cezanın kesildiği tarihi önemsemiştir.[348] Buna göre; sonraki vergi kabahatinin ilk vergi kabahatinin cezasının kesinleştiği tarihten belirli bir süre sonra işlenmesi gerekmemektedir. Yani tekerrüre konu olan sonraki kabahat ilk kesinleşen kabahatten önce bile işlenmiş olabilir. Kanunun aradığı tek özellik; sonraki kabahatin cezasının önceki kabahatin cezasının kesinleştiğinden itibaren belirli bir sürede kesilmiş olmasıdır. Örnek verecek olur isek; Mart 2006'da kesinleşen bir vergi ziyaı kabahati olan kimsenin yapılan soruşturma sonucunda Ocak 2006'da vergi ziyaına sebebiyet vermesi nedeniyle Eylül 2006'da idari para cezası kesilerek tekerrür hükümleri uygulanabilecektir.

Tekerrür kurumundan beklenmekte olan amacın sağlanabilmesi için mükerririn yaptığı hukuka aykırı fiilin cezayı gerektiren bir fiil olduğunu bilmesi gerekmektedir. Bu husus da bazı durumlarda verilen cezanın kesinleşmesi ile mümkün olacaktır.[349]

4369 Sayılı Kanun'la VUK m. 339'da yapılmış olan değişiklik ile; maddede belirtilen önceki kabahatin cezasının kesinleşmiş olmasından daha sonra haksız fiilin yeniden işlenmesi koşulunun; önceki kabahatin cezasının kesinleşmesinden daha sonra yeniden bir ceza kesilmesi haline çevrilmiş olması[350], bu sorunsalı ortaya çıkarmıştır. Vergi idaresi bu sorunsalı yukarıda açıkladığımız şekilde uygular iken konunun AYM'ye taşınmasıyla uygulamada ve yargıda fikir birliği oluşmuştur.

[347] Öz Yilmaz, s. 42.
[348] Bozdağ, s. 160.
[349] Öz Yilmaz, s. 42.
[350] Küçükkaya, s.208.

Anayasa Mahkemesinin 27773 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 20.05.2010 tarihli, 2009/51 esas ve 2010/73 karar numaralı kararına göre; ilgili madde hükmü belirsiz ve öngörülmez bir halde değildir ayrıca bu kuralın suç ve cezaların yasallığı ilkesine aykırı olduğu da söylenemez. Tekerrür hükmüne esas alınacak sonraki fiilin her halde ilk eylem için verilmiş olan cezanın kesinleşme tarihinden daha sonraki bir tarihte gerçekleşmiş olması gerektiği açıktır.[351]

Anayasa Mahkemesi bu kararı ile maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığını ancak bu yorumun tersi biçimde bir uygulamaya gidilmesi halinde suç ve cezaların kanuniliği ilkesine bir aykırılık oluşacağını belirtmektedir.[352] AYM'nın bu kararından sonra vergi idaresi de sirküler yayınlayıp uygulamanın AYM kararı ışığında olacağını belirtmiştir. Konumuzla alakalı bu sirkülere de yakından bakmak gerekmektedir.

15.08.2011 tarihli ve VUK-49/2011-7 sayı numaralı Gelir İdaresi Başkanlığı Sirkülerine göre; Kesilmiş olan bir vergi cezasının tekerrür nedeniyle artırılabilmesi için tekerrüre esas sonraki eylemin her halde daha önce işlenmiş bir fiil nedeniyle kesilen cezanın kesinleşme tarihinden daha sonra işlenmiş olması gerekmektedir. Ayrıca, VUK 339'uncu maddede yer alan "...cezanın kesinleştiği tarihi takip eden yılın başından başlamak üzere..." ibaresi tekerrürün uygulanacağı iki veya beş yıllık sürenin sona ereceği tarihin tespiti ile ilgilidir. İlk fiil için kesilmiş olan cezanın kesinleştiği tarihten itibaren takip eden yılın başına kadar olan süre içinde de aynı türden bir ceza kesilmesini gerektiren fiilin işlenmesi halinde yine bu maddeye uygun şekilde tekerrürün uygulanması gerekmektedir.

Vergi Usul Kanunu m. 339'un düzenleniş şeklinden cezanın kesinleştiği tarih ile bu tarihi takip eden yılın başına kadar olan süre için tekerrür uygulaması açısından bir boşluk oluşmuştur. Ancak maddede belirtilen ifadenin, belirtilen zaman diliminin sona ermesi gereken tarihin tespiti ile ilgili bulunduğunun ve dolayısıyla cezanın kesinleştiği tarihten itibaren takvim yılı başına kadar geçen devrede aynı türden suç işlenmesi halinde tekerrür uygulamasının yapılacağının kabulü gerekir.[353] Yukarıda ayrıntılarına yer verdiğimiz sirküler ile tekerrüre ilişkin sürelerde ilk cezanın kesinleştiği tarih ile bu tarihi takip eden yılın başına kadar geçen sürede tekerrür hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı hususu da açıklanmıştır.

---

[351] Erişim; http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/b95cea11-8a41-4241-a2d1-31e698969a64?excludeGerekce=False&wordsOnly=False (Erişim Tarihi 13.02.2018).
[352] Kuzucu, s. 101.
[353] Ürel, s. 795.

Sonuç olarak diyebiliriz ki; tekerrür kurumunun işletilebilmesi için, tekerrür için esas teşkil edecek daha sonra işlenmiş olan kabahatin önceki kabahate verilmiş olan cezanın kesinleştiği tarihten sonraki bir zaman diliminde gerçekleşmesi ve bu kabahatin cezasının da maddede belirtilen iki ya da beş senelik süreler içinde kesilmesi gerekmektedir. Tartışmaya açık olan bu düzenlemeyi; vergi ziyaına verilen ceza neticesinde cezası kesinleşenlere bu kesinleşme tarihinden itibaren belirli bir süre içerisinde başka bir kabahatten yeniden ceza kesilmesi halinde tekerrür uygulanacağını anlamak gerekmektedir.[354]

Bu düzenleme ile devam etmekte olan ve vergi mükelleflerinin mağdur olmasına neden olan adalet ve eşitlik ilkesine aykırı uygulamaya bir son verilmiştir. Tekerrür kurumunun amacına ve de ruhuna daha uygun olan bu düzenleme ile tekerrürlü cezalar nedeniyle açılmakta olan dava sayılarında düşüş gerçekleşmiş ve idare ile yargının iş yükünde azalma meydana gelmiştir.[355]

Kanunda belirtilen fiillere ne tür yaptırımın öngörüldüğünün kişiler tarafından bilinmesi ve fiilleri sonuçları bakımından öngörülebilir olması gerektiğinden, kendisi hakkında önceden verilen bir ceza bulunmayan kişinin daha sonraki bir tarihte aldığı cezanın esas alınarak ve tekerrürün uygulanmasıyla verilecek olan cezanın artırılması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacaktır.[356]

Danıştay'da bu konuda AYM ile paralellik arz eden kararlar vermektedir. Danıştay 4. Dairesi'nin 23.06.2011 tarihli, 2010/8825 E. Ve 2011/5756 sayılı kararında[357]; tekerrür hükümleri uygulanarak kesilmiş olan bir vergi ziyaı cezasının kaldırılması istemiyle açılan davada, tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için tekerrüre esas alınacak sonraki fiilin, ilk fiile kesilmiş olan cezanın kesinleşme tarihini takip eden yıl başından sonra işlenmesi gerekmekte, şeklindeki kararı Danıştay'ın bu konudaki tutumuna örnek gösterilebilir.

[354] Doğrusöz, Bumin, A.g.m.
[355] Gezer, s. 129.
[356] Ak, s. 267.
[357] https://kanberkilinc.com.tr/vergi-ceza-uygulamasinda-tekerrur.htm (Erişim Tarihi: 27/12/2018).

Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın birbiriyle paralellik arz eden kararlarında, tekerrür kurumunun tatbikinde verilen cezanın değil de işlenen hukuka aykırı fiilin esas alınması ve de tekerrüre esas alınmakta olan ikinci fiilin, ilk fiil için verilen cezanın kesinleştiği tarihi takip eden yılbaşından sonra gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir.[358]

3.7. VERGİ KABAHATLERİ BAKIMINDAN TEKERRÜRÜN SONUÇLARI

Vergi ziyaı ya da vergi usulsüzlüğü işlemiş olan kişilerin, bu davranışlarını sürdürmeleri halinde daha ağır yaptırımlara tabi tutulacaklarının öngörülmesiyle önleyici ve engelleyici olunmak istenmiştir.[359]

Vergi Usul Kanunu tekerrür konusunda zorunlu tekerrür sistemini benimsemiştir. Vergi Usul Kanunu'na göre tekerrürün oluşması halinde sonradan işlenen kabahatin cezası artırılacaktır (m. 339).[360] Fakat kanun koyucu tekerrürün oluşması halinde, vergi ziyaı kabahati ve usulsüzlük kabahati için teşkil ettikleri önem uyarınca farklı miktarlarda artırım öngörmüştür.

Tekerrüre bağlı ceza artırımı kesinleşen cezaya rağmen mükellefin vergi ziyaına veya usulsüzlüğe sebebiyet veren fiilleri işlemedeki ısrarına bağlı olarak uygulanmaktadır.[361]

Tekerrürde verilen ceza miktarının ağırlaştırılması bir kere daha suç işleyen kişinin tehlikelilik hali inancına dayanmaktadır. Ceza hukukumuzda ceza miktarının tekerrür nedeniyle artırılması 5237 s. TCK ile terkedilmiştir. Vergi kabahatleri açısından ise cezanın ağırlaştırılması sistemi devam etmektedir.

Sonraki kabahatin cezasının tek bir oranla ve otomatik olarak artırılması tekerrürden beklenmekte olan gerekli faydanın sağlanmasını engelleyici etkisi öğretide tartışılmaktadır.[362]

Vergi mükellefine verilen ilk ceza miktarının çok düşük fakat ikinci cezanın nispeten daha fazla olması durumunda ya da verilen ilk ceza miktarının çok fazla ve ikinci ceza

[358] Gezer, Güngör, "Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür Uygulaması İle İlgili Özellik Arz Eden Durumlar", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:302, Kasım 2013, s.128.
[359] Akdoğan, Abdurrahman, Türk Vergi Sistemi Ve Uygulaması, 4. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara 2003, s. 50.
[360] Bozdağ, s. 169.
[361] Ürel, s. 794.

miktarının çok düşük olması durumunda, tekerrür sebebiyle artırılmakta olan cezanın miktarının çok büyük farklılıklarla oluşmasına neden olmaktadır.[363]

Tekerrürün tatbik edilmesi neticesinde artırılmış olan ceza miktarının tespit edilmesi konusunda ilgili madde içeriğinde bir sınırlamaya gidilmemiş olması vergi ziyaı kabahatinin cezası yönünden bazı adaletsiz uygulamalara sebep olabilmektedir. Kesinleşen ilk kabahat sonrası işlenen ikinci kabahatin cezasının ilk kabahatin cezasına oranla daha fazla olması ve tekerrür uygulanması nedeniyle kişiler aleyhine sonuç ortaya çıkmaktadır.[364] Örneğin; kişi hakkında kesinleşen 500 TL vergi ziyaı cezası bulunan vergi mükellefinin, daha sonra işlediği bir kabahat nedeniyle kendisine 400.000 TL vergi ziyaı cezası kesilmesi halinde, ikinci ceza kanun gereği %50'lik artırımla 600.000 TL olarak uygulanacaktır.[365] 213 s. VUK'da bu sorunu çözümleyecek bir hüküm bulunmamaktadır.

Yüksek meblağlı ya da düşük meblağlı olup olmamasına bakılmaksızın tekerrüre esas olan ceza miktarının, kanunla belirlenen süre içerisinde yeniden suç işlenmesine bağlı olarak yeniden işlenen suç nedeniyle kesilecek olan cezaların tekerrür nedeniyle belirlenen oranlarda artırılmasını düzenleyen madde metninin vergi ziyaı kabahatine ilişkin bölümünün adalet ve eşitlik ilkeleri yönünden Anayasamıza aykırı olduğuna dair öğretide görüşler bulunmaktadır.[366]

Madde metnindeki bu düzenleme yerine; sonradan işlenen kabahatler için kesilecek olan vergi ziyaı cezalarının, tekerrüre konu oluşturan vergi ziyaı cezasının miktarı ile doğru orantılı olarak artmakta olan bir sistematik ile bu adaletsiz uygulamanın önüne geçilebilecektir. Bahsedilen bu düzenleme ise yalnızda bir kanun değişikliği ile mümkün görünmektedir. İlgili kanun metninde; sonra işlenen suçlarda tekerrür nedeniyle artırılacak oran, ilk suç nedeniyle kesilen cezaların en ağırından fazla olamaz şeklinde bir değişiklik ile bu tartışmalı husus düzeltilebilir.[367]

---

[362] Silahşör, s. 285.
[363] İnaltong, s.10.
[364] Mercimek, s 81.
[365] Küçükkaya, s.212.
[366] Gezer, Güngör, " Vergi Ziyaı Cezası İle ilgili Tekerrür Uygulaması Adalet ve Eşitlik İlkeleri Yönünden Anayasa'ya Aykırıdır", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:325, Ekim 2015, s. 131.
[367] Doğrusöz, Bumin, ''İdari Vergi Yaptırımlarında Tekerrür'', 08.09.2008, (Erişim: http://www.muhasebetr.com/ulusalbasin/haber_oku.php?haber_id=3231) Erişim Tarihi: 10.11.2018.

Kişiye kesilen tekerrür nedeniyle artırılmış olan ceza aslen verilen cezanın tabi olduğu tüm hukuki kurallara bağlıdır. İdarenin tekerrür nedeniyle cezayı artırmış olduğu cezada tekerrürün hukuksal sebeplerini açıkça belirtmesi gerekmektedir. Tekerrürün nedenlerini açıkça görebilmek, vergi sorumlusu ya da mükellefinin kendisini savunabilmesi için gerekmektedir.[368]

Genel olarak kabahatlerin sonuçlarından 340'ıncı maddede sayılabilir. VUK m. 340/1'e göre; Vergi Usul Kanunu'nda bulunan vergi ziyaı kabahatinin cezası ve de usulsüzlük kabahatinin cezaları diğer kanunlarda bulunan cezalar ile içtima edilemez ve tekerrüre esas teşkil olamazlar. Bu hüküm uyarınca VUK'da öngörülen idari nitelikli cezalarla aynı yasanın 359'uncu maddesindeki hürriyeti bağlayıcı cezaların veya diğer yasalardaki adli suç sayılan fiillere ilişkin cezaların tekerrüre esas alınmalarına imkan yoktur.[369]

3.7.1. Vergi Ziyaı Kabahatinin Cezasının Artırılması

Vergi Usul Kanunu m. 341'de vergi ziyaı tanımlanmıştır. Buna göre; vergi mükellefi ya da vergi sorumlusu vergi ile alakalı görevlerini belirlenen zamanda yerine getirmemesi yahut eksik yerine getirmesi nedeniyle, vergi alacağının belirlenen zamanda tahakkuk edilememiş olması veya eksik tahakkuk ettirilmesidir.

Vergi ziyaı kabahatinde tekerrür cezasını incelemeden önce vergi ziyası cezalarının incelenmesi gerekmektedir. Vergi ziyaının cezası 344'üncü maddede düzenlenmiştir. Vergi ziyaı kabahatleri 344'üncü maddede teker teker sayılmamış ve üç grup halinde ceza miktarları düzenlenmiştir;

Buna göre 341'deki durumlar ile vergi ziyaı kabahatine neden olunması halinde, vergi mükellefi ya da vergi sorumlusu için kayba neden olunan verginin bir katı kadar vergi ziyaı cezası kesilmektedir.

Vergi Usul Kanunu m. 359'da belirtilen eylemlerle vergi ziyaına sebep olunması durumunda verilen ceza üç kat kadar ve iştirak edenlere de bir kat olarak uygulanacaktır.

[368] Küçükkaya, s.213.
[369] Yiğit, s. 52.

Kanunda belirtilen bazı hallerin hariç olmasıyla, yasal süresi geçtikten sonra verilmiş olan vergi beyannameleri bakımından kesilecek ceza yarı oranında uygulanacaktır.

Madde metni incelendiğinde; kabahatin ağır kabahat kategorisine giren VUK m. 359'daki haller ile işlenmesi halinde cezası ziyaa uğratılan verginin üç katı, bu hallere göre orta nitelikli kabahatlerin işlenmesi durumunda bir katı, üçüncü fıkrada belirtilen hallerin işlenmesi durumunda ise yarı katı olarak hesaplanacaktır. Vergi Usul Kanunu m. 339'a göre vergi ziyaı kabahatinde tekerrür durumunda ise verilen ceza yüzde elli arttırılacaktır.

Tablo 3.4: Vergi Ziyaı Cezasında Tekerrür Nedeniyle Artırım

VUK 359. Maddesini Oluşturan Fiillerle İşlenmesi	1- Vergi ziyaı cezası: (ziyaa uğratılan vergi x3) (VUK m. 344) 2- Tekerrür arttırımı: (ziyaa uğratılan vergi x 3)/2 (VUK m. 339) 3- Toplam ceza: ziyaa uğratılan verginin 3 katı+ziyaa uğratılan verginin 3 katının ½'si.
VUK 341. Maddede Yazılı Haller ile Kabahatin işlenmesi	1- Vergi ziyaı cezası: (ziyaa uğratılan vergi x1) (VUK m. 344) 2- Tekerrür arttırımı: ziyaa uğratılan vergi/2 (VUK m. 339) 3- Toplam ceza: ziyaa uğratılan vergi+ziyaa uğratılan verginin ½'si.
VUK 344. Maddenin Son Fıkrasındaki Hafif Nitelikli Kabahatlerin İşlenmesi	1- Vergi ziyaı cezası: (ziyaa uğratılan vergi/2) (VUK m. 344) 2- Tekerrür arttırımı: (ziyaa uğratılan vergi/2)/2 (VUK m. 339) 3- Toplam ceza: ziyaa uğratılan vergi/2 + ziyaa uğratılan verginin ½'sinin ½'si.

Kaynak: Mercimek, Fulya, Birleşme, Tekerrür ve İştirak Görünümlerinin Vergi Kabahatleri Ve Vergi Suçları Bakımından Karşılaştırmalı İncelemesi, s. 84.

3.7.2. Usulsüzlük Kabahatinin Cezasının Artırılması

Vergi Usul Kanunu m. 351'de usulsüzlük tanımlanmıştır. Buna göre; vergi kanunlarında bulunan şekli ve usuli kurallarına uyulmaması halinde usulsüzlük kabahati oluşmaktadır.

Vergi Usul Kanunu m. 337'ye göre, genel usulsüzlük kabahatinin aynı takvim yılı içinde aynı türden birden çok işlenmesi durumunda fazladan olan her biri için, ilkine verilen cezanın dörtte biri kesilecektir. Aynı türden usulsüzlük kabahatinden kasıt olarak; işlenen fiillerin 352'nci maddede gösterilmekte olan derece ve fıkralar itibariyle bir diğerine mutabakatıdır. Burada tekerrür nedeniyle artırıma tabi tutulacak ceza, azaltılmış ceza olacaktır.[370]

Vergi Usul Kanunu m. 352'ye göre; Usulsüzlükler maddede belirtilen derecelere ve ilgili cetvele göre cezalandırılmaktadır. Usulsüzlük kabahatinin resen takdirinin gerektiği durumlarda ilgili cetvelde yazmakta olan cezalar iki katı miktarı kesilecektir Bu hükmü esas alarak bir sonuca gidilir ise; resen takdiri gerektiren usulsüzlük kabahatinin cezalarında tekerrür sebebiyle yapılması gereken ceza miktarındaki artırımlar cezanın iki katı üzerinden hesaplanmak zorundadır.

Birinci ve ikinci derece usulsüzlükler için kanun maktu para cezası öngörmüştür.

Vergi Usul Kanunu m. 337'de belirtildiği üzere; 352'nci maddede belirtilen usulsüzlük kabahatlerinden aynı takvim yılı içerisinde aynı türden birden çok kez yapılması halinde, birden fazla gelen kısımdan her biri için ilkine verilen cezanın dörtte biri kesilecektir. Bu madde gereğince, VUK m. 352'de sayılan fiillerle tekerrüre sebebiyet verilmesi halinde öncelikle kesilecek normal cezanın dörtte biri kesilecek sonra da bu ceza üzerinden tekerrür nedeniyle dörtte bir oranında artırıma gidilecektir.

Vergi Usul Kanunu m. 352'ye göre, usulsüzlük kabahati resen takdiri gerektirse, ilgili cetvelde yazılı olan cezalar iki katı miktarı kesilir. Bu durumda tekerrür iki kat olarak kesilen ceza üzerinden yapılacaktır.[371]

[370] Küçükkaya, s.211.
[371] Mercimek, s. 87.

Tablo 3.5: Vergi Kabahatleri ve Vergi Suçlarında Tekerrürün Karşılaştırılması

Kriterler		**Vergi Kabahatlerinde Durum**	**Vergi Suçlarında Durum**
Tabi Oldukları Kanunlar Bakımından		Tekerrür VUK hükümlerine tabidir.	Tekerrür TCK hükümlerine tabidir.
Tekerrür Çeşitleri Bakımından	Gerçek – Varsayılan Tekerrür	Kesilen cezanın tahsili aranmaz. Varsayılan tekerrür söz konusudur.	Cezanın infaz edilmiş olması aranmaz. Varsayılan tekerrür söz konusudur.
	Genel – Özel Tekerrür	Sadece vergi ziyaı ve genel usulsüzlük dikkate alınır. Yarı özel tekerrür söz konusudur.	Her türlü vergi suçu dikkate alınır. Genel tekerrür söz konusudur.
	Süreli – Süresiz Tekerrür	Tekrar kesilecek ceza için belli bir süre öngörülmüştür. Süreli sistem benimsenmiştir.	Tekrar işlenecek suç için belli bir süre öngörülmüştür. Süreli tekerrür sistemi benimsenmiştir.
	Milli – Milletlerarası Tekerrür	Milli tekerrür esas alınmaktadır.	Milli tekerrür esas alınmakla birlikte kanunda belirtilen istisnai haller söz konusu olduğundan karma sistem benimsenmiştir.
Tekerrürün Geçerliliği Bakımından		Sonraki cezanın kesinleşmesi yeterlidir. Kabahatin ne zaman işlendiği önemli değildir.	Önceki suça verilen hükmün kesinleşmesinden sonra yeni bir suç işlenmesi halinde tekerrür geçerlidir.
Tekerrürün Uygulanmasında Zamanaşımı Bakımından		Cezanın kesinleştiği tarihi takip eden yılın başından itibaren vergi ziyaında beş yıl, genel usulsüzlükte iki yıldır.	Önceki suça verilen hükmün infaz edildiği tarihten itibaren üç yıldır.

Uygulanacak Yaptırımlar Bakımından	İkinci kabahate verilecek cezada artırım yoluna gidilmektedir.	İkinci suçun cezasında artırım yapılmamaktadır. Cezanın infazında ve sonrasında ağırlaştırılmış tedbirler uygulanır.

Kaynak: Bakar, Feride, A.g.e., s. 9-10, http://www.bursa-smmmo.org.tr/bsmmmo2/index.php?blm=makale&ksm=128FBA.pdf.

4. BÖLÜM:

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tezimizin içeriğinde, genel olarak tekerrür kurumu incelendikten sonra TCK m. 58'de düzenlenen tekerrür kurumu temel alınarak ceza hukukumuzdaki tekerrür düzenlemesi incelenmiştir. TCK m. 58'in çalışma konumuzla büyük bir ilişkisi bulunmaktadır. Zira vergi suçlarında tekerrür halinde bu genel hüküm uygulama alanı bulmaktadır. Daha sonra vergi ceza hukukunda genel olarak VUK m. 339'da düzenleme alanı bulan vergi ceza hukukunda tekerrür konusu inceleme alanı yapılmıştır.

Tekerrür ceza hukukumuzda cezaların bireyselleştirilmesi hususunda önem taşıyan bir kurumdur. Tekerrür suçun özel görünüm şekillerindendir. Tekerrür halinde hukuka aykırı fiil işleyen ve bu cezası kesinleşen kişi, belirli bir süre içinde tekrar hukuka aykırı bir fiil işlemektedir. Bu kişinin ıslah olmadığı düşüncesiyle farklı yaptırımlara başvurulması tekerrür kurumunu ortaya çıkarmıştır

Suçlar ve kabahatler sadece TCK'da ve KK'nda düzenlenmemiştir. Bu kanunlar haricinde de suç ve kabahat içeren kanunlar bulunmaktadır. Vergi suç ve kabahatlerine ilişkin hususlar VUK'da düzenlenmiştir. Vergi ceza hukuku TCK'dan ayrı düşünülemez ve bir uygulama ayağı da TCK'dır.

Türk Ceza Kanunu'nda tekerrür durumunda ikinci suçun cezası artırılmayarak, infaz rejimi şartlarının değiştirilerek daha da ağırlaşması yoluna gidilmektedir. Bu durum vergi suçları açısından da geçerlidir. 5237 s. TCK'da, tekerrür durumunda kişinin, seçimlik ceza öngörülmüş ise hapis cezasının seçilmesi, cezasını mükerrirlere özgü infaz rejimiyle çekmesi ve tahliye ertesinde denetimli serbestlik sistemine tabi olması öngörülmüştür.

Türk Ceza Kanunu m. 5'e göre; kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır. Vergi suçları açısından TCK genel kanun niteliğindedir. Vergi suçlarında tekerrür durumunda VUK'da herhangi bir hüküm bulunmaması nedeniyle genel kanun olan TCK'nın ilgili hükümlerine gitmek gerekmektedir. Bu durumda; kişi için seçimlik ceza öngörülmüş ise hapis cezasının seçilmesi, cezasını mükerrirlere özgü infaz rejimi şartlarına göre çekmesi ve infaz sonrasında denetimli serbestlik tedbirlerinin uygulanması gerekmektedir.

Vergi kabahatleri ve vergi suçlarının hukuki nitelikleri ve tabi oldukları ceza sistemi birbirinden oldukça farklıdır. Vergi kabahatlerinde ikinci kabahate verilecek cezada artırıma gidilirken, vergi suçlarında ikinci suça verilecek cezada artırım yapılması yerine ağırlaştırılmış bir infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri öngörülmüştür. Ayrıca vergi kabahatlerinde tekerrürün uygulanabileceği süre hesabında, sürenin başlangıcı olarak kesinleşmeyi takip eden yılın başı dikkate alınırken, vergi suçlarında sürenin başlangıcı olarak cezanın infazı dikkate alınmaktadır.

Vergi kabahatleri, VUK'da vergi ziyaı ve vergi usulsüzlükleri olarak düzenlenmiştir. Vergi usulsüzlükleri ise özel usulsüzlükler ve genel usulsüzlükler olarak ikiye ayrılmaktadır.

Vergi kabahatlerinin tekerrürü halinde suçlara ilişkin TCK'da yer alan tekerrür hükümlerinden oldukça farklı bir düzenleme düşünülmüştür. Vergi kabahatlerinde tekerrür VUK m. 339'da düzenlenmiştir. Bu madde gereğince ilk vergi kabahati kesinleşen hükümlüye bu cezanın kesinleştiği tarihi takip eden yılın başından itibaren usulsüzlükte iki yıl, vergi ziyaı kabahatlerinde beş yıl içinde tekrar ceza kesilmesi durumunda bu ceza usulsüzlüklerde yüzde yirmi beş, vergi ziyaında yüzde elli artırılarak uygulanmaktadır.

Vergi Usul Kanunu m. 339'un lafzı uygulamaları ve net bir hüküm içermemesi nedeniyle doktrinde ve uygulamada birçok tartışmayı da birlikte getirmektedir.

Vergi kabahatlerinde tekerrürün varlığı için ilk ve ikinci suçun aynı tür ve neviden kabahat olup olmaması gerektiği hususu tartışılan konulardan biridir. Fakat ilgili kanun maddesinde, tekerrür halinde farklı kabahatlere farklı artırım ve tekerrür zamanaşımı sürelerinin belirlenmiş olması, kanun koyucunun tekerrür için, işlenen kabahatlerin aynı türden kabahat olması gerektiği iradesinde olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ancak tekrarlanan cezanın bire bir aynı kabahat olması gerekmemektedir. I. derece usulsüzlük ve II. derece usulsüzlük tekerrüre esas olabilmektedir.

Bir diğer tartışmalı husus ise vergi kabahatleri için kesilen ikinci cezanın ilk ceza kesinleştikten sonra kesilmesinin yeterli olup olmayacağı konusudur. Çalışmamız içeriğinde de bahsettiğimiz; Anayasa Mahkemesi Kararı, Yayımlanan Sirküler ve Danıştay Kararlarına bakılacak olursa bu konuda artık hemen hemen bir görüş birliği sağlanmaktadır. Kesilen ikinci cezanın kesilmesinin tek başına yeterli olmadığı ve yeni

işlenen kabahatin de ilk suçun cezasının kesinleşmesinden sonra işlenmesi gerekmektedir. Aksi düşünce tekerrürün temel amacıyla çelişki oluşturacaktır. Bu durum cezaların caydırıcılığı ve hukuki güvenlik ilkelerine aykırı bir durum oluşturacaktır.

Üçüncü tartışma konusu ise; ilk cezanın kesinleşme tarihi ile izleyen yılın başı arasındaki süre içerisinde yeni bir ceza kesilir ise cezanın tekerrüre esas oluşturup oluşturmayacağı hususu açık değildir. Çoğunluğun katıldığı görüşe göre; bu düzenleme tekerrürün uygulanabileceği tarihin bitişini hesaplamak amacıyla yapılmıştır. Evleviyetle cezanın kesinleşme tarihinden itibaren yeni yılın başına kadar olan süre içerisinde de tekerrür hükümleri uygulanabilecektir.

Dördüncü tartışma konusu ise özel usulsüzlüklerin tekerrüre esas teşkil edip etmeyecekleri hususudur. Vergi Usul Kanunu'na göre, vergi kabahatlerinde tekerrür yalnızca vergi ziyaı ve usulsüzlük kabahatleri bakımından geçerlidir. Fakat VUK m. 353'de sayılmakta olan özel usulsüzlükler için tekerrürün uygulanması yönünde kanuni bir içerik bulunmamaktadır.

Ceza içeren kanunlar geniş yorumlanamayacağı için özel usulsüzlüklerde tekerrür hükümlerinin uygulama alanı dışında bırakılması gerektiği düşüncesindeyiz. Özel usulsüzlüklere kesilen cezalara yönelik olarak özel bir tekerrür hükmü VUK m. 355'te düzenlenmiştir. Bu madde gereği, özel usulsüzlük cezası kesilmesine rağmen emredici hükümleri yerine getirmeyen kişiye yeni bir süre verilir ve bu süre içerisinde de mecburiyetler yerine getirilmez ise özel usulsüzlük cezaları bir kat artırılarak uygulanacaktır.

Doktrinde yaşanan bu tartışmalara ve uygulamada yaşanan uygulama farklılıklarına son verilmesi açısından ilgili kanun maddesinde yeni bir düzenleme yapılmalı ve tartışma konusunu oluşturan değindiğimiz hususlarda ayrıntılı düzenleme getirilmelidir. İlk cezanın kesinleşme tarihi ile izleyen yılın başı arasındaki süre içerisinde yeni bir ceza kesilir ise cezanın tekerrüre esas oluşturup oluşturmayacağı konusunda, madde metninde açıkça 'arada kalan sürenin de tekerrüre esas alınacağı' belirtilerek tartışmalara son verilebilir. Yine vergi kabahatlerinde tekerrürün özel usulsüzlük cezalarında kanun koyucunun iradesine göre uygulanıp uygulanmayacağı hususu madde metnine işlenerek tartışmalara son verilebilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Ak, Ahmet; Ayrangöl, Zülküf; Çomaklı, Şafak; **Vergi Hukuku, Genel İlkeler ve Esaslar**, Savaş Yayınevi, 2. Baskı, Eylül 2014.

Albayrak, Mustafa, **Notlu Atıflı Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 13. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

Akdoğan, Abdurrahman, **Türk Vergi Sistemi Ve Uygulaması**, 4. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara 2003.

Akkaya, Çetin; **Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

Aldemir, Hüsnü, **Türk İnfaz Hukuku ve İnfaz Yargılaması**, Bilge Yayınevi, Ankara 2012.

Artuk, Mehmet Emin; Gökcen, Ahmet; Yenidünya, A. Caner; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2012.

Arslan, Mehmet**, Vergi Hukuku**, 7. Baskı, MKM Yayıncılık, Bursa 2011.

Arslan, Çetin; Kayançiçek, Murat, **Suçta Tekerrür**, Seçkin Yayınları, Ankara 2009.

Aslan, Memduh, **Türk Vergi Sisteminde Cezai Yaptırımların Etkinliği**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara 2008.

Bayraklı, Hasan Hüseyin, **Vergi Ceza Hukuku**, 3. Baskı, Külcüoğlu Kültür Merkezi Yayınları, Afyonkarahisar 2006.

Bakıcı, Sedat, **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2008.

Bilici, Nurettin, **Vergi Hukuku**, Savaş Yayınevi, 35. Baskı, Mart 2015.

Bozdağ, Ahmet, **Türk Ceza Hukukunda Ve Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür**, Seçkin Yayınları, Ankara 2009.

Candan, Turgut, **Vergi Suçları Ve Cezaları**, Maliye ve Hukuk Yayınları, 3. Baskı, Mayıs 2010.

Centel, Nur; Zafer, Hamide; Çakmut, Özlem; **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 10. Bası, Beta Yayınevi, Eylül 2017.

Çomaklı, Şafak Ertan, **Türk Vergi Hukukunda Fail Kavramı**, 1. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara 2008.

Demirbaş, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 13. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.

Demirbaş, Timur, **İnfaz Hukuku**, 5. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.

Donay, Süheyl, **Ceza Mahkemesinde Yargılanan Vergi Suçları**, 1. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2008.

Edizdoğan, Nihat; Taş, Metin; Çelikkaya, Ali; **Vergi Ceza Ve Yargılama Hukuku,** 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Haziran 2007.

Erdem, Tahir, **Vergisel Kabahatler**, Beta Yayınları, 1. Bası, İstanbul, Ağustos 2010.

Erdoğan, Oktay, **İnfaz Hukuku**, Acar Basım, İstanbul 2008.

Fendoğlu, Hasan Tahsin, **Türk Hukuk Tarihi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.

Güçlü, Yaşar, **Vergi Kanunlarında Yer Alan Süreler,** 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2010.

İçel, Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2014.

İçel, Kayıhan; Sokullu Akıncı, Füsun; Özgenç, İzzet; Mahmutoğlu, Fatih; Ünver, Yener; **Yaptırım Teorisi**, 3. Kitap, Beta Yayınevi, İstanbul 2000.

Kamer, Vehbi Kadri, **Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı**, İkinci Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.

Koca, Mahmut; Üzülmez, İlhan; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ekim 2012.

Kubat, Ahmet Adil, **En Son Değişikliklerle, Sorular ve Cevaplarla Denetimli Serbestlik ve Cezaların İnfazı**, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2014.

Mutluer, M. Kamil, **Vergi Genel Hukuku**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Ocak 2006.

Nursal, Necati; Ataç, Selcen; **Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2006.

Oktar, Ateş, **Vergi Hukuku**, Türkmen Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul 2008.

Öncel, Mualla; Kumrulu, Ahmet; Çağan, Nami; **Vergi Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara 2008.

Özen, Mustafa; **Vergi Suçları ve Kabahatleri**, Adalet Yayınevi, Nisan 2014, Ankara.

Özbek, Veli Özer; Kanbur, M.Nihat; Doğan, Koray; Bacaksız, Pınar; Tepe, İlker; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.

Özbek, Veli Özer; Doğan, Koray; Bacaksız, Pınar; Tepe, İlker; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.

Özgenç, İzzet, **Suç Örgütleri**, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2010.

Özgenç, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 8. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2012.

Özgenç, İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler**, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2005.

Soyaslan, Doğan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 8. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.

Şenyüz, Doğan, **Vergi Ceza Hukuku: Vergi Kabahatleri ve Suçları**, 5. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2011.

Şenyüz, Doğan, **Vergi Ceza Hukuku (Vergi Kabahatleri ve Suçları)**, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 10. Baskı, Bursa 2017.

Taş, Fatma, **Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2008.

Ürel, Gürol, **Güncel Vergi Usul Kanunu Uygulaması**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2015.

Yiğit, Uğur, **Vergi Usul Kanununda Hürriyeti Bağlayıcı Suç Ve Cezalar Vergi Kaçakçılığı Suçları Ve Diğer Hürriyeti Bağlayıcı Vergi Suç Ve Cezaları**, Beta Yayınları, 1. Bası, İstanbul 2004.

Yaşar, Osman; Gökcan, Hasan Tahsin; Artuç, Mustafa; **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2. Cilt, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

Yenisey, Feridun, Plagemann, Gottfried, **Alman Ceza Kanunu- Strafgesetzbuch**, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2015.

Yurtcan, Erdener, **Ceza Yargılaması Hukuku**, 15. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2018.

MAKALELER

Ak, Ahmet, **"Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür Hükümlerinin Vergi Cezaları Açısından Değerlendirilmesi"**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Aralık 2015, Sayı 10.

Aslanpınar, Y. Burak, **Vergi Suç Ve Cezalarında Tekerrür**, Yaklaşım Dergisi, Ocak 2009, Sa. 193.

Bakar, Feride, **"Vergi Kabahatlerinde ve Vergi Suçlarında Tekerrürün İncelenmesi"**, Bursa Bilanço Dergisi, Sayı 128, Eylül- Ekim 2010, http://www.bursa-smmmo.org.tr/bsmmmo2/index.php?blm=makale&ksm=128FBA.pdf.

Doğrusöz, Bumin, **'Vergi Kabahatlerinde Tekerrür Sorunları'**, Dünya Gazetesi, 2 Şubat 2008 (Erişim Tarihi: 10.11.2018).

Doğrusöz, Bumin, **'Vergi Cezalarında Tekerrür Karmaşası'**, Referans Gazetesi, 20 Kasım 2008 (Erişim Tarihi: 10.11.2018).

Doğrusöz, Bumin, **'İdari Vergi Yaptırımlarında Tekerrür'**, Referans Gazetesi, 8 Eylül 2008 (Erişim Tarihi: 10.11.2018).

Erdem, Mustafa Ruhan, **'5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Bir 'Güvenlik Tedbiri' Olarak Tekerrür'**, Hukuk ve Adalet Dergisi, S.9, Kış 2007.

Gezer, Güngör, **"Vergi Zİyaı Cezası İle ilgili Tekerrür Uygulaması Adalet ve Eşitlik İlkeleri Yönünden Anayasa'ya Aykırıdır"**, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:325, Ekim 2015.

Gezer, Güngör, **"Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür Uygulaması İle İlgili Özellik Arz Eden Durumlar"**, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:302, Kasım 2013.

Gökpınar, Mahmut, **'Ceza Sorumluluğunun Temeli: Kast'**, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 79, 2008.

Güçlü, Süleyman, **"Vergi Uygulamalarında Bir Kaç Konu; Özel Usulsüzlük Cezası, Tekerrür, Yeminli Mali Müşavir Sorumluluğu"**, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:330, Mart 2016.

İnaltong, Ceyhan, **" Vergi Suçlarının ve Vergi Cezalarının Tekerrüründe Ceza Uygulaması"**, Vergi Dünyası Dergisi, Yıl:31, Sayı: 353, Ocak 2011.

Küçükkaya, Mehmet, **Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür**, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, Sa. 1.

Öz Yilmaz, Tuğba; **"Vergi Cezalarında Özellikli Hususlar"**, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 311, Ağustos 2014.

Silahşör, Mert, **"Vergi Hukukunda Tekerrür Kurumu"**, Ankara Barosu Dergisi, S:2013/2, 2013.

Tezcan, Kerametin, **"Vergi Suç Ve Cezalarının Türk Ceza Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi"**, https://www.muhasebenet.net/makale_doc%20dr%20keramettin%20tezcan_vergi%20suc%20ve%20cezalarin%20tck%20cerc%20degerlendirilmesi.doc. 20.02.2010.

Yılmaz, Sacit, **"Türk Ceza Kanununda Tekerrür Ve Yargıtay Uygulaması"**, TAAD, Yıl: 5, Sayı: 19, Ekim 2014.

DİĞER KAYNAKLAR

Akbulut, Mehmet**, Suçta Tekerrür**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2001.

Altunç, Mehmet Sinan, **Ceza Hukukunda Tekerrür**, Doktora Tezi, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2010.

Kuzucu, Burcu, **Vergi Suç Ve Kabahatlerinde İştirak, Birleşme, Tekerrür**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

Mercimek, Fulya, **Birleşme, Tekerrür Ve İştirak Görünümlerinin Vergi Kabahat Ve Vergi Suçları Bakımından Karşılaştırmalı İncelemesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

Üzülmez, İlhan, **Türk Hukukunda Tekerrür (Yüksek Lisans Tezi)**, Turhan Kitabevi Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2003.

https://kanberkilinc.com.tr.

http://avtuncay.com.

http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr.

http://www.mevzuat.gov.tr.

http://www.tdk.gov.tr.

http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr.